

jaarboek
1977 - 1978

HEBBEN MEEGEWERKT AAN DE SAMENSTELLING
VAN DEZE UITGAVE:

Irna BOONE
G. Beirens
G. Dauwe
Fr. De Loose
A. Geerinck
E. Quintijn
M. Quintijn
H. Van Cauteren
J. van Twembeke

*D|1979/ZeLe, Heem- en Oudheidkundige Kring,
Jaarboek 1977-1978, nr. 9.
Offsetdruk, De Cuyper, Zele.*

*Elke steller is verantwoordelijk voor zijn bijdrage.
Niets in deze uitgave mag overgenomen zonder toelating.*

VERSLAG OVER DE WERKING VAN DE KRING: DIENSTJAAR 1978

MAART: Tijdens de maand maart wordt de bedeling van het jaarboek nr. 8 aangevat. Tevens wordt overgegaan tot de inning van de lidgelden.

APRIL: Statutaire Vergadering. Wegens onvoorziene omstandigheden kon de aangekondigde spreker, de heer Dauwe (Lebbeke) de voordracht niet houden. Hoe stel ik mijn stamboom op. Het was uiteindelijk de heer G. Beirens die de heer Dauwe verving.

JUNI: Gouwdag te Zele voor de Oost-Vlaamse Heemkringen. Hierna nemen we het verslag over uit het «Kontaktblad voor O-VL Heemkringen».

Deze gouwdag werd tevens benut voor een prachtige Kanttentoonstelling.

AUGUSTUS: Medewerking aan «Oude Ambachten» expo ter gelegenheid van de Scoutsfeesten» in de Eekstraat.

SEPTEMBER: Medewerking aan de voorbereiding en de uitwerking van het dorpsfeest op de Markt.

H.V.C.

BEDENKINGEN BIJ HET JAAR VAN HET DORP

Na eerst de landelijke kleine dorpen te hebben onthoofd (figuurlijk altans) door fusie's werd het potje «zeem» uitgehaald om de baard te strijken van de dorpelingen. Men riep «Het Jaar van het Dorp» uit!

Vele nieuwe slogans kwamen tot uiting: woonerven, speelstraten, verkeersvrije straten enz.

Vele leefgroepen staken elkaar de loef af om nieuwe begrippen ingang te doen vinden. Milieubescherming, aanplantingen, linden op de kerkpleinen, rustbanken, bloembedden enz. enz. Het kon niet meer op.

Toch is het «Jaar van het Dorp» niet al te negatief uitgevallen voor Zele.

Onze dorpstoren zal na de begonnen herstelling eens te meer op de omliggende torens neerkijken als de «Parel van het Land van Dendermonde»!

Tot spijt van wie 't benijdt.

Ook de vernieuwde C.O.K. straten zullen een verfraaid uitzicht geven aan de drukke verbindingsweg doorheen Zele.

Toch kan de «opdoffer» welke de toekomstige moeders van Zele kregen een tekort blijken nu de materniteit er niet meer is. En dat in 1979. Wellicht zal dit de bevolkingsnormen niet schaden, we hopen het.

S.

VERSLAGEN VAN HET VERBOND VOOR HEEMKUNDE OOST-VLAANDEREN

GOUWDAG TE ZELE 4.6.78.

Aanvang om 10 uur in de Raadszaal van het Gemeentehuis van Zele.

Inrichtende kring: Zele

A. Statutair gedeelte

Aanwezige kringen: Mere, Triverius, Wetteren, Lokeren, Gent, Wachtebeke, Beveren, Waasmunster, Wichelen, Buggenhout, Zele, Nevele, Okegem, Scheldeveld, Elversele, Aalter.

Verontschuldigd: Hamme, Oost-Oudburg, Schellebelle, Moorsel, Rode

Afwezig: Lede, Zaffelare, Drongen, Marka

Aanwezige personaliteiten: Burgemeester - Senator - Avil Geerinck - Renaat Van der Linden

Lieten zich nog verontschuldigen: Jan Gerits, Voorzitter van het Algemeen Verbond voor Heemkunde, Dr. P. Huys, Kultureel adviseur van de Provincie Oost-Vlaanderen, Dhr. Van Durme, conservator van het Gallo-Romeins museum te Velzeke, Graag Moretus, Gouwvoorzitter van Antwerpen, Frans van Bellinghen, gouwvoorzitter Vlaams-Brabant.

De vergadering wordt geopend door Dr. Moens, voorzitter van de Kring van Zele. Hij verwelkomt de aanwezigen en het Verbondsbestuur ter gelegenheid van deze gowdag te Zele die omkaderd wordt door een tentoonstelling van Zeelse naaldkant. Hij schetst in het kort de betekenis van deze nijverheid te Zele.

De sekretaris van het Verbond deelt het ontslag mede van Dr. Gysseling als voorzitter van het Verbond. Ontslag waarvan reeds melding werd gemaakt op de raadsvergadering te Ninove op 8.4.78. Ingevolge dit ontslag zal Robert Ruys, ondervoorzitter, de vergadering leiden, en zal hij, volgens de bepalingen van het statuut, het mandaat van voorzitter overnemen tot bij de volgende bestuursverkiezingen.

Daarop neemt R. Ruys het woord en vraagt aan de aanwezigen of zij kunnen akkoord gaan met deze regeling alsook met het voorstel om dr. Gysseling uit te roepen tot ere-voorzitter van het Verbond waarop de vergadering bij handgeklap haar instemming geeft met deze voorstellen.

De nieuw aangestelde voorzitter wees in een korte toespraak op de noodzakelijkheid van een actieve en intense samenwerking tussen de kringen onderling en met het Verbond. Hij beklemtoonde in het kort ook enige doelstellingen van het Verbond. Inzake werking en activiteiten is de Gouw Oost-Vlaanderen toonaangevend voor het ganse Vlaamse Land.

6. Jaarverslag - rekening 1977 - begroting 1978.

De sekretaris geeft daarna lezing van het jaarverslag 1977, de rekening voor 1977 en de begroting voor 1978 welke unaniem goedgekeurd worden. Aan de subsidiebedragen voor 1977, zoals ze te Ninove medegegedeeld werden, dienen enige wijzigingen aangebracht. Ter vergelijking was de subsidieberekening voor de activiteiten gedaan

1. op basis van het oud puntenstelsel
2. op basis van het vernieuwd puntenstelsel

Te Ninove werd alleen het eerste resultaat medegegedeeld terwijl enkel het tweede resultaat de juiste bedragen voor de subsidie voor 1977 waren; ter verduidelijking werd nogmaals lezing gegeven van beide resultaten.

7. De voorzitter stelt voor over te gaan tot de bespreking van de tekst van het huishoudelijk reglement en de ingediende tekstwijzigingen, schrappingen of toevoegingen.

— Bij art. 13 van het statuut wordt voorgesteld, slechts één ondervoorzitter, in plaats van twee, in het bestuur aan te duiden.

— Bij art. 7, D2. van het H.R. wordt volgende wijziging voorgesteld: de berekening van het subsidiebedrag verbonden aan de kostprijs van de publicaties zal voortaan berekend worden op basis van het aantal leden + het werkelijk aantal ruilnummers met een minimum van 50

— Voor art. 36 van het H.R. wordt voorgesteld de tekst «minstens 5 gemeenten (voor fusie) moeten omvatten» te vervangen door «geen werkgebied van een andere kring zou overlappen».

— er wordt voorgesteld na art. 45 van het H.R. een artikel 45 b in te lassen als volgt:

- a. op de raadsvergadering in april worden de statutaire zaken behandeld
- b. de gouddag in juni wordt volledig voorbehouden aan heemkundige activiteiten
- c. op de raadsvergadering in september wordt vooral de werking voor het komende jaar besproken.

Alle voorstellen worden eenparig aangenomen.

8. Op de vraag van de voorzitter welke kring de gouddag in 1979 wil inrichten, wordt dadelijk de kandidatuur gesteld van de kring van Erpe-Mere, die dat jaar haar 20-jarig bestaan viert.

Voor de raadsvergadering in september 1978 stellen Beveren en Scheldeveld hun kandidatuur. Voor de raadsvergadering in April 1979 stelt Buggenhout zijn kandidatuur.

Na nog enige informatie verstrekt te hebben op de vragen van sommige afgevaardigden besluit de voorzitter dit statutair gedeelte en nodigt de aanwezigen uit voor de traditionele groepsfoto.

Na nog enige informatie verstrekt te hebben op de vragen van sommige afgevaardigden besluit de voorzitter dit statutair gedeelte en nodigt de aanwezigen uit voor de traditionele groepsfoto.

Door een zestigtal mensen wordt in het Gasthof Het Anker deelgenomen aan het middagmaal bestaande uit soep, konijnbillen op Zeelse wijze met als dessert een tas koffie met Zeelse vlaai.

Door de kring van Zele wordt aan de aanwezigen een drink aangeboden.

B. Akademische zitting

Bij de aanvang van dit gedeelte verwelkomt de voorzitter, E.H. De Brouwer, erevoorzitter van het Verbond alsmede Dr. en mevrouw Gysseling, aan wie hij vraagt of hij kan instemmen met het voorstel van de raad van deze voormiddag om hem het ere-voorzitterschap van het Verbond aan te bieden.

Ondersteund door algemeen handgeklap stemt Dr. Gysseling in met dit voorstel en dankt in korte bewoordingen de aanwezigen voor dit gebaar.

1. In een dia-projectie, samengesteld door Gerard Beirens, wordt ons een historisch overzicht gegeven van de Zeelse naaldkant.

2. Vervolgens worden drie referaten voorgedragen die als basis kunnen dienen voor de uitbouw van een actief en creatief museumbeleid in Oost-Vlaanderen.

Als moderator fungeert dhr. Jooris Alyslaegers, conservator van het heemmuseum te Kontich.

a. Ludo Vlacke, cultureel ambtenaar bij het provinciebestuur van West-Vlaanderen die handelde over de rol van de overheid, voornamelijk dan op het vlak van subsidiering op nationaal-provinciaal- en gemeentelijk niveau.

b. Marc Laenen, conservator van het Openluchtmuseum te Bokrijk, die aantoonde hoe een heemmuseum materieel dient ingericht en verzorgd.

c. Dr. Gysseling, oprichter van het heemkundig dokumentatiecentrum te sint Amandsberg, besprak hoe hij dit dokumentatiecentrum heeft ingericht.

De teksten van deze referaten, alsmede de tussenkomsten van het publiek die op band opgenomen werden, zullen later, vergezeld van de nodige besluiten gepubliceerd worden.

3. Als derde en laatste punt van dit academisch gedeelte werd overgegaan tot de uitreiking van de jaarlijkse Reinaerprijs, waarvoor dit jaar de eer te beurt viel aan de heer Albert D'Hoker, kringvoorzitter van Erpe-Mere.

In een rake bewoording werd de figuur van deze verdienstelijke heemkundige door de voorzitter, R. Ruys, in het licht gesteld, waarna hem het Reinaertbeeld overhandigd werd. Ook zijn echtgenote werd bij deze hulde betrokken met een bloemenruiker. De leden van het Bestuur van de kring Erpe-mere hadden eraan gehouden hun gevierde voorzitter ook een bloemstuk aan te bieden. Mevrouw D'Hoker, werd ook nog door de voorzitster van de kantclub van Zele een kunstige vlinder in naaldkant opgespeld.

Met ingetogen ontroerdheid dankte de heer D'Hoker voor deze voor hem dierbare onderscheiding en voor de attenties betoond aan zijn echtgenote. Op deze plechtigheid noteerden wij ook de aanwezigheid van de heren Burgemeester De Lat, eerste schepen en schepen van cultuur De Wolf en de Schepen Van Durme allen van Erpe-Mere.

Een gultige toespraak van burgemeester-senator Avil Geerinck beslot de plechtigheid, waarna hij, namens het gemeentebestuur, de aanwezigen een receptie aanbood.

Dat de tentoonstelling van Zeelse naaldkant, die in de raadszaal opgesteld stond, geopend zou worden om 16 uur werd niet aan het Verbond medege-deeld. Rond 17 uur waren de wachtenden het moe en begonnen, niet allen even stil, de zaal te betreden terwijl de referaathouders nog aan het woord waren, hetgeen nogal storend overkwam.

Voor de aanvang van de uitreiking van de Reinaert-prijs vroeg de Voorzitter de bezoekers even om stilte om mee te luisteren bij de uitreiking van deze heemkundige onderscheiding.

Bij de uitwisseling van vriendengroeten voor een later weerzien werd deze warme goudag besloten om 17.30 uur.

Waarvan akte
J. van Twembeke
sekretaris

Groepsfoto - Goudag te Zele-Heemkringen O.VI. 4-6-1978 (Foto B.Z.)

**VERSLAG VAN DE VOORDRACHT GEHOUDEN TE ZELE
OP VRIJDAG 19 MEI 1978 MET ALS ONDERWERP
«HOE STEL IK MIJN STAMBOOM OP»**

Mijnheer de Voorzitter,
Geachte Mevrouwen en Heren
Beste vrienden heemkundigen

Vooreerst wil ik Mr. Jozef Dauwe van Lebbecke verontschuldigen daar hij weerhouden is met een openingsrede te Dendermonde, betreffende «Geschiedenis van het rechtswezen te Dendermonde van de middeleeuwen tot op heden».

Gezien de h. Dauwe de archivalia zou bespreken, zal ik U in het kort een overzicht verschaffen over de archiefstukken nodig bij het opsporen van onze familiegeschiedenis.

De vraag naar zijn afstamming boeit elke mens in mindere of meerdere mate. Waar vroeger slechts enkelen zich met opzoekingen in dit verband konden of wilden inlaten, stelt men vast dat in de huidige vrijetijdskultuur bij vele mensen meer en meer interesse wordt opgebracht voor de genealogie als wetenschap van hun eigen familie.

A. «ARCHIVALIA»

Alle dokumenten uit het verleden kunnen op een of andere wijze hun nut hebben voor de familievorsing: oude parochierekeningen, renteboeken, verkoopakten, staten van goed, wezerijrekeningen, zelf kerk- en armenrekeningen kunnen ons een inzicht geven in de levenswijze en de activiteiten van onze voorouders.

Degenen die aan hun stamboom of familiegeschiedenis beginnen worden in de eerste plaats met drie soorten dokumenten gekonfronteerd:

1. De persoonlijke dokumenten zoals:

trouwboekjes

identiteitskaarten

huwelijksalbums en doodsprentjes

familiefoto's

familiewapens,

zullen zeker een eerste start betekenen bij het opsporen van onze voorouders.

2. De registers van de burgerlijke stand.

De registers van de burgerlijke stand worden bijgehouden door een ambtenaar onder toezicht van het College van Burgemeester en Schepenen. Deze registers betreffen: geboorten, huwelijken, echtscheidingen en overlijdens. De

Die 15 Junii 1772 Sepulchris Andreas Jacobus Thielens fil: joannis et
anae Marqaita Winderii aetatis modulior

Die 6 Junii 1772 Sepulchra est joanna Hoopstade fil: joannis et anna de Cock
aetatis: ii annorum

Die 6 Junii 1772 Sepulchra est Amelberga quintelien fil: regidii et joanna
parmentier vidua Joannis Beiren aetatis 62 annorum. 9.

Die 3 Junii 1772 Sepulchris est Josephus D. Ceil fil: francisci et anna
Jacoba Hoop aetatis: 8 mensium

Die 12 Junii 1772 Sepulchra est Anna Clara Vernimmen fil: petri et Anna
geercks uxor joannis Loijls aetatis: 37 annorum

Die 19 Junii 1772 Sepulchra est joanna Francisca Hoop fil: joannis et
rosa uxor aetatis: 19 annorum

Die 19 Junii 1772 Sepulchra est Catharina de Waale fil: Jacobi et Mariae
de Wilde aetatis: ii mensium

! J. de Cler Pastor

BURGERLIJKE STAND.

N° 52 van het register
des jaars

PROVINCIE
OOSTVLAANDEREN.

GEMEENTE ZELE.

Afgeleverd ter uitvoering van art. 16 der Grondwet.

Handwritten: Noy 14 de
Ovvel 1880
den 30 de

Handwritten: J. De

Handwritten: Verleden te Zele
14 Januarij 1881

TE ZEGELEN BLAD.

Wij ondergeteekende Ambtenaar van den Burgerlijken
Stand der gemeente *Zele* verklaren
en bevestigen dat *Basilius Beirens*,
geboren te *Zele* den *6 April 1854*

zoon van *Johannes-Francisus*
en weduwnaar van *Maria Theresia Guelis*
EN *Rosalia Clemencia Terlaeck*

geboren te *Zele* den *22 Juni 1857*.
dochter van *David Terlaeck*
en weduwe van *Maria-Josepha Van Driessche*

heden, vóór ons, huwelijk hebben aangegaan.

Afgeleverd te *Zele* den *24 Juli 1880*.

Contraxerunt matrimonium in Parochia de
Zele hac 26 mensis *Julii* 1880

ZELE, DRUK. DER GEBR^o CRUYT.

Handwritten: D. De Kroonvice
ex commissione R. D. D. D. D.

Handwritten signature

Kinderen gesproten uit dit Huwelijk.

VOORNAMEN.	GEBORTEN.		OVERLIJDENS.		AANMERKINGEN.
	PLAATSSEN.	DAGTEEKENING.	PLAATSSEN.	DAGTEEKENING.	
1 ^e Raymondus	Zele	12 Aug ^{te} 1880.			
2 ^e Gustaf Joseph	w	24 Sept 1881.	Zele	7 Novem ^{ber} 1882.	
3 ^e Maria - Auguste	w	22 febr 1883.	Zele	2 ^e Octob ^{er} 1884.	
4 ^e Petrus Franciscus	w	5 Janu ^{ari} 1885.			
5 ^e Mathilde	w	11 Janu ^{ari} 1887.			
6 ^e Cesarina	w	19 Juli 1889.			
7 ^e Stephania	w	1 ^e April 1891.			
8 ^e Maria - Delina	w	22 April 1893.			Grapt 23, 1893 E. W. m.
9 ^e Augusta	w	5 Sept. 1895.	Zele	13 febr 1899	h. int. 8, 95 E. W. m.
10 ^e Prosper - Clementinus	w	1 ^e Juni 1898.			Baptizant C. v. g. i. e.
11 ^e Martha Camilla	w	1 April 1901.			Baptizant C. v. g. i. e.

S 695578

BEIRENS

Naam

Martha

Voornamen

Camilla

Burg. staat echt. De Vleeschouwer

Petrus

Geboren te Zele

Op 1 April 1901

Beroep zonder

Lifrentekas
Rekening n° 6104-85X2
Handtekening van houder.
Beirens Martha

ACHTEREEENVOLGENDE VERBLIJFPLAATSEN

GEMEENTEN STRAAT F N/62 DATUM Book Blad

Zele Burg. Van Akerwijk 14.9.55 12/16

Zele Koetliet A

695578

TWEDE VERBLIJFPLAATS

De heer jace achteer hundert vier en vyftig, Van ...
 getuygen hier toe door de
 deleraat ontzigt, en hebben wy degen aikt, na gelaste voorlezing, getekend ...
 J. ...

De heer jace achteer hundert vier en vyftig, Van ...
 getuygen hier toe door de
 deleraat ontzigt, en hebben wy degen aikt, na gelaste voorlezing, getekend ...

De heer jace achteer hundert vier en vyftig, Van ...
 getuygen hier toe door de
 deleraat ontzigt, en hebben wy degen aikt, na gelaste voorlezing, getekend ...

Zeel, 6-4-1854

ACTEN DE WEDDINGEN EN DIVORCES.
 De heer jace achteer hundert vier en vyftig, Van ...
 getuygen hier toe door de
 deleraat ontzigt, en hebben wy degen aikt, na gelaste voorlezing, getekend ...

ACTEN DE WEDDINGEN EN DIVORCES.
 De heer jace achteer hundert vier en vyftig, Van ...
 getuygen hier toe door de
 deleraat ontzigt, en hebben wy degen aikt, na gelaste voorlezing, getekend ...

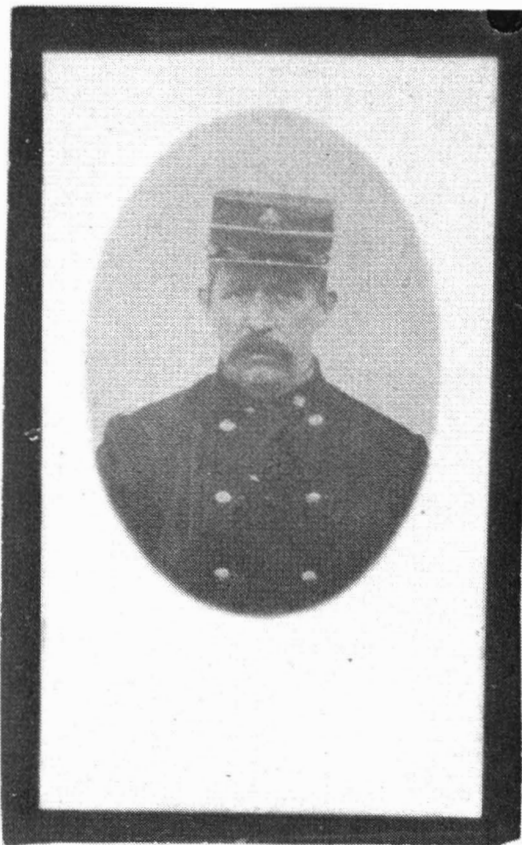
De heer jace achteer hundert vier en vyftig, Van ...
 getuygen hier toe door de
 deleraat ontzigt, en hebben wy degen aikt, na gelaste voorlezing, getekend ...

Zeel, 24-6-1860

De heer jace achteer hundert vier en vyftig, Van ...
 getuygen hier toe door de
 deleraat ontzigt, en hebben wy degen aikt, na gelaste voorlezing, getekend ...

De heer jace achteer hundert vier en vyftig, Van ...
 getuygen hier toe door de
 deleraat ontzigt, en hebben wy degen aikt, na gelaste voorlezing, getekend ...

+ Zeel, 5-10-1860

Als een dief in den nacht komt de dood; zij gunt u den tijd niet van u te bereiden. Daarom wees altijd bereid en leef zoodanig dat de dood u nimmer onvoorbereid aantreffe. Nav. XI.

Bld voor de ziel

van

Basilius Beirens,

echtgenoot van

Rosalia Clemencia Verlaeckt,

geboren te Zele den 6 April 1854 en er overleden den 4 October 1920.

voorzien van de *HH. Sacramenten der stervenden.*

Is iemand onder u ziek, hij hale de priesters der kerk, en dat zij over hem bidden, hem met de H. Olie zalvende in den naam des Heeren, en het gebed des geloofs, zal den zieke behouden, en de Heer zal hem opbeuren en indien hij in zonde is, zullen zij hem vergeven worden. H. Jac.

Almachtige God, wij danken u dat Gij hem den tijd vergundet dit Sacrament te ontvangen. Hoe pijnlijk het ons ook valle, dat Gij hem ons zoo plotselings uit ons midden riept, toch is het ons een troost, dat vader, versterkt door de laatste hulpmiddelen der h. Kerk uit dit leven mocht scheiden.

Dierbare echtgenoote, beminde kinderen, ik moet u verlaten, diep gevoel de smart u vaarwel te moeten zeggen; blijft vereenigd, elkander beminnde met eene ware broederlijke liefde en de God van vrede zal met u zijn; vergeet mij niet in uwe gebeden.

Genadige Jezus, geef hem de eeuwige rust.
7 jaren af.

R. I. P.

Druk., De Geest, Zele.

Familiefoto BEIRENS-VERLAECKT.

dubbels van de registers moeten jaarlijks aan de griffie van de rechtbank van Eerste Aanleg worden overgemaakt. De registers van de burgerlijke stand zijn niet openbaar, doch aan daartoe gemachtigde belanghebbenden kan een uittreksel worden verstrekt mits betaling van vastgesteld zegelrecht. Het systematisch bijhouden van die registers door de burgerlijke overheid dateert in onze streken van ca. 1795, regeling die nadien via de Code Civil in hoofdlijnen bewaard bleef. Daarvoor was de geestelijkheid belast met het bijhouden van de registers i.v.m. doop, huwelijk en begrafenis.

3. De parochieregisters (1)

Deze boeken, in het latijn opgesteld, komen in onze streken ingevolge de besluiten van het Concilie van Trente (1563) in voege. De parochiegeestelijkheid noteerde de gegevens van doopsel, huwelijk en begrafenis.

Naast de opgesomde «archivalia» hebben we nog de gedrukte bronnen en genealogische studies, wat eigenlijk mijn terrein betreft.

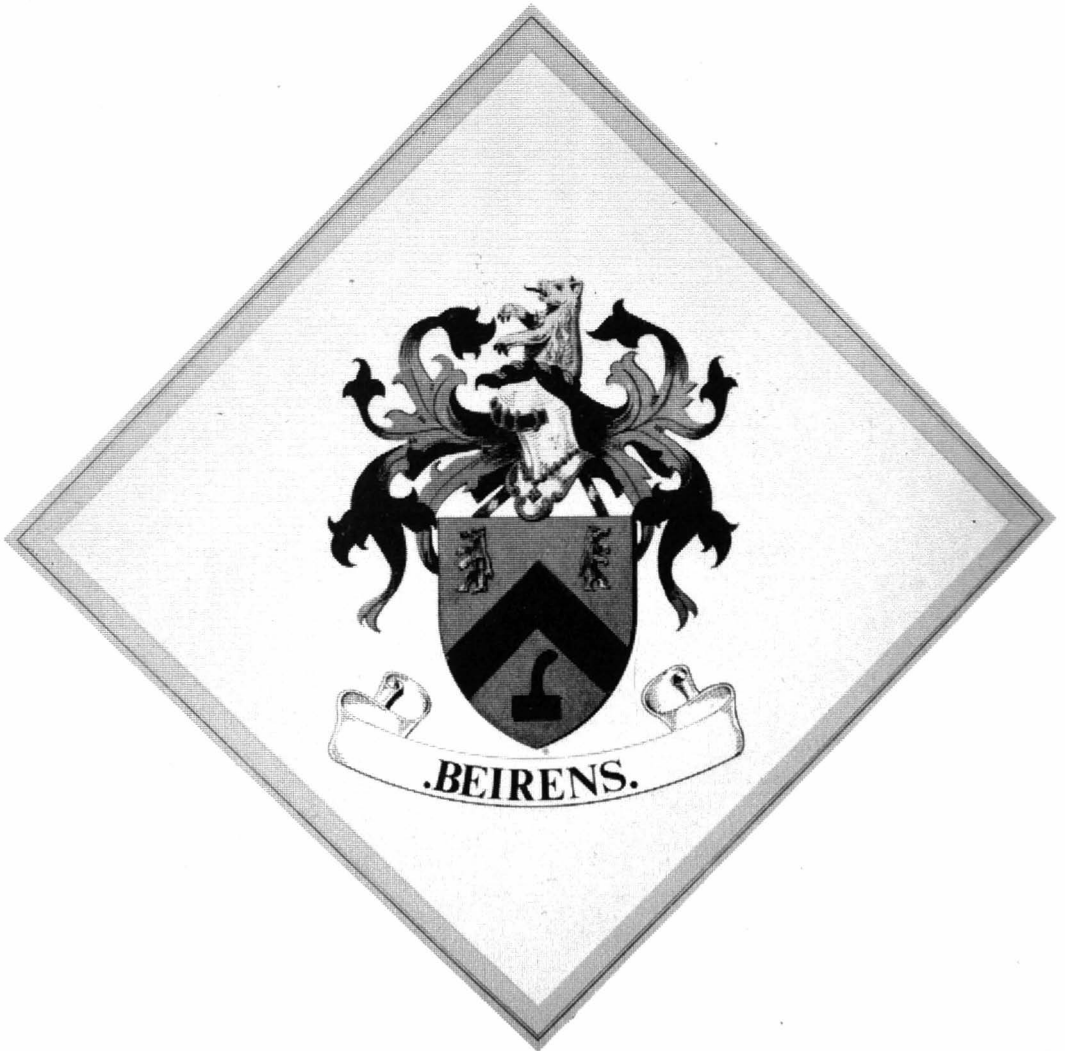

Familiefoto: BEIRENS-VERLAECKT

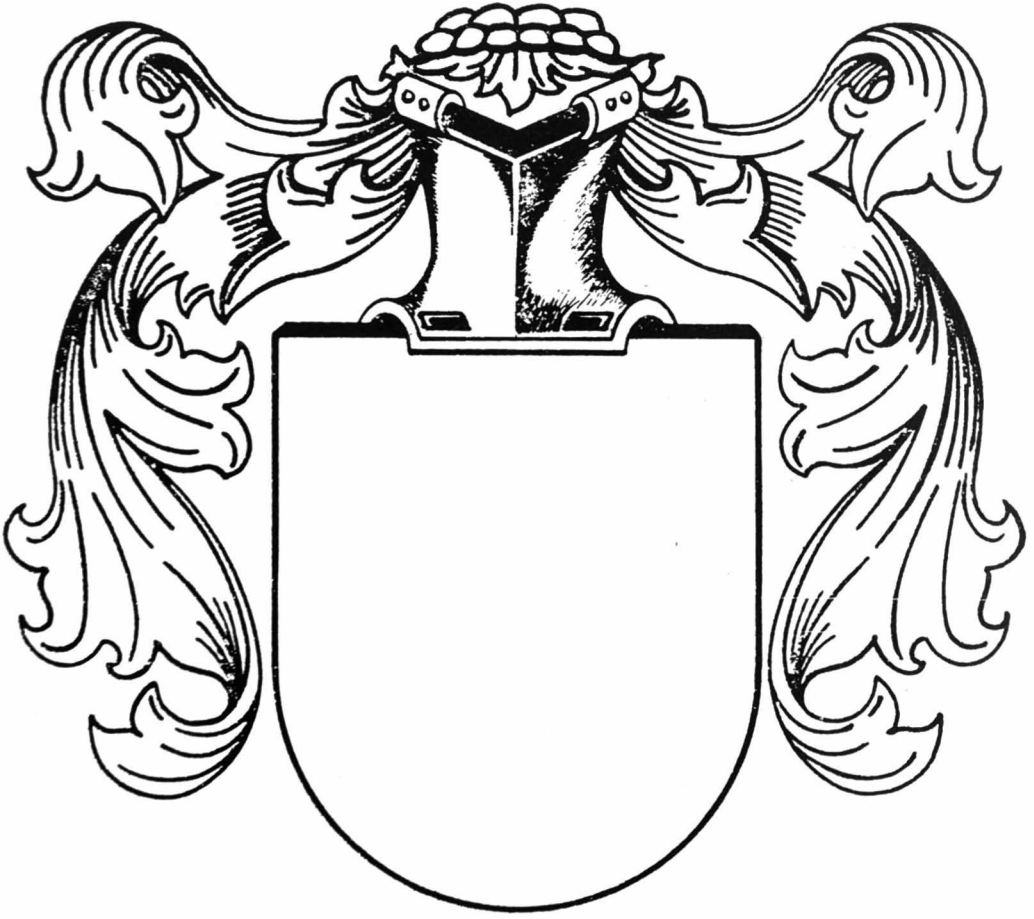
(1) De parochieregisters van Oost-Vlaanderen (Zelee) berusten in het Rijksarchief te Gent. De microfilmen van de parochieregisters van gans België berusten in het Algemeen Rijksarchief te Brussel.

WAPENSCHILD VAN DE H. GERARD BEIRENS VAN ZELE

In goud een keper van keel met in het hoofd twee afgewende beren in hun natuurlijke kleur in de voet een boekhamer van keel, gewend naar links. Het schild overtopt met een helm van zilver, getralied, gehalsband en omboord van goud en gehecht van keel, met wrong en dekkleden van keel en goud. Helmteken: een uitkomende beer.

(Wapenschild Beirens ontworpen door heralicus J. Dauwe).

KWARTIERSTAAT

RAADGEVINGEN BIJ HET OPMAKEN VAN UW KWARTIERSTAAT

Verklaring

De nummering van de kwartierstaat werd voor het eerst gebruikt in 1676 door de Spaanse genealoog Hieronymus de Sosa. Door het feit dat deze methode van nummering grote vermaardheid kreeg door de bekende grootmeester van de moderne genealogie, Dr. Stephane Kekule von Stradonitz ((† 1934), die ze toepaste sinds 1898, wordt deze gewoonlijk kortweg «methode Stradonitz» geheten.

Op uzelf (I) volgen uw beide ouders (generatie II/ 2-3); uw grootouders (generatie III/ 4-7); uw 8 overgrootouders (generatie IV/ 8-15; uw 16 betovergrootouders (generatie V/ 16-31); uw 32 oudovergrootouders (generatie VI/ 32-63) enz. Zo spreekt men van uw 2, 4, 8, 16 en 32 kwartieren. Even en oneven cijfers wijzen op respectievelijk mannelijke en vrouwelijke voorouders.

Betekenis van de gebruikte tekens en afkortingen:

° betekent geboren te, de; † betekent overleden te, de; oo betekent ondertrouw te, de; = betekent gedoopt te, de; (†) betekent begraven te, de; X betekent gehuwd te, de;

Verder worden bij het formulier «gezin» gebruikt:

)(betekent gescheiden te, de; get. betekent getuige(n). Ook kortweg «t»; p betekent peter; V betekent Vader; fs of zn. v. betekent zoon van; † betekent gesneuveld te, de; ca betekent circa, omstreeks; / 1700 betekent vermeld vóór 1700; x-k betekent huwelijkskontraat, verleden voor, dd.; z.a. betekent zonder afstamming; m betekent meter; M betekent Moeder; fa of dr. v betekent dochter van; ? betekent twijfelachtig; !1700 betekent in leven in 1700; 1700/ betekent vermeld nà.

Raadgevingen

1. Schrijf duidelijk, liefst en zeker de familienaam in drukletters. Bij voorkeur, familienaam in rood of groen invullen.
2. Gegevens ontleend aan bidprentjes, rouwbrieven, familieboeken, trouwboekjes, bevolkingsboeken in potlood optekenen en **NAUWKEURIG KONTROLEREN**.
3. Definitieve gegevens mogen enkel aan officiële documenten en akten ontleend zijn. Zo o.m. aan akten van de Burgerlijke Stand (nà 1796) en aan parochieregisters (vóór 1796). Bij het aanvragen van akten, verleen de voorkeur aan volledige afschriften of fotokopieën, maar geen uittreksels.

4. Noteer alle gegevens uit de akten en niet enkel plaatsen en data. Heb oog voor beroepen, getuigen, enz. Gebruik daarbij het formulier «Gezin». Voor elk echtpaar één afzonderlijk formulier.

Indien U deze raadgevingen volgt, dan legt U de basis van echte familiegeschiedenis!

B. «GEDRUKTE BRONNEN»

Het Land van Dendermonde is een heel moeilijk terrein voor onze historici en genealogen en dit tengevolge van de verwoestingen aangericht tijdens de 1e W.O. en het slordig bijhouden van het archiefmateriaal door onze Gemeentebesturen.

Bij de brand van Dendermonde in 1914 — de stad was toen een versterkte vesting — werd het rijke stadsarchief (archivalia Land van Dendermonde) evenals het archief van de Rechtbank totaal vernietigd. Deze verwoesting betekende een echte ramp voor de geschiedkundigen en voor allen die met hun familieonderzoek in ons gewest terechtkomen.

Sporadisch worden nog enkele archivalische documenten bewaard in de bibliotheek van de Oudheidkundige Kring van Dendermonde, in het Museum van Dendermonde en bij enkele particuliere verzamelaars. Derhalve is het eigenlijk onmogelijk geworden om te spreken over een archief in het Dendermondse.

Gelukkig werd in de vorige eeuw een weliswaar klein gedeelte van de verloren gegane archiefbronnen onder impuls van de Oudheidkundige Kring van de Stad en het Land van Dendermonde in hun Gedenkschriften verwerkt. In 1866 werd, door de toenmalige stadsarchivaris Alphons de Vlaminck, een bijzonder Dendermondse (Land van) Boekerij opgericht. Ze omvatte een verzameling gedrukte werken van lokale auteurs, geschiedkundige bijdragen over bestuur, gedenktekens, beroemdheden, gemeentelijke en religieuze instellingen en genealogische studies.

Echter ook dit prestigieus werk viel ten prooi aan de oorlogsvlammen. Sindsdien werden in de huidige stadsbibliotheek te Dendermonde, de abdijbibliotheek te Dendermonde, de Koninklijke Bibliotheek van België Albert I, de Universiteitsbibliotheek en zelfs in grote bibliotheken in het buitenland reeds heel wat werken verzameld over de Dendermondse (Land van) geschiedenis. Tot mijn spijt, — hier spreek ik als bibliothecaris — moet ik echter vaststellen dat deze gedrukte werken, alhoewel ze, zoals hierboven aangeduid, de enige «BEWAARDE PLAATSELIJKE BRONNEN» zijn, die door onze genealogen heel weinig gebruikt worden. Dit is waarschijnlijk te wijten aan het feit dat boeken over het «DENDERMONDSE» in het algemeen zeer zeldzaam zijn en weinig bekend bij het publiek.

Het is om die redenen dat ik me hier vandaag noodgedwongen richt naar de gedrukte bijdragen over de Stad en het Land van Dendermonde.

BEKNOPTE DENDERMONDIA (LAND VAN)

1. DENDERMONDE

Nu wil ik enkele Dendermondse publikaties even belichten, die zeker door onze vorsers, genealogen dienen geraadpleegd.

1. Algemene werken

— op de allereerste plaats de publikatie van de O.K.D., die in 1863 begonnen zijn:

GEDENKSCHRIFTEN

Gedenkschriften van de Oudheidkundige Kring der Stad en des voormaligen Lands van Dendermonde.

Dendermonde, Oudheidkundige Kring, 1863-, 8°.

Deze publikaties worden bruikbaar gemaakt door het Repertorium van Gregorius de Clercq:

— DE CLERCQ (gregorius)

Repertorium. Uitgaven 1862-1962. Gedenkschriften van de Oudheidkundige Kring: 1e reeks, dln. I-IV, 1862-1867; 2e reeks, dln. I-XVIII, 1868-1914; 3e reeks, dln. I-XVIII. Uitgaven buiten reeks.

In: G.O.K.D..., 1963, Buitengewone uitgave, XIX, 8°, blz. 45-136.

— BROECKAERT (Jan)

Graf- en Gedenkschriften der stad Dendermonde - Inscription funéraires et monumentales de la ville de Termonde.

Dendermonde, Aug. De Schepper- Philips, 1896, 4°, 307 blz.

— CATALOGUE

Catalogue général de la Bibliothèque Publique de la ville de Termonde.

Dendermonde, G. Grootjans, 1883 en 1887, 8°, 274 blz.

— BROECKAERT (Jan)

Dendermondsche drukpers.

Dendermonde, F.-J. Ducaju vader, 1890, 8°, 210 blz.; 1894, 8°, 46 blz.; 1898, 8°, 46 blz.

(1910, 8°, 210 blz. door Gabriel Van Wesemael aan Jan Broeckaert).

— DE VLAMINCK (Alphons)

Inventaire des archives de la ville de Termonde; 2^e partie nos. CVIII-CL.

In: G.O.K.D..., 1870, 2^e reeks, II, 8°, blz. 173-1236; 1879, 2^e reeks, II, 8°, blz. 5-61.

— BEIRENS (Gerard)

Proeve van een Bibliografie van de Stad Dendermonde 1612-1970.

Dendermonde, bij de auteur, 1974, 4°, XXI-534 blz.

Hij verwerkte niet minder dan 3957 bibliografische notities van werken, tijdschrift- en krantenartikels betreffende:

Necrologieën

Verhuizingen

Lijsten van Schepenen e.a.

— ONS

Ons Dendermondsche Volk. Katholiek Vlaamsch Maandschrift voor letterkunde en Volkskunde. Voor 't Volk, door 't Volk.

Brussel, Kryn & Van Winkel, 1907 (okt.) I, 1- 1909 (febr.), II, 5.

Dendermonde, D. Grootjans - Willems, 1909 (maart), II, 6 - 1909 (dec.), III, 2, 8°.

— ONPARTYDIGE (N)

Den Onpartydige(n), Nieuws- en bekendmakingsblad.

Dendermonde, Ter Drukkery van F.J. Du Caju, vader by de groote Kerk, 7.1.1838, nr. 164- 30.8.1914, XCIV, 2, f°.

(Onvolledig; wordt gemicrofilmeerd te Brussel - K.B.).

— BEKENTMAEKINGSBLAD

Bekentmaekingsblad voor de districten van Dendermonde, Aelst en Sint-Nicolaes (verkopen)...

Dendermonde, F.-J., Ducaju en zoon, 25.4.1819, 1 - 11.9.1830, 439, f°.

— INDICATEUR

Den Indicateur. Gazette van Dendermonde. Met autorisatie van Z.K.H. den Prins Souvereyn der Vereenigde Nederlanden.

Tot Dendermonde, uit de drukkery van J.J. Du Caju, uytgever dezer, 19.1.1815 (29) - 26.12.1816 (232), 4°.

(Onvolledig)

— GAZET

Gazet van Dendermonde.

Dendermonde, Emile Ducajou Zoon, 11.10.1863, 1158; 21.9.1856, 790, f°.

e.a. =
GAZET VAN ZELE

ZELENAAR

EIGEN AARD

GAZETTE VAN ZELE...

2. *Bijzondere genealogieën*

— DE VLAMINCK (Alphons)

Het guldenboek van Dendermonde. Geslachtboomen van eenige familiën van Vlaanderen. Opgesteld naar oude en geloofwaardige oorkonden, met het oog op de vergunning der patrimonieële studiebeurzen te Dendermonde gesticht, met zestig wapenschilden.

Gent, C. Vyt, 1872, 8°, 208 blz.

LEO DE WACHTER

REPERTORIUM VAN
DE VLAAMSE GOUWEN
EN GEMEENTEN

(HEEMKUNDIGE DOKUMENTATIE 1800-1940)

I. ALGEMEEN GEDEELTE EN GEWESTEN

MCMXLII
DE SIKKEL
ANTWERPEN

— DE VLAMINCK (Alphons)

Filiations de Familles de la Flandre dressés sur pièces authentiques ou d'après des manuscrits anciens.

Gand, Imprimerie Eug. Vanderhaeghen, 1875, 8°, 2 dln. IV-324-354 blz.

— KOLLER (F.)

Armorial ancien et moderne de la ville et de l'ancien pays de Termonde.

Bruxelles, «Internation Office of Publicity», 1954, 4°, 64 blz.

3. *Biografische bijdragen*

— SCHELLEKENS

Schellekens. Généalogie de la famille Schellekens.

Bruxelles, Monnom, 1891, 16°, 14 blz.

(La Noblesse Belge - Annuaire de 1891).

— VAN DER MEERSCH (P.C.)

Notice biographique sur Prudent Van Duyse, poète, littérateur et archéologue.

(Uittr. Annales de la société des Beaux-Arts et de Littéraire de Gand, 1860, tome VIII).

— PIETERS (Jules)

Over de grafsteen van Pottelsberghe-Veranneman, in de Dendermondse Collegiale, en nog wat.

Dendermonde, A. De Cuyper-Robberecht, 1967/ 1 8°, blz. 150-155.

(G.O.K.D..., 1967/ 1, 3e reeks, 8°, blz. 150-155).

— VAN STAPPEN.

In memoriam Albéric Van Stappen, 1875-1934.

Dendermonde, J. Van Lantschoot - Moens, 1934, 8°, portr., 28 blz.

— BROECKAERT (Jan)

De familie Loret (Dendermondsche familie).

In: G.O.K.D...., 1898, 2e reeks, VII, 8°, blz. 181-197.

— DE VLAEMINCK (Alphons)

Généalogie du double monastère monastère de Sainte-Brigitte à Termonde.

In: G.O.K.D...., 1901, 2e reeks, IX, 8°, blz. 5-64.

— GENEALOGIE

Généalogie de la famille «Spanoghe»

S. 1., s.d., 8°, 19 blz.

— BROECKAERT

In memoriam Herman Broeckaert 1878-1930.

Dendermonde, J. Van Lantschoot-Moens, 1930, 8°, portr., 31 blz.

— BROECKAERT (Jan)

Biografische sprokkelingen (Dendermonde)

Gent, A. Siffer, 1891, 8°, 16 blz.

— BACCAERT (Herman)

Emanuel Hiel, zijn leven en zijn werk.

Antwerpen, De Nederl. Boekh.; Amsterdam, S.L. Van Looy, 1909, 8°, portr., 143 blz.

(Academisch proefschrift)

— HIEL

In memoriam «Emanuel Hiel», 30 mei 1834- 27 augustus 1899

I.N: Vlaamsche School, mei - aug. 1899, 8°, blz. 199-201.

(Knipsel).

— VAN BUGGENHOUT (August)

Korte levensschets van Prudens Van Duyse 1804-1859.

In: Ons Dendermondsche Volk, Dendermonde, P. Grootjans, - Willems, juni-juli 1909, II, 9-10, 8°, blz. 138-145.

— VAN WESEMAEL (Gabriel)

Onze beroemdste stadsgenoten. Biografische nota's. 1^e reeks.

In: Ons Dendermondsche Volk, Dendermonde, D. Grootjans - Willems nov. - dec. 1909, III, 2-3, 8°, blz. 42-45.

— BROECKAERT

Jan Broeckaert zijn leven en zijn werk. Door Amter E.; Monteyne Lode; Liekens H.R.; Wouters Jaak en Daem Marcel. Verfraaid met enkele warme tekeningen van Herman Verbaere, kunstschilder.

Wetteren, Studiekring voor Heemkunde, 1940, 8°, portr., ill., 96 blz.

(Met bibliografie, blz. 81-88).

4. *Werken met historische inslag*

— LINDANUS (DAVID)

Gandavensis de Terneraemondia libri tres: Ad serenissimum principem Albertum archivcem avstriae. Dvcem bvrqvndiae. Principem Belgarvm. Antverpiaae. Ex Typographeio Hieromymi Verdussi, clc. Icc (1612), XII, 8°, 246 blz. + index.

— MAESTERTIUS (Jacobus)

Beschryvinge vanden Stadt ende Landt van Dendermonde, midtgaders en Costumen, Statuten ende Usantien, soo wel vande Stad ende Landt. Als van het Princelyck Leen-Hof aldaer zijnde 't Samen gestelt by Jacobus Maestertius (Rechts-geleerde).

Tot Leyden, Bij Nicolaes Rosa, Boeckverkooper, Anno 1646, 8°, 216 blz.

— DE VLAEMINCK (Alphons)

De stad en de heerlijkheid van Dendermonde. Geschiedkundige opzoekingen I. De HH. Hildoard en Christiana. II: Oorsprong en plaatsbeschrijving van Dendermonde. III. De straten van Dendermonde (tussen Schelde en Dender). IV: De straten van Dendermonde (Over-Dender). V: Opkomst de^s land^s van Dendermonde. VI: Was de Heerlijkheid van Dendermonde er een alodiaal Vlaanderen? VII: Geschiedenis der heeren van Dendermonde.

DAVIDIS LINDANI

GANDAVENSIS

D E

*De Steadigheit
Een
2010*

TENERAEMONDA

LIBRI TRES:

A D

SERENISSIMUM PRINCIPEM

ALBERTUM

ARCHIDUCEM AVSTRIÆ

DUCEM BURGUNDIÆ

PRINCIPEM BELGARVM.

ANTVERPIÆ,

Ex Typographeio HIERONYMI VERDVSSI.

cl. lcc. xii.

Anselmo Van Rajen Ghisezemi Toparcha

G. DE KNIBBER

————— **BEELDHOUWER** —————
ALOIS DE BEULE

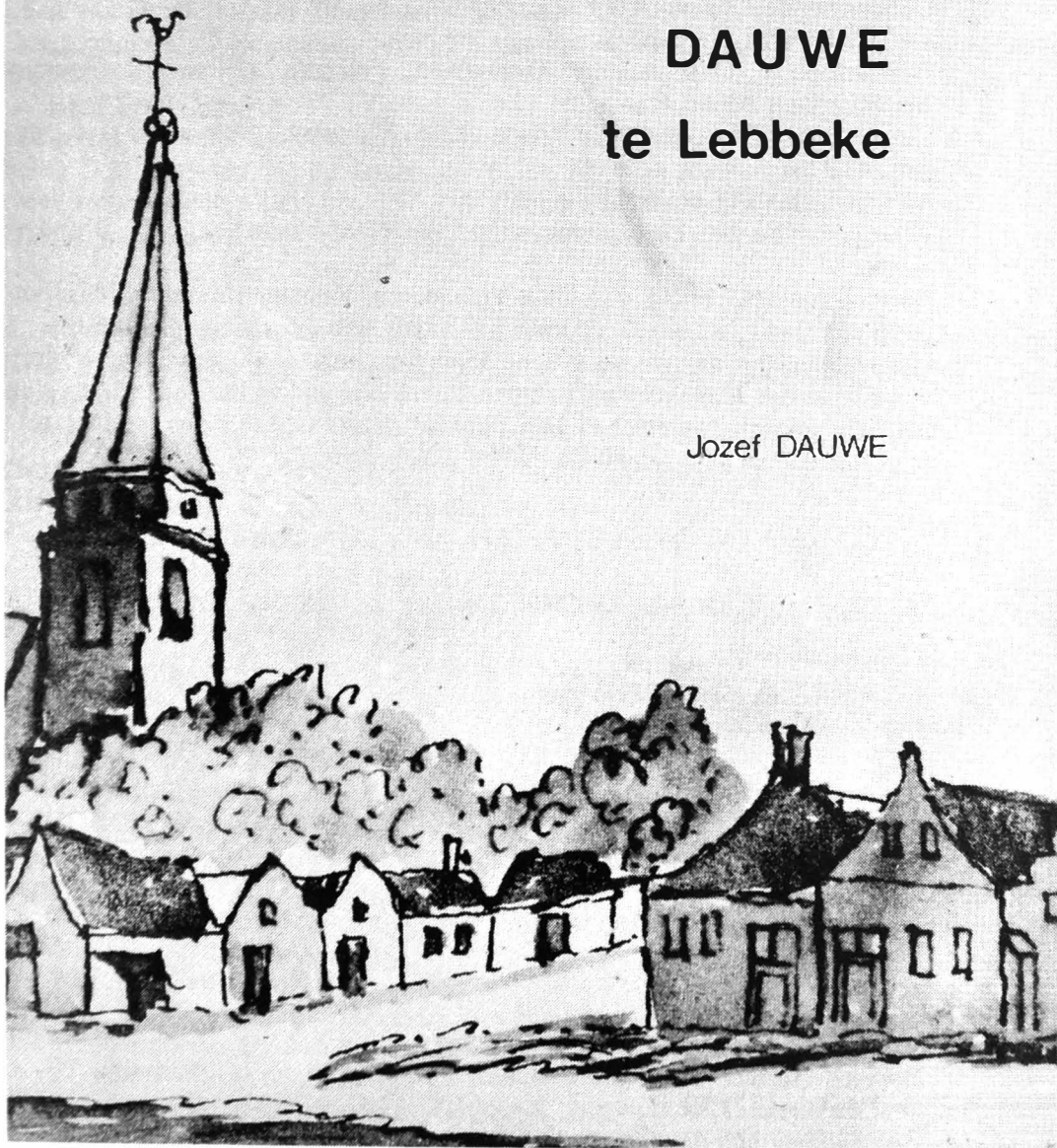
INLEIDEND WOORD

- I. Jeugdleven.
 - II. Godsdienstige Kunst.
 - III. Profane Kunst.
 - IV. Oorlogsmonumenten.
 - V. Ieper.
 - VI. Nog wat.
-

DENDERMONDE
DRUKKERIJ JUUL VAN LANTSCHOOT
KOORNAARD, 17.
1936.

Genealogie van de familie
DAUWE
te Lebbeke

Jozef DAUWE

In: G.O.K.D...., 1864, 1^e reeks, II, 8°, blz. 53-110; 1865, 1e reeks, III, 8°, ill., blz. 3-102; 1866, 1e reeks, III, 8°, blz. I-XIX + 1-149; 1867, 1e reeks, IV, 8°, blz. 155-351; 1868, 2e reeks, I, 8°, blz. 53- 142; 1870, 2e reeks, II, 8°, blz. 3-170; 1874, 2e reeks, III, 8°, Blz. 63-222.

— DE MAESSCHALCK (Pierre-Grégoire)

Oud Dendermonde - Termonde au temps jadis.

Dendermonde, Antony Du Caju, 1901, 4°, ill., 96 blz.

— BRUYNINCX (Leo)

Dendermonde. Geschiedenis. Gebouwen, Folklore. (Uitgevers: Georges Bruyninx en Albert Rawoens).

Dendermonde, Bruyninx en Roose, 1965, 8°, omsl., portr., ill., plan, facsim, 419 blz.

— DHANENS (Elisabeth)

Inventaris van het kunstpatrimonium van Oost-Vlaanderen. IV: Dendermonde.

Gent, (Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen, Kunstpatrimonium, Bisdomein, 3), 1961, 8°, omsl., portr., ill., plans, tab., tascim., XII-255 blz.

Het is opportun dat we de geschiedenis van onze stad, gemeente of dorp bestuderen om de plaats waar eventueel onze voorouders leefden te kennen en hierdoor sommige facetten in onze familiekundige studies beter op hun plaats te brengen voor wat betreft de tijd en gewoonten.

II. LAND VAN DENDERMONDE

1. Naslagwerken

— BEIRENS (Gerard)

Bibliotheekgids van België

Dl.:

1: Oost-Vlaanderen

2: Luxembourg

3: West-Vlaanderen

4: Liège

5: Limburg

6: Hainaut

7: Antwerpen

8: Namur

9: Brabant

Brussel, Archief- en Bibliotheekwezen van België, 1974, 4°, 9 dln.

— DE WACHTER (Leo)

Repertorium van de Vlaamsche Gouwen en Gemeenten... Dendermonde... Zele... Antwerpen, De Sikkel 1943-1957, 8°.

— DE POTTER (Frans)

Vlaamsche Bibliographie. Lijst der boeken vlug- en tijdschriften, muziekwerken, kaarten, platen en tabellen in België 1830-1890 verschenen. Gent, A. Siffer, 1893, 8°, 894 blz.

— PEE (Leo)

Agrarische en sociaal-economische toestand en bevolkingsevolutie in het Land van Dendermonde tijdens de 2^e helft der XVIe eeuw.

Dendermonde, bij de auteur, 1967, 8°, kaart, 494 blz.

(Proefschrift).

— BEIRENS (Gerard)

Catalogus van een Dendermondse bibliotheek. Verzameling J. Dauwe (Lebbeke) Dendermonde, bij de auteur, 1978, 8°, ill., 178 blz.

(Met trefwoordenregister, blz. 157-178) (Dendermondse bibliografieën, deel II).

2. Algemene geschiedenis

In de laatste jaren zijn er heelwat historische bijdragen geschreven over gemeenten o.a.:

— DE POTTER (Frans) en BROECKAERT (Jan)

Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen. Vierde reeks Arrondissement Dendermonde. Appels... Zele.

Gent, C. Annoot- Braeckman, 1889- 1893, 8°, 3 delen.

— BOVYN (Marcel)

Bijdrage tot de geschiedenis van St.-Gillis-Dendermonde. Hoofdzakelijk naar de parochierekeningen van de 17^e - 18^e eeuw.

Dendermonde, Oudheidkundige Kring, 1955, 8°, 240 blz.

(G.O.K.D...., 3^e reeks, deel V).

— DE KNIBBER (G.)

Beeldhouwer Aloïs De Beule.

Dendermonde, J. Van Lantschoot, 1936, 8°, ill., 96 blz.

— BOVYN (Marcel)

Wie bewoonde vroeger dat huis? Enkele families van St. Gillis-bij- Dendermonde.

Dendermonde, Oudheidkundige Kring, 1950, 8°, ill., 271 blz.

(G.O.K.D...., 3e reeks, deel III).

— WATERSCHOOT (Daniël)

Beschrijvinge van de princelycke en yver-ryke Parochie van Zele.

Tot Dendermonde, By Jacobus J. Du Caju, 1775, 17x10 cm, 30 blz.

— STAES (Honoré)

'Schets eener Geschiedenis van de Gemeente Zele.

Gent, H. Vander Schelden, 1883, 18x11 cm, 354 blz.

— MICHEM (Frans)

SCHEETS

EENER

GESCHIEDENIS

VAN DE

Gemeente Zele

DOOR

Honoré STAES,

Hulponderwijzer aan de Katholieke Jongensschool van Zele.

Van al de dorpen die rechtstreeks aan den Heer van Dendermonde gehoorzamen, neemt Zele de eerste plaats in. Zijn getal inwoners mag met dit van vele aanzienlijke steden vergeleken worden.

SANDERUS: Flandria Illustrata, 1641-1644.

GENT,

BOEKDRUKKERIJ H. VANDER SCHELDEN,

ONDERSTRAAT, 26. — MDCCCLXXXIII.

Zelee en zljn geschiedenis.

Antwerpen - Brussel - Amsterdam, Uitg. Standaard - Boekhandel, 1957, 8°, ill., 431 blz.

— VAN HILLE (W.)

Alfabetische lijst der Staten van Goed van Zelee berustende op het Rijksarchief te Gent.

Gent. V.V.F. - Oost-Vlaanderen, 1976, 4°, 28 blz.

III. ANDERE NUTTIGE WERKEN BETREFFENDE DE GENEALOGIE

— BOSMANS (J.)

Armorial ancien et moderne de la Belgique. Brussel, 1889.

— CARNOY (A.)

Origines des noms de familles en Belgique. Leuven, 1953.

— DEMAY (G.)

Inventaire des sceaux de la Flandre. Parijs, 1873.

— DE VRIES (J.)

Etymologisch woordenboek. Utrecht- Antwerpen, 1961.

— RIETSTAP (J.B.)

Armorial général. Den Haag, 1884, 2 dln.

— VAN HOOREBEKE (G.)

Etudes sur l'origine des noms patronymiques flamands. Brussel, 1876.

— VROONEN (E.)

Dictionnaire étymologique des noms de famille de Belgique. Brussel, s.d., 2 dln.

— WINKLER (J.)

De Nederlandse geslachtsnamen in oorsprong, geschiedenis en beteekenis. Haarlem, 1885, 2 dln.

— VLAAMS

Vlaams Kwartierstatenboek. Antwerpen, V.V.F., 1975.

— DAUWE (Jozef)

Genealogie van de familie Dauwe te Lebbeke.

Lebbeke, (bij de auteur), 1975, 8°, 148 blz. + ill., bekroond met de provinciale prijs voor familiekunde, 1974.

— CORDEMANS (M.)

Edmond Rubbens, een levensverhaal met een bloemlezing uit zijn werken 1894-1938.

Gent, Uitg. Story-Scientia, z.j., 8°, ill., 456 blz.

— BEIRENS (Gerard)

Bibliografie van Zelee.

Zelee, bij de auteur, 1966, ill., 42 blz.

Opmerkelijk is dat veel van onze vorsers onmiddellijk hun opzoekingen beginnen met de archivalia — burgerlijke stand, archieffondsen — en het bibliotheekgebruik negeren.

Hier wil ik er nogmaals de nadruk op leggen, dat men eerst grondig de bestaande literatuur over de streek waar onze voorouders leefden moeten door nemen, om efficiënt aan familiekunde te kunnen werken en zeker dubbel werk te vermijden.

Verder toonde de h. Beirens een diamontage over de Stad en het Land van Dendermonde uit de jaren 1646. Het is het enig tijdsbeeld dat overgebleven is uit onze dorpen in de 17^e eeuw. Tenslotte dankte de h. Beirens, de aanwezigen voor hun aandacht en hun bijzondere interesse voor zijn meegebrachte documentatie.

Gerard Beirens
Bibliograaf

ZELE

EN ZIJN GESCHIEDENIS

door

FRANS MICHEM

UITGEVERSMIJ STANDAARD-BOEKHANDEL

ANTWERPEN - BRUSSEL - AMSTERDAM

ZEELSE KANT

Diaprojectie ter gelegenheid van de gouddag van het Verbond van Heemkundige en Oudheidkundige Kringen, gehouden te Zele op zondag 4 juni 1978.
Lector: *David BEIRENS*.

Ter gelegenheid van «Het jaar van het dorp», hebben de Zeelse Heemkundigen gedacht, een tentoonstelling te organiseren over ZEELSE KANT. Immers met deze jaaractiviteit, beoogt men niet alleen, de aandacht van het volk te trekken, op bepaalde monumenten en gebouwen; maar tevens de zeden en de gebruiken van de inwoners in het licht te stellen.

Het is dan ook naar aanleiding hiervan dat mijn vader, Gerard BEIRENS, U enkele lichtbeelden zal tonen over de tentoonstelling van de ZEELSE KANT in 1970. Een tentoonstelling die niet alleen Zelenaars maar zelfs Nederlanders, Fransen, Canadesen, ja zelfs mensen uit de U.S.A. op de been bracht. Deze tentoonstelling, die niet alleen ZEELSE KANT, maar tevens ZEELSE SCHILDERS in het licht stelde, werd ingeleid door de heer Paul Huys, inspecteur voor Kulturele aangelegenheden van de Provincie Oost-Vlaanderen. Wel, toen men bedacht dat men voor het verkrijgen van dorrechte naden bij tafel-, linnen- en beddegoed, een draad kan uittrekken en precies langs die lijn werken, was de weg gebaad naar open naaiwerk.

In de 16e eeuw bedoelde men met kant, ieder weefsel met gekartelde rand of kant, later beperkte men het begrip tot open versieringen, tot stand gekomen met de naald of met klosjes, zonder vooraf geweven ondergrond.

Kantwerk ontstond in de periode van arm Vlaanderen, de vrouwen poogden zo het karig loon van hun echtgenoot ietwat aan te vullen. De opdrachten kwamen vooral uit Brugge, Mechelen en Brussel.

De meest gevraagde stukken waren zakdoekjes, sluiers, tafelkleedjes en middenstukken voor bedspreien. Maar ook vlindertjes waren zeer in trek. Ze waren een gewilde versiering voor de feestkleding.

Te Zele werden 2 soorten kant gemaakt:

1. de Venetiaanse of Zeelse met platwerk;
2. Engelse gaas en klitsen.

De ruimte tussen de roosmotieven werden met fijn gaas gevuld. De bloemen en het borduursel gaven de sierlijke afwerking.

Aanvankelijk werden voor naaldkant dezelfde patronenboeken gebruikt als voor borduurwerk. Voor het vervaardigen van naaldkant worden de patronen op 2 lagen katoen gelegd. Dan legt men 2 draden langs de grote contouren en

zet ze op de 3 lagen vast. Daarna vult men motieven en achtergrond met allerlei festonsteken op: steeds uitgaande van de contourdraden en niet meer door de drie lagen stekend. Als dan ook de contourdraden geheel met knoopgatensteken zijn omwonden, kan de onderlaag worden verwijderd, door de hechtdraden tussen de twee lagen katoenen stof door te knippen.

Doordat het vervaardigen van de naaldkant zo'n fijn werk is hadden onze kantwerksters er wat op gevonden. Ze zetten namelijk een glazen bokaal vol water voor een lichtgevend voorwerp (kaars) en zo verkreeg men een vergrootglas en kon men dan ook beter de verschillende draadjes zien. De specifieke Vlaamse kantwerkkunst die tot de kwijndood scheen veroordeeld, is midden in de oorlogstijd 1914-1918, dank zij de kunstzin en het flink initiatief van Minister Rubbens te Zele, tot een ongekende hoogte opgevoerd. Het was onder impuls van wijlen Minister Rubbens dat de goede krachten, kantwerksters samengebracht werden. Hij stichtte samen met Rozeken Vergeylen de *ZEELSE KANTSCHOOL*. De vereniging kreeg haar eerste vertakking in de school te Oudegem.

Alle patronen werden ontworpen door of in de schoot van de vereniging. Alle kantwerken werden verkocht in naam van de vereniging.

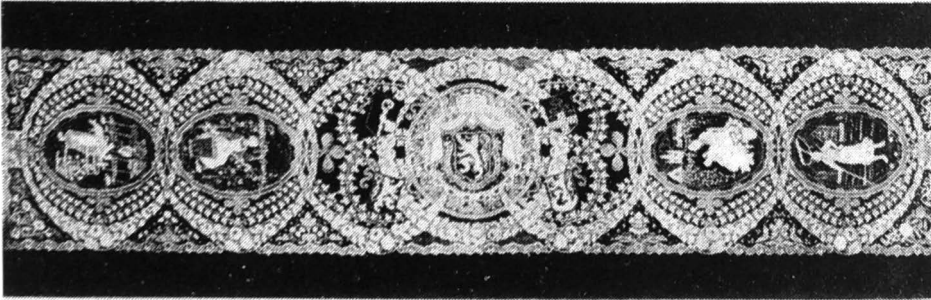
De leden hadden aandeel in het kapitaal, en de winst werd onder hen verdeeld. Minister Rubbens stichtte niet alleen de kantschool; maakte in samenwerking met de h. Maurits Van Haver een handleiding (Inleiding achteraan de tekst bijgevoegd), zorgde ook voor afzetgebied en tekende zelfs ontwerpen voor nieuwe kantstukken. Alles durfden onze kantwerksters aan; zelfs de moeilijkste vraag om schaduw en perspectief, bijna ongekend en gans ongebruikt, hebben ze misschien voor de eerste maal opgelost.

De Zeelse kantwerksters maakten niet alleen zakdoekjes, tafelkleden en vliedertjes maar tevens werkte gans de kantwerkende gemeenschap aan een *sluier* voor *wijlen koningin Elisabeth*, uit dank voor het heldenwerk dat zij presteerde voor de frontsoldaten tijdens de eerste wereldoorlog. De tekening van de sluiers was van de hand van Meester René De Cramer te Gent. Ze was echter onuitvoerbaar en werd gewijzigd door wijlen Minister Rubbens en Rozeken Vergeylen, directrice van onze Zeelse kantschool, die toen 100 leden telde. Het middenste gedeelte van deze sluier stelde het wapen van België voor en was omringd van een keten, dit betekende de lange slavernij. Tussen de schakels bloeit er eikenloof, zinnebeeld van Belgische onsterfelijkheid. De liefde van ons Vlaamse volk voor de koningin is verbeeld door kransen van rozen en de trouw door de slingers van de klimop. De ijzerstreek is uitgebeeld door:

1. het wapen van Ieper, Veurne en Nieuwpoort;
2. kantwerksters, vissersvrouwen en een hopplukster;
3. de distel der duinen van de zee en de margrietten van het land.

Bezoek aan de koningin, overhandiging sluier.

Dit alles is samengehouden door prachtige linten; banden van schoonheid en rijkdom.

Door de *tentoonstelling van 1970* en de huidige, poogde en pogen de Zeelse heemkundigen ons volk de prestaties van de Zeelse huisvrouw te leren waarderen.

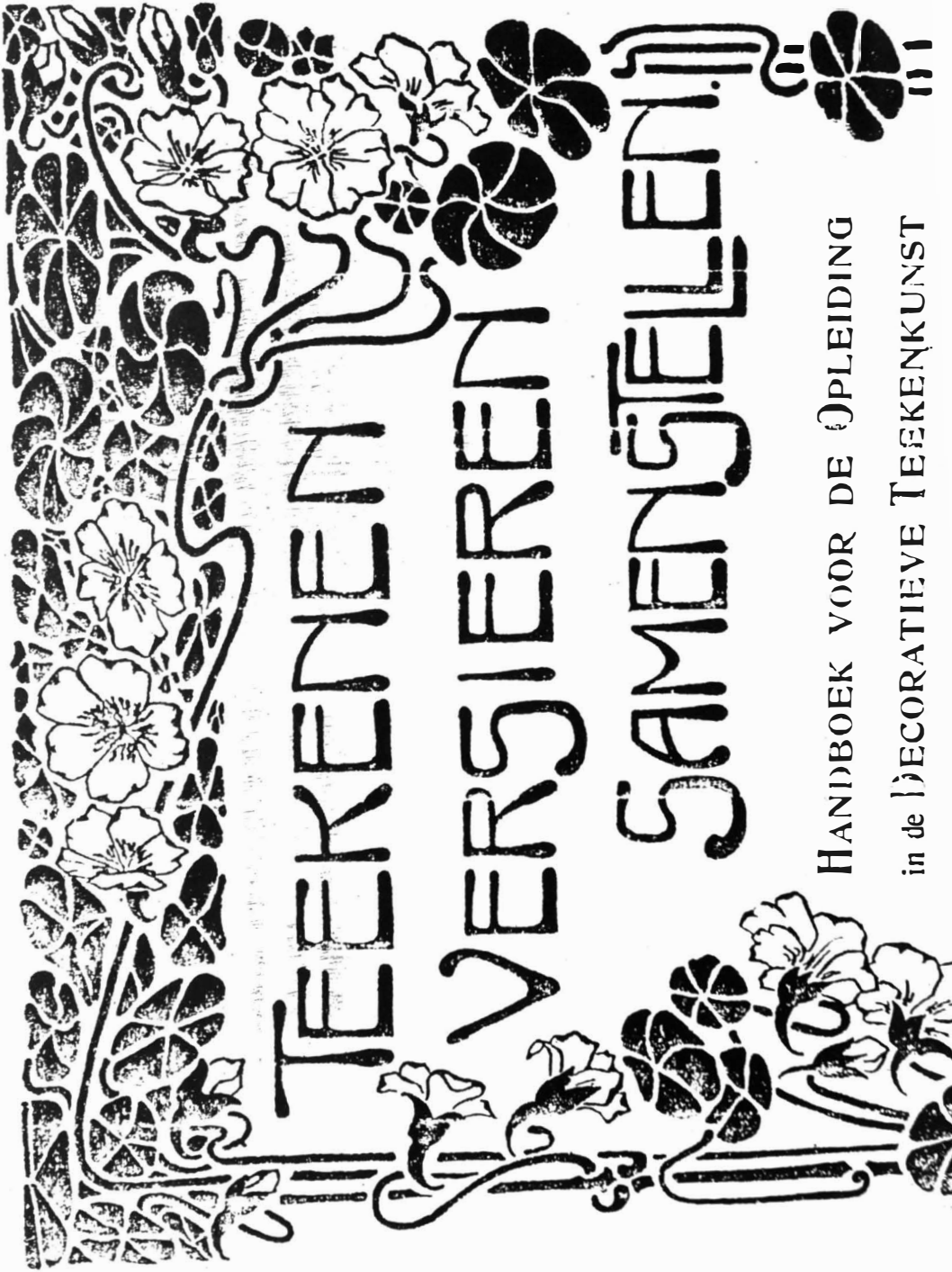
Voor de ouderen wordt een herinnering opgeroepen van tientallen jaren terug, terwijl de jeugd een beter inzicht krijgt in de arbeid, kunstzin en levensomstandigheden van de mensen van vroeger.

Spijtig genoeg, is deze kantnijverheid tenietgegaan als een tere bloem of een broos kleinood onder de geweldige drang van de ruwe nijverheid.

Gelukkig op initiatief van de Heem- en Oudheidkundige Kring van Zele en van Irma Boone, werd er op 15 september 1977 opnieuw van start gegaan tot het beoefenen van de zo gekende *ZEELSE NAALDKANT*.

De dagbladen Het Volk en Het Nieuwsblad brachten op 2 juni 1978 een uitgebreid artikel hierover (artikel bijgevoegd).

TEEKENEN VERSIEREN SAMENSTELLEN

HANDBOEK VOOR DE OPLEIDING
in de DECORATIEVE TEEKENKUNST

LEIDEN, WAARVER 47 DE REKENENDEKOR

DOOR

Edmond RUBBENS, Bestuurder

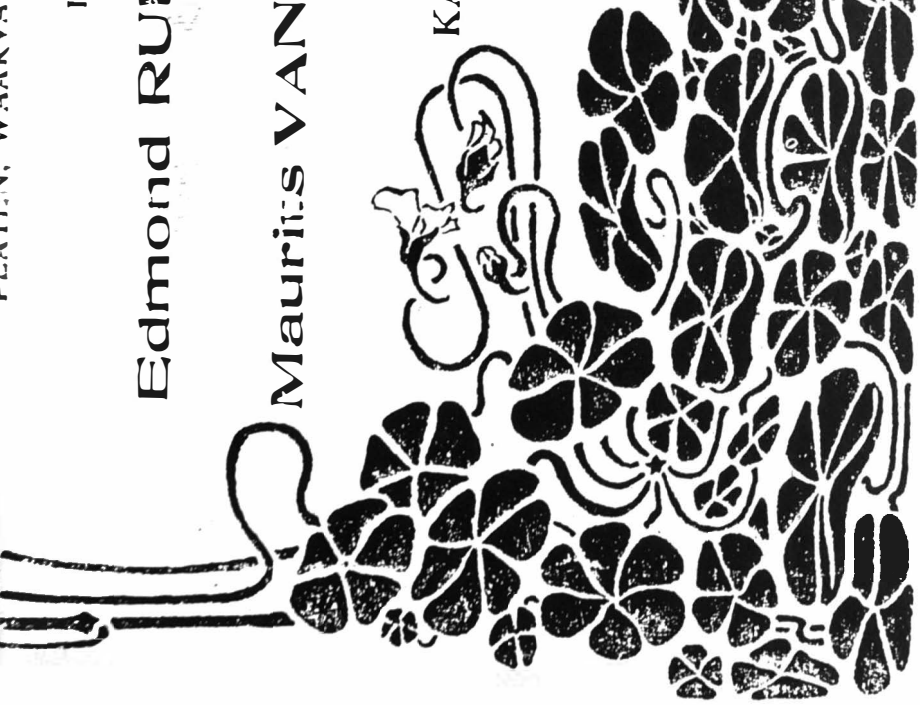
EN

Maurits VAN HAVER, Leeraar

aan de

KANTNORMAALSCHOOL

te ZELE.

De Vlaamsche Boekenhalle, Leuven

BRUGGE — GENT — LEIDEN.

INLEIDING. (1)

De teekenkunst is voor de kantwerkster wat de rekenkunde is voor den handelaar, de meetkunde voor den bouwmeester, onontbeerlijk. Veelmeer! Evenals voor den schilder, den beeldhouwer, den graveur, des goudsmid, den ornamentist, den miniaturist, is zij voor de kantwerkster de grondslag, waarop gansch haar kunst moet gebouwd zijn.

Wij stellen deze beginselen aan het hoofd onze bewijsvoering om ze te doen drukken op de geesten met al de zwaarte hunner onaantastbare volstrektheid. Wij hopen dat ze des te meer zullen treffen, als zij volkomen ongehoord zijn, en de gansche kantnijverheid onzer dagen, alleen steunend op den waanbodern harer aloude faam, dien grondslag mist.

Doch juist daarom dreigt zij ook in te storten; op oneigen roem tiert men niet lang.

Wat is kant?

Kant is het mooiste ornament dat ooit in den loop der tijden door vrouwenhanden is kunnen vervaardigd worden.

Als sieraad staat kant op den eersten rang met goud en edelsteen.

Als tooisel neemt hij den voorrang op zijde en fluweel, damast en brocaat.

Als drapeering hebben kanten geen gelijke. Hun gansche wezen bestaat uit kunst.

Bij hen geen schitterend rijk materiaal, geen treffende kleuren; zooals de vrouwen, die hen vervaardigen, is hun grondstof de nederigheid zelf: vlas en katoen, en hun kleur is die van reinheid en eenvoud: blank.

Zij ontleenen dus alleen hun schoonheid aan de kunst, waaruit zij ontstaan zijn en samengesteld, aan de mooiheid hunner slagen en steken, de heerlijkheid hunner schakeeringen, de sierlijkheid hunner lijnen, de harmonie hunner vormen.

Kunst adelt. De kanten adelen de vrouwen, die hen voortbrengen.

Kanten zijn niet alleen kunstig, zij zijn hooge uitingen der kunst.

Als kunstvoortbrengsels immers volgen zij onmiddellijk op de beeldende kunsten van eersten rang: de schilder-, beeldhouw- en bouwkunst; en moeten zij in één adem genoemd worden met de produkten der graveer- en houtsnEEKunst, goudsmederij, miniatuurschilderij en alle andere toegepaste kunsten van alle tijden.

Het afdoende bewijs voor hun hooge kunstwaarde is haar blijvend karakter.

De tijd is de beste kunstcriticus. Zijn uitspraken zijn onfeilbaar, zijn oordeelen

(1) Zoals men zal bemerken is de tekst hoofdzakelijk gewijd aan de opleiding der Kantwerksters. Nochtans zijn de Methode, het Programma en vooral de Platen van algemeenen aard, en toepasselijk op alle teeken- en versieringsonderwijs.

onbeïnvloed, zijn waarden alleen getoetst aan de eeuwige bron der kunst: De schoonheid zelf.

't Is die kunstcriticus, die haar deze onbetwiste plaats heeft toegekend. De kanten hebben vele eeuwen doorleefd; zij zijn zeer oud en steeds even jong; dat is hun adelbrief van echte kunst.

Het kantwerk is een kunst. Het kantwerk is ook een nijverheid, een kunstnijverheid: Kunst om haar wezen, nijverheid om haar uitbreiding onder de vrouwen.

Wat is de kantnijverheid voor ons?

In de bijzonderste beschaafde landen van Europa, leeft de kantnijverheid onder de bevolking, doch het klassieke land der kantkunst is zonder tegenspraak Vlaanderen, en zulks van de vroegste middeleeuwen tot in ons moderne moderne tijden.

Als vrouwelijke nijverheid ten slotte is de kantnijverheid de meest verspreide in ons land. Zij is bovendien de schoonste, de edelste, de zedelijkste en de meest aangepaste aan de natuur en de bekwaamheden der vrouw.

Kantwerk is de vrouwelijke arbeid bij uitmuntendheid!

Het behoud en de toekomstige uitbreiding der kantnijverheid is dus een allergrootst alzijdig belang voor Vlaanderen.

Niet in de eerste plaats een economisch belang, aangezien in deze kunstnijverheid de loonen tot nog toe schandig laag waren.

Dit is echter niet eigen aan die nijverheid, het is integendeel slechts een voorbijgaand verschijnsel. Het is immers zeker, dat in de bloeitijdperken onzer kantnijverheid in de vorige eeuwen, zeer betamelijke loonen werden uitbetaald. Het is ook geweten, dat een 50 jaar geleden de loonen voor verschillende kantsoorten tot 3 fr. daags gestegen waren.

Het is eindelijk ten huidigen dage overvloedig bewezen, dat de loonen merklijk kunnen en zullen verhoogen zonder eenigszins de nijverheid zelf te schaden.

Doch al moesten zelfs de loonen der kantwerksters laag blijven, dewelke veronderstelling stellig is uitgesloten, dan nog ware het behoud der kantnijverheid ons allergrootst belang. En wij zouden niet aarzelen openbaar als misdadiger te schandvlekken, degene die, in een schuldige onbewustheid van den Vlaamschen volksaard, zou durven wenschen, goed noemen en bewerken, dat ons *scharen van kantwerksters* bij 10,000 enden zouden veranderd worden in de toekomst in *benden van fabriekswerksters, handschoen- en hemdenstiksters, sigarenmaaksters en vellenbewerksters!*

Dient het gezegd waarom?

Kantwerk is een kunst, en kunst adelt.

Geen beter voorwaarden kunnen voor een vrouwelijke nijverheid uitgedacht worden. Zij is immers een huisarbeid, heeft geen specifieke nadeelen, en stelt aan hare beoefenaarsters tal van voorwaarden, die opperbest met haar vrouwelijken aard en roeping strooken: smaak, orde en reinheid; geduld, zachtheid en

nauwkeurigheid.

Kantwerk veredelt haar beoefenaarsters; het bevordert bij de meisjes de vrouwelijke deugden; het is haar bloedeigen en ingeplant door eene eeuwenoude overlevering; het bevordert haar smaak en haar oorspronkelijkheid; zoodanig, dat wij zeggen mogen en ons in volle overtuiging genoopt voelen om te zeggen, *dat het behoud en de toekomstige uitbreiding der kantnijverheid een allergrootste zedelijk en maatschappelijk belang, een levensbelang van onschatbare waarde voor ons Vlaamsche volk uitmaakt.*

Doch, een nuchtere beschouwing der feiten en der toestanden doet ons de droevige overtuiging opdoen, dat ons kantnijverheid heden een tijdperk van verval beleeft.

Zij moet die somberheid dóór, wij moeten haar weer opheffen, haar opvoeren tot een glans en een faam, die deze der vorige eeuwen overtreft; wij moeten zulks, wij willen, wij zullen zulks...

Doch dan is in dat geval ons eerste plicht, den echten toestand door en door te *durven inzien*, en de middelen te beramen en *te durven aanwenden* om die duurbaarste nijverheid te redden!

Wij hebben dien toestand en die crisis afgeschilderd en ontleed in ons werkje «De Vlaamsche kantnijverheid», waarnaar wij verwijzen, daar wij het als de algemeene en grondige inleiding tot wel doorgronden dezer bladzijden beschouwen.

Daarin noemen wij als de oorzaken der huidige crisis: 1. de mode, die thans niet zoozeer op de kanten verliefd is; 2. de namaaksels der kanten, die een ernstige bedreiging uitmaken; 3. de onhebbelijke inrichting der kantnijverheid zelf, waarvan een der karakters is de verwaarloozing der kunst en de stijgende kunst- en beroepsonbekwaamheid der werksters.

De middelen, die wij voorstellen, zijn veelvuldig, of, beter gezegd, het programma, dat wij schetsen ter verheffing onzer kantnijverheid, omvat al de onderafdeelingen en organen van dit groot en grootsch geheel.

Betrekkelijk de werksters stellen wij voor:

- a. een grondig en volledig vakonderwijs;
- b. het inrichten van gezamenlijke werkplaatsen;
- c. de maatschappelijke groepeerings der kantwerksters;
- d. verbetering van haar economischen toestand.

Een volledig vakonderwijs voor kantwerksters moet tweeledig zijn en bestaan uit:

1. het technische onderricht,
2. de kunstopleiding,

dewelke twee secties een harmonisch geheel moeten vormen.

Het technische onderricht zal hoofdzakelijk bestaan uit een zeer grondig aanleeren van de volledige gamma steken of slagen van de resp. naald- of kussenkanten.

Tot dusver werd in de kantscholen ternauwernood slechts één der talrijke

kantsoorten aangeleerd, en dan nog onvolledig. Terwijl de Brusselsche en Venetiaansche kanten met hun vervormingen en onderafdeelingen geen technisch verschil aanbieden, en een kantwerkster, met een weinig inspanning en oplettendheid, gemakkelijk de tweede soort bijleert, als zij een van beide machtig is, zal men nochtans in de kantscholen, waar Brusselsch werd vervaardigd wordt, bijna geen meisjes vinden, bekwaam om Venetiaansche kant te werken, en omgekeerd. Meer nog, in diezelfde school zijn de meeste meisjes onbekwaam om *al* de steken van Brusselsch resp. van Venetiaansch werk uit te voeren. Zulke verregaande verdeeling van de bekwaamheden is geen specialisatie maar *onbekwaamheid!* Specialisatie kan en moet gebeuren, nadat iemand volledig op de hoogte is. Een dokter specialist is een dokter. Terwijl een gaas- of grond- of platwerkster, die het andere werk niet kent, den naam van bekwaame kantwerkster niet verdient.

Het is overduidelijk dat een goede kantwerkster (later mag zij zich specialiseeren) eerst volledig haar stiel moet aangeleerd hebben.

Het technisch onderricht moet dus omvatten *al* de bestaande steken of slagen van al de bestaande naald- en kussenwerksoorten.

Er zullen met veel vrucht aan toegevoegd worden begrippen van huishoudkunde en van gezondheidsleer.

Doch benevens het technische onderricht is vereischt, *last not least*, de kunstopleiding der kantwerksters.

't Is aan het ontwikkelen van dit programma, dat wij deze studie willen wijden. Wij hebben getracht alles zoo duidelijk mogelijk uiteen te zetten, en op de meest praktische manier voor te stellen, opdat eenieder, die, — ook zonder voorafgaande bevoegdheid — zich getrokken voelt of geroepen wordt tot het geven van dit beroepsonderwijs, hierin een volledig begrip zijner taak en een stevig programma voor zijn lessen zou vinden.

Om volledig te zijn — en waarom zou men ze niet volledig maken? — zal deze kunstopleiding bestaan uit theorie en praktijk; deze zijn immers tweelingzusters, die in onzen modernen tijd meer en meer onafscheidbaar zijn in alle onderwijs en opvoeding.

Zonder twijfel is het praktische deel het belangrijkste; het is althans van onmiddellijk nut en toepassing. Doch de theorie voedt de praktijk; zonder haar is deze laatste zinloos, werktuigelijk en niet levend.

Het hoofdthema der theorie, die aan de kantwerksters dient ingeprent te worden, is de *schoonheidsleer*. Niet dat haar wijsgeerige bespiegelingen over de esthetica dienen voorgehouden te worden; doch de leeraar of leerares moet van de ware idee der schoonheid doordrongen en met een kultus voor het schoone bezielde zijn, zoodanig dat zij, bij gepaste gelegenheden, onder vorm van voorbereide causeries, maar meer nog, toevalliglijk in den loop der praktische lessen, bij de meisjes het gevoelen der schoonheid kunnen doen ontkiemen en bloeien.

Het vervaardigen vaneen kantwerk is het voortbrengen van iets schoons; het is

dan niet te veel geëischt, dat de kantwerksters, met haar verstand en met haar hart, met de gedachte en met de liefde, die schoonheid zouden bezielen! Dit zijn geen ijdele woorden, maar degelijke werkelijkheid, steunend op stevige ondervinding. Twee werksters kunnen haar werk technisch onberispelijk tuivoeren... en toch kan er nog een zeer duidelijk en zeer belangrijk verschil tusschen haar kanten bestaan; de eene werktuigelijk, zonder den waarom te kennen van de vormen, lijnen en schakeeringen die zij aanbrengt, zij volgt nauwkeurig alle aanduidingen van het patroon, doch voelt geen instemming met den kunstenaar, wiens talent deze vormen bepaalde (2). Haar werk is mooi, keurig... en toch...

Als we daarneven hetzelfde werk beschouwen van een meisje, dat bewust is van hetgeen zij doet; dat een esthetisch genot heeft bij het vullen der vormen, het aanbrengen der schakeeringen, het keurig opsieren, het zwaaien en zwieren der lijnen, dat voelt en weet dat haar werk zóó moet zijn en niet anders; dat haar werk streelt en haar naald hanteert als de teekenaar zijn stift en de schilder zijn penseel; dat met groeiende voldoening haar taak ziet vorderen en de «bloem» tusschen haar vingers ziet ontluiken, die zij reeds lang in haar verbeelding had gezien; als we dat werk daarneven leggen, dan bemerken wij een hoofdverschil: hetzelfde verschil als tusschen de oorspronkelijke schildering en de copie, of beter nog, het verschil tusschen het geschilderd portret en de fotografie. Het laatste is technisch getrouw en onberispelijk, maar toch staat het eerste er ver boven, daar het levend is!

Daarom dient het schoonheidsgevoelen zoo hoog mogelijk opgewekt bij de kantwerksters, en mag de leeraar geen enkele gelegenheid verwaarlozen, om haar de schoonheid te doen kennen, te doen zien, te doen bewonderen en te doen liefhebben.

Zulks zal geschieden door mondelingsch en aanschouwelijk onderwijs.

Om bij de meisjes het schoonheidsgevoelen te kunnen ontwikkelen, moet de leeraar zelf van den kultus der schoonheid doordrongen zijn, zoodanig dat hij, alle schoolsche bepalingen en uiteenzettingen als nutteloos materiaal verwerpend, tot haar spreke over het schoone «*ex abundantia cordis*», uit den overvloed des harten.

Hij dient zich dus een duidelijk begrip der schoonheid en een warm gevoel voor haar in te planten.

Er moet aan de meisjes over het schoone gesproken worden, omdat de kunst, die is de zinnelijke uitdrukking van het schoone, veredelt en verrijkt.

Kunst veredelt! «De kunst is enkel een middel tot verheffing en verzedelijking, door het ontwikkelen van de hoogste menschelijke vermogens: het verstand en het gevoel; een middel om den mensch te helpen opklimmen tot de aanschouwing der Eeuwige Schoonheid» (Ooms).

(2) Het weze opgemerkt, dat er weinig zulke stipte kantwerksters bestaan.

«De kunst is een opstijging,» zegt Hello. Zij voert dus mee naar omhoog, dezen die haar in den waren geest beoefenen.

Kunst verrijkt, zij vervult den geest met oorspronkelijke, edele, hooge gedachten, zij is voor de verbeelding de tooverstaf om een onuitputtelijke bron van heerlijke scheppingen te doen ontspringen, zij overstroomt het hart met weldadige en opbeurende gevoelens!

Ons volk lijdt aan geestelijke armoe; bij de bloem onzer vrouwen moet deze door de schatten van het schoonheidsgevoelen geweerd en door den welstand van het kunstgenot vervangen worden!

Inleiding van het werk: Teken en versieren, samengesteld door Edmond Rubbens en Maurits Van Haver.

Zeelse naaldkant lokt koninklijke belangstelling

De Zeelse kantschool werkt op volle toeren en krijgt zelfs de vraag van het Koninklijk Hof om grote, fijne kantsstukken te vervaardigen die dan ten gepasten tijde aan koninklijke gasten zouden aangeboden worden. We gingen op bezoek bij de verantwoordelijke van deze kantlessen, mevr. André D'Hooge (Irma Boone, geb. 20-1-27) uit Gasthof Het Anker op de Grote Markt te Zele.

Hoe is de Zeelse kantschool tot stand gekomen?

Aan de basis hiervan ligt in feite de Heem- en Oudheidkundige Kring van Zele waarvan ik bestuurslid ben. In 1970 hield de HOK een tentoonstelling van Zeelse kant en nadien vond het bestuur het jammer dat deze kunst teloor zou gaan. Als enig vrouwelijk lid van dit bestuur werd me gevraagd of ik bereid was daar iets aan te doen en gezien ik graag kantwerk doe, stemde ik toe. Natuurlijk, door onze zaak in Het Anker bleef de vrijetijd beperkt. Maar sedert verleden jaar is de herberg erkel in de weekenden geopend en heb ik een voorzet op tijd

terwijl Koning Boudewijn tal van Zeelse kantsierstukken kan tonen. Trouwens, het Hof vraagt zelfs naar naaldkantwerksters, — de kantschool doet niet aan winstbejag — die Zeelse kant tegen betaling willen vervaardigen. De mogelijkheid zit er in dat binnen afzienbare tijd Zele Hofleveranciers kent van kant, want het is ongelooflijk hoe vaardig, geroutineerd, vindingrijk en kunstscheppend tal van onze Zeelse kantwerksters zijn. Mevrouw D'Hooge, waar hebt u die naaldkantkunst geleerd?

Bij lerares Rosalie Vergeylen die in de Kouterschool aan iedie in de leerjaar kantes gaf. In het schooljaar 43/44 heb ik praktisch een gans studiejaar kantes gekregen van Rosalie Vergeylen en die liefde voor kantwerk is er steeds gebleven. Wanneer is er tentoonstelling en wat krijgt men er te bewonderen?

Een indiscrete vraag, geschiedt alles belangeloos in de Zeelse kantschool?

We doen alles onbaatzuchtigen zonder eerder welke bijbedoelingen. Voor mij is het een hobby die me het grootste genoegen verschaft, zoals bvb. mijn echtgenoot André met zijn hobby als schutter. Ik wil dat dit specifiek vrouwelijk naaldkantwerk, dat bij antiek hoort, behouden blijft en zal alles in het werk stellen om de mensen dit bij te brengen en aan te leren. Ik bezit zelfs een boekje over de kantwerken die rond de jaren '25 aan het Koninklijk Hof werden overhandigd. Een origineel en enig exemplaar, tweetalig, met de volledige uitleg over gebruikte patronen, garenummers, de verschillende steken, foto's. Dat alles stel ik ten dienste van de HOK en de Zeelse kantschool, waar de kantwerksters enkel het ge-

eerste contacten met het gemeenbestuur, vroeg nadien alle voorzitter van de bestaande vzw's om hun medewerking en op 15 september 1977 ging ik van start met de eerste naaldkantlessen.

Was die eerste les een succes?
Beslist, want ik mocht 55 inschrijvingen noteren en dat bracht plaatsmoeilijkheden mee. het gemeentebestuur had ons een plaats in het huis Peeters beloofd, maar er waren geen stoelen of tafels ter beschikking. De ZIAC hielp ons dan door twee kleine lokalen ter beschikking te stellen. Op 29 september gaven we een kantles in de trouwzaal van het gemeentehuis en we noteerden 72 kandidaat-kantwerksters, wat nog meer problemen schiep ons noodzaakte tot het geven van twee lesonden per week in een vierploegenstelsel.

Hoeveel leerlingen zijn er momenteel?
Er zijn 125 ingeschrevenen, waarvan zeker 60 kantwerksters die geen enkele les verzuipten. De lessen worden gegeven iedere donderdag van 14 tot 16 u. en van 19 tot 21 u. in het huis Peeters, waar we nu een eigen ophaal toegewezen kregen van het gemeentebestuur. Iedereen is welkom en mag op eender welke bijeenkomst aan „naaldkant“ beginnen leren. Onze

kantwerken die aan het Hof werden verkocht of geschonken.

Zijn er al gevorderden in de kantschool?

Beslist want het mooiste stuk, zijnde een kantenmitsje, werd onlangs gedragen door een plechtige communicant wiens moeder ongeveer 500 uren heeft besteed aan dat sierstuk, dat zal te bezichtigen zijn op de komende tentoonstelling. Ik wil er de nadruk op leggen dat we geen kloswerk zoals bvb. in Brugge maken, maar de echte Vlaamse kant die in de jaren 1600 door de Spaanse overheersers hier werd ingevoerd uit Venetië en Valenciënne, waaruit dan later de Zeelse kant groeide.

Bezit het koninklijk hof Zeelse kant?

Zeker en dit vooral door toedoen van minister Edmond Rubbens die in 1922, samen met o.a. Rosalie Vergeylen, Rachel Vehent, mevr. Louis Van de Abbeele en andere Zeelse kantwerksters of de ploeg die aan het kantwerk genaaid hadden, aan Koningin Elisabeth een kanten tapijt overhandigden dat nu in het bezit is van Koningin Marie-José. De Zeelse kantschool maakte tevens een sluier voor Koningin Astrid; kunstwerk dat nu in het bezit is van Koning Leopold,

tot 18 u. en op zondag 4 juni van 16 tot 20 u. Alle werken die door de Zeelse kantschool gemaakt zijn vanaf de start op 15-9-77 liggen te bezichtigen en zelfs een kanten bedsprei,

waaraan een Berlaarse kantwerkster 5 jaar besteed heeft. Ook hoe het vroeger gebeurde en men kan bvb een karaf zien waarachter een petroleumlamp brand om de lichtsterkte te vergroten, enz. Bovendien geven onze kantwerksters demonstraties hoe het nu gebeurt. Het loont beslist de moeite om een bezoek te brengen aan de tentoonstelling in de raadszaal van het gemeentehuis te Zele.

Wat zijn de vooruitzichten van de Zeelse kantschool?

Na deze tentoonstelling beginnend; we aan een opdracht van kantwerken voor het kantmuseum van Brussel, gezien we de enige naaldkantschool zijn in België die bestaat en actief is. We willen ons mensen via dit kantwerk verder mogelijkheden bieden. Bovendien worden we door meerdere gemeentebesturen aangezocht om bvb. demonstraties en lessen te komen geven, wat nog moet besproken en uitgewerkt worden. De Zeelse kantschool heeft de wind in de zeilen en krijgt faam en naam.

Hoe maak je Zeelse kant?

Vooreerst maakt men een tekening op een stevig wit papier of neemt men een patroon van vroeger. Die tekening wordt dan doorgeprikt op blauw of zwart papier. Dit doorprikt papierblad naait men vast op een dubbel stevig stuk katoen. Vervolgens traceert men (in grote trekken een schets maken) met driegdraad het te maken werk. Nu kan men starten met het eigenlijke naaldkantwerk en eerst komt het platwerk aan de beurt, gevolgd door de fantasiesteken, het afborduren. Het kantwerk in fijne vlasdraad is nu praktisch klaar en het kantstuk wordt van het dubbel lijndraad getrokken, waarna de laatste hand wordt gelegd aan de afwerking van deze Zeelse kant.

(W.Z.)

Kantwerk beleeft een tweede jeugd in Zele

Naar aanleiding van de Oostvlaamse studiedag van het Verbond van Heemkundige en Oudheidkundige kringen, die zondag 4 juni in Zele wordt gehouden, wordt zaterdag van 14 tot 18 u. en zondag van 16 tot 20 u. een tentoonstelling georganiseerd van Zeelse kant. De jongste jaren is het naaldkantwerk van Zele aan een nieuw leven en een nieuwe opgang begonnen. De tentoonstelling is er een bewijs van.

Zeel heeft altijd een kantnijverheid gekend, maar deze werd slechts na de eerste wereldoorlog ver over de gemeentegrenzen bekend onder impuls van oud-minister Edmond Rubbens. In 1918 werd de kantschool gesticht met Rosalie Vergeylen. Beiden zouden een grote bekendheid krijgen.

Van Rosalie zei men dat ze de mooiste kant van het land maakte en de bescheiden vrouw kreeg nationale bekendheid toen zij in 1920 een sluier maakte die werd aangeboden aan koningin Elisabeth en later een tweede voor koningin Astrid. Beide kunstwerken zijn nog steeds in het bezit van de koninklijke familie.

Toen minister Rubbens echter stierf en even later de Tweede Wereldoorlog uitbrak betekende dat het einde van de Zeelse kant. Of ten-

minste van de bekendheid ervan want Zeelse vrouwen bleven steeds in alle bescheidenheid aan het venster van hun woning de kunst van het naaldkantwerk beoefenen. Het waren eens te meer de leerlingen van Rozeken Vergeylen die ervoor zorgden dat de traditie niet verloren ging.

In 1970 werd door de Oudheidkundige en Heemkundige Kring opnieuw een tentoonstelling gehouden met de nog bestaande kant. Als gevolg daarvan vatte mevrouw D'Hooge het plan op opnieuw met een kantschool te starten en na enkele jaren was het zover: op 15 september 1977 startte men opnieuw.

Er lieten zich 55 leerlingen inschrijven. Momenteel zijn er al dubbel zoveel. Het aantal lessen moest al vlug uitgebreid worden en gelukkig

vond men een onderkomen in het huis van Frans Peeters. De jongste leerling is 11 jaar de oudste de zestig al voorbij. Er is belangstelling vanwege verschillende gemeentebesturen en ook het koninklijk hof heeft reeds van zich laten horen.

Zeelse kant verschilt grondig van Brugse kant. In plaats van met klosjes werkt men met de naald. De aangepaste patronen vergen een bijzondere voorbereiding. In het blauw of zwart wordt met kleine puntjes de tekening weergegeven waarop de vrouwen met monnikengeduld met de naald en met vlasgaren hun kantwerk verwezenlijken. Wijlen Maurits Van Haver was een bijna geniale ontwerper van dergelijke patronen.

Op de tentoonstelling zal het resultaat van al die kunst en vakmanschap en van al dat geduld te zien zijn, o.m. een bedsprei waaraan vijf jaar is gewerkt en een mutsje dat een moeder maakte voor de plechtige communie van haar dochter en waaraan 500 werkuren werden besteed. (bz)

XVII EEN BEZOEK AAN DE KANTSCHOOL TE ZELE (1)

«Ons Volk ONTWAAKT» doet tegenwoordig zijn best om de Vlaamsche kunstenaars en hun kunstwerken ook in Vlaanderen te leeren kennen en hoogschatten. Geen week gaat voorbij of het vergast ons op het portret van een of ander Vlaamsch schilder, toonkundige of beeldhouwer, samen met enkele photo's van hun puikste gewrochten.

Heden zal het gaan over een specifiek Vlaamsche kunst, die tot den kwijndood scheen veroordeeld, doch, midden oorlogstijd, tot een ongekende hoogte is opgevoerd, dank zij den kunstzin en het flink initiatief van den stichter en bestuurder der Vereeniging voor kunstkantwerk te Zele: heer Edmond Rubbens.

Het is mij hier niet te doen om hem den loftrompet te steken. Hoewel sterk ertoe geneigd, weersta ik aan de bekoring en zal dus alle aandacht samentrekken op zijn werk.

De Zeelsche kunstschool is een oorlogskind, geboren uit vindingrijke liefde, die de liefdadigheid zoo weet te beoefenen, dat ze de werkzaamheid prikkelt in plaats van de luiheid te bevorderen. Heel eenvoudig en geleidelijk kwam zij tot stand. Herhaalde huisbezoeken bij behoeftige lieden in oorlogstijd hadden den stichter de overtuiging ingescherpt, dat het kantwerk een bij uitstek Vlaamsche kunst is — men denke op Brugschen, Mechelschen, Brusselschen kant — en een vrouwelijke bezigheid bij uitnemendheid. Dadelijk zag hij de individueele zoowel als de sociale lichtzijden der kantnijverheid, waarvan onvoldoend loon en gebrekkige uitvoering naar wansmakelijke teekeningen de schaduwkanten uitmaakten. De kantwerkster blijft thuis, doet aan kunst, moet rein zijn, mat zich niet af en beleeft zelfvoldoening met het werk harer handen. Wat haar aanbetreft, wordt de gulden stelregel in acht genomen: «de man op het werk, de vrouw te huis, het kind op school». Vergelijk daarbij een fabriekwerkster: haar hooger loon wordt duur betaald. Uithuizig, in de stoelucht der werkhuisen, midden zedelijke gevaren, doet ze vaak grof, vuil en vermoeiend werk, zonder zelfgenoegen; zij is dikwijls een machienslaaf.

De vrouw zooveel mogelijk uit de fabriek weren, haar kunstigen huisarbeid verschaffen, tegen redelijke verdienste, ziedaar het ideaal dat de heer Rubbens op het oog had. Hij wilde hulp bieden en zou dra den weg vinden. Hij teekende mooie motieven, liefst bloemen en bladeren, natuurgetrouw en sierlijk van

(1) In: *Ons Volk ontwaakt*, Geïllustreerd weekblad, Brussel, 27 jan. 1921, VII, 5, blz. 54-55. f^o. K.B. B 524.

lijn, bestelde kanten tegen behoorlijk loon en trachtte ze aan den man te brengen, wat dikwijls met verlies voor eigen rekening gebeurde: winst gaf hij weg. Zoo is stilaan de Zeelsche Kantschool gegroeid gelijk het mosterdzaadje uit het Evangelie. Begonnen met enkelen, verschaft ze thans werk aan een vijftigtal kantwerksters, die, onder knappe leiding, zusterlijk onder mekaar de naald hanteeren in hun gerieflijk tehuis, Castar Meeustraat, 5, te Zele. Daarenboven wordt aaneen zestig jonge meisjes teeken- en rekenles gegeven, om ze tot kantwerksters op te leiden. Terloops weze vermeld dat ook de godsdienstige belangen der kantwerksters den Bestuurder ten harte gaan. Het reglement schrijft op de eerste plaats voor, dat de leden der Vereniging voorbeeldig haar godsdienstige plichten moeten vervullen, en onberispelijk zijn van gedrag. Dagelijks wordt onder het werk de Rozekrans gebeden; verleden jaar heeft een pater Jezuïet haar een retret gepredikt.

Waarlijk de Zeelsche Vereniging voor Kunstkantwerk doet ons terugdenken aan het heerlijk middeleeuwsche gildewezen! Verder bestaat er een spaar- en ziekenkas voor de leden. Op tijd en stond wordt een of ander boeiend vlaamsch boek luid voorgelezen of weergalmen keurige liederen, zoodat voorbijgangers verwonderd opzien en wel eens luisteren blijven naar het mooie gezang der vlijtige kantwerksters. Onnoodig er op te wijzen hoe dit alles afwisseling en opwekking meebrengt. Zij gedenken Rodenbachs woord: «Beheersche 't lied de werkzaamheid uws levens».

Integenstelling met het speldewerk of kussewerk, waarvan Hullebroeck zoo fijntjes zingt:

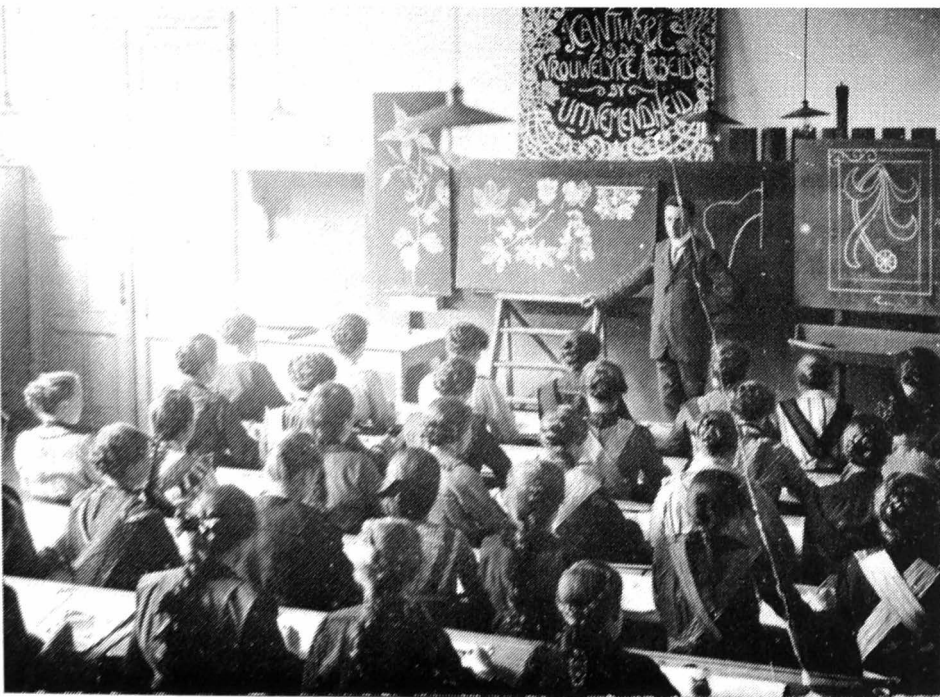
«De bontjes vliegen
gezwind door elkaar.
De vingeren spinnen
een weefsel zoo klaar.»

maken de Zeelsche kantwerksters naaldkant. En hierin hebben ze «al doende geleerd». Nooit tevreden over hun werk, doch altijd tevreden met werken en steeds er op uit hooger te stijgen wat fijnheid, zwierigheid en verscheidenheid betreft, hebben die vaardige meisjesvingeren stilaan de hoogste kunst geschapen. Alles durfden ze aan: Venetiaansche, Brusselsche en gemengde kant, Rozenkant, Burano, Alençon en Argentan, Colbert enz. Verder levensgetrouwe portretten, sprookjes- en fabeltafereeltjes, afbeeldingen van kunstwerken, zichten, heraldiek, enz. De moeilijke vraag van schaduw en perspectief, bijna ongekend en gansch ongebruikt in de kanten, hebben ze, misschien voor de eerste maal, opgelost.

Werden vroeger hongerloonen uitbetaald van 1 fr. daags b.v., werkte men overhaastig en grof om zooveel mogelijk voort te brengen, thans arbeidt men rustig, nauwgezet, kunstvol; thans worden dagloonen van 3, 4 tot 5 fr. uitgekeerd. Om eenig begrip te hebben over de hooge vlucht der Zeelsche

kantnijverheid, zal het volstaan de hiernaast gedrukte photo's te bezien. Ze zijn enkele, zeer weinige stalen van den prachtkant die te Zele wordt vervaardigd. 't Klinkt haast ongelooflijk, dat meisjeshanden, enkel gewapend met naald en draad, zoo iets heerlijk kunnen afwerken. Toct moet in alle heerlijkheid bekend dat de groote stuwkracht uitgaat van den genialen stichterbestuurder en de knappe bestuurster, Juffer Rosa Vergeylen, die beiden met ongeëvenaarde toewijding en kennis, den groei der Zeelsche Kantschool hebben bewerkt en nog onophoudend ter harte nemen. Zij verdienen bewondering en erkentelijkheid, omdat zij een kwijnende Vlaamsche kunstnijverheid op nieuwe banen en tot ongekenden bloei hebben gebracht en zoo een nieuwen parel in Vlaanderens Kunstkroon hebben bijgezet.

G.D.M.

De Zeelse kantschool onder leiding van de h. Edmond Rubbens.

XVIII MAGIE DE LA FEE RENILDE (1)

On a toujours été ensorcelé par les oeuvres où se manifeste une vision diaphane, à peine perceptible, de l'univers. Ainsi de ces dessins minutieux de Wols ou de Paul Klee, de ces entrelacs qu'on rencontre dans le Livre de Kells, vieux manuscrit irlandais où s'exprime toute l'âme ancestrale des Celtes, de ces grouillements de signes translucides que laissent à jamais au fond de nous les calligraphies chinoises ou arabes. On découvre, dans toutes les civilisations où l'on ne perd jamais le contact avec l'invisible et le surnaturel, ces proliférations de l'infime sur lesquelles on se penche durant des heures parce que la multiplicité des lignes y évoque le bourgeonnement même de l'infini.

Il existe un art qu'à notre connaissance on ne relie jamais aux créations que nous venons de citer. Il s'y apparente pourtant avec évidence et celles qui le pratiquent travaillent dans des conditions que durent partager dans le passé les peintres japonais ou les moines enlumineurs de Dublin qui traçaient avec une finesse incomparable un labyrinthe sur la page de garde de la Bible: nous voulons évidemment parler de la dentellerie.

Comme N.N. visitait à Etterbeek (Bruxelles) une exposition (qui a fermé ses portes le 3 juillet) à «L'Artisanat d'Art», il remarqua, entre des céramiques et des bijoux, un tableau d'un mètre sur quatre-vingts centimètres en dentelle et en couleurs intitulé «L'Arbre de Vie», deux nappes à thé, des pièces pour dressoir, un grand napperon blanc, etc.

N.N. admire un foisonnement de points, de cercles, de tracés aériens: aux lisières du visible, là où l'imagination tourne à l'abstrait. Ces oeuvres, elles lui rappellent soudain un pendentif, créé par les primitifs de Nouvelle-Irlande, et qu'il a observé quelques mois plus tôt au musée ethnographique de la ville de Bâle. Il décide donc de se mettre en quête de l'enchanteresse qui a réalisé ces pièces où des lignes de rêve cheminent au travers de mondes lilliputiens.

(1) In: *La Patriote Illustré*, Bruxelles, 31 juli 1966, nr. 31, blz. 1934-36, f^o.
K.B. BD 409

La chasse au merveilleux

Il descend l'avenue de la Chasse et s'arrête devant une teinturerie, au n° 59. Derrière cette façade, une grande dame de la dentellerie perpétue un art autrefois florissant et qui ne passe plus aujourd'hui que par le chas d'une seule aiguille. Ici habite Madame Renilde Rosseels-Denonne, la dernière dentellière à l'aiguille de Belgique.

Au-dehors une teinturerie, audedans une cuisine à première vue normale mais où Madame Denonne a travaillé des milliers d'heures à des constructions douées d'une finesse prodigieuse. Des questions d'architecture menue se posent: comment rendre égaux les pavés d'une rue large de deux millimètres? Ou encore: comment bâtir en trois jours un rempart minuscule? Infatigable et patiente (elle reçut le diplôme de Lauréat du Travail en 1960), Madame Denonne, qui naquit en 1899 dans un village (1) de Flandre Orientale, a créé tout un univers, un dédale lumineux dans lequel on voyage en silence: pèlerinage enchanté au pays de l'innombrable.

De ce lieu où le temps ne compte plus — une nappe et sic serviettes, bordées de dentelles, ont demandé à Madame Denonne, à raison de huit à dix heures de travail par jour, un an — sont parties des oeuvres que l'on a exposées à New York et à Paris, à Los Angeles, à Munich, à Florence où à Rome.

Tandis qu'elle lui donne des explications concernant son métier, Madame Denonne, dentellière à l'aiguille qu'il ne faut pas confondre avec les dentellières au fuseau (encore assez nombreuses) de Bruges, montre à N.N. une remarquable innovation, la dentelle en couleurs, qu'elle réalise avec des fils de différentes couleurs.

Secrètement ravi, N.N. se propose d'interroger cette magicienne de l'infiniment petit sur quelques-uns de ses secrets. Mais rapportons au préalable de la dentelle la longue histoire qui vient, entre autres, aboutir dans une cuisine de l'avenue de la Chasse, après plusieurs siècles de péripéties glorieuses.

On estime que le point à l'aiguille serait né en Italie. La dentelle au fuseau, par contre, apparut dans la mode du linge blanc. Dès lors, les dentellières de chez nous pourront s'illustrer en traitant le lin de la plaine flamande. A l'origine déjà, les passements flamands se différencient par leur finesse des passements exécutés en Italie au moyen d'un fil sensiblement plus épais.

En 1599, date très importante pour la dentellerie, est réalisé le couvre-pied fastueux que l'on offre à l'occasion de leur mariage aux archiducs Albert et Isabelle. Cette pièce unique comprend cent vingt sujets: des personnages issus du folklore local, des empereurs romains, Adam et Eve, les quatre fils Aymon et même sainte Thérèse d'Avila. A cette époque s'établit donc la suprématie des travaux exécutés en Flandre.

Mais l'Italie joue un grand rôle au 17e s.: on y fait des recherches dans diverses directions. La France à son tour connaît une expansion de l'artisanat de la dentelle lorsque Colbert instaure en 1665 la «Manufacture Royale de Points de France». Subissant au début l'influence du point de Venise, les dentellières

(1) Zele.

françaises inaugurent bientôt des techniques inédites et de nouvelles sortes d'ornements, ce qui modifiera par ailleurs la dentellerie de nos provinces. Cette dernière rencontrait un succès croissant et on la retrouvait sur les habits de tous les personnages riches de l'époque.

Nos dentelles portent un même nom jusqu'à la fin du 18e siècle. On les appelle «dentelles de Flandre». Mais au début du dix-huitième siècle se font jour différentes dénominations qui correspondent au nom des villes où se trouvent chacune des manufactures caractérisées par un type de fabrication. Il arrive assez vite que ces dénominations ne correspondent plus à leur lieu d'origine. Ainsi trouve-t-on de la «Valenciennes» à Ypres et, aujourd'hui, de la «Binche» à Bruges.

C'est aussi le temps où le point de Bruxelles acquiert une renommée internationale. Ce pourquoi le parlement londonien interdit l'importation de dentelles étrangères. Mais l'intérêt porté à nos dentelles se moque des frontières: le fraude s'organise et l'on vend à Londres de la prétendue «dentelle d'Angleterre» dont n'importe qui sait qu'elle a traversé la Manche, fût-ce dans un cercueil, comme cela se présenta un jour...

Colbert souteneur?

Fraude de dentelles d'un côté, fraude de dentellières de l'autre: Colbert organise la traite de dentellières. Des rabatteurs proposent aux dentellières de nos régions (à Bruxelles, elles sont dix mille) d'aller travailler en France. De sévères punitions suivent la prise de conscience de la situation par les autorités: certaines femmes se voient fouettées en public, tandis que l'on enferme pour quelques temps les personnages douteux que nous avait délégués le grand ministre de Louis XIV.

Toutefois, il faut ajouter que Colbert affrontait aussi d'autres barrières: les frontières du savoir technique. A quoi pouvait-il servir en effet d'enlever une ou plusieurs dentellières alors que la création de dentelles supposait à l'époque un ensemble de collaborateurs sans lesquels les dentellières n'étaient rien? Sans un dessinateur, et sans un fabricant indiquant à chaque femme la direction à suivre lors de l'évolution de l'ouvrage, toute réalisation demeurait impossible. Une même pièce passait d'une spécialiste à une autre selon les capacités respectives de chacune. Enlever un maillon dans nos régions ne permettait donc pas de reconstituer la chaîne en France ou ailleurs.

A l'aiguille ou au fuseau, on créait des toilettes en dentelle de Bruxelles. On peut encore voir de nos jours à Gand un portrait de l'impératrice Marie-Thérèse d'Autriche: elle porte une robe de dentelle que les Etats de Flandre lui offrirent.

La dentelle s'impose une dernière fois dans le monde au 19e siècle. Le «Valenciennes» triomphe, tandis que Grammont devient momentanément le centre alors célèbre des dentelles «Chantilly». Celles-ci restent indissolublement liées à la mode des crinolines et des grands châles qui caractérisa le Second Empire.

En même temps, on rencontre à Bruxelles la «Rosaline» et la «Duchesse». Cette dernière emprunte son nom à la duchesse de Brabant qui deviendrait plus tard reine des Belges: Marie-Henriette. La Flandre se distinguait également; ses ouvrières se montraient fort adroites à réaliser le point de gaze ainsi que le point de Venise.

Dès le début du 20e siècle, l'art dentellier aborde son déclin. La mode s'en désintéresse, créer des dentelles à la main demande un travail si considérable qu'on doit les vendre à des prix inabordables ou payer trop peu les dentellières, et enfin, la mécanisation croissante remplace les anciennes pratiques: la qualité s'efface devant la quantité, comme cela arrive trop souvent en ce siècle.

Pourtant, des efforts furent faits dès 1905 afin de sauver cet art traditionnel. Les dessinateurs proposèrent des dessins d'un style nouveau, plus en rapport avec les exigences du modernisme. Ces tentatives ne permirent malgré tout que quelques réussites dans l'avenir.

En 1947, la Commission Nationale des Artisanats d'Art essaya de rénover la dentellerie belge. Elle organisa des concours visant à stimuler un renouveau qu'assureraient notamment les écoles d'art et les écoles techniques du pays. Des projets furent primés et réalisés selon des procédés variés: point à l'aiguille, Point de Fée, Duchesse, etc.

Cette commission poursuit son oeuvre et espère maintenir en Belgique les remarquables pratiques transmises depuis des siècles.

Si nous observons la situation à l'étranger, nous remarquons plusieurs centres où l'on crée des dentelles à la main. Une dame originaire de Bruges dirige l'école de Valenciennes.

De même, l'activité dentellière se poursuit en Italie, principalement sur la Riviera en dans l'île de Burano, près de Venise. Faut-il rappeler que les Princes de l'Eglise font depuis toujours revêtir de dentelles leurs vêtements sacerdotaux et que la collection du Vatican comporte des dentelles liturgiques de la plus haute valeur artistique?

N.N. peut maintenant interviewer Madame Renilde Rosseels-Denonne, qui maintient, au bout du long parcours de la dentellerie, une foi patiente et digne sans nul doute de celle qui animait les premières dentellières.

L'école du tenu

N.N.: Où et quand avez-vous commencé à réaliser des dentelles?

R.D.: je suis née en 1899 et, dès l'âge de six ans, j'ai appris avec ma soeur aînée, dans mon village de Zele Hoeikant, (†) près de Termonde, à manier l'aiguille. De nombreuses dentellières vivaient en ce temps-là dans cette région.

Les petites soeurs m'ont enseigné la dentelle à l'aiguille, très différente de la dentelle au fuseau pratiquée encore aujourd'hui à Bruges. Je suivais les cours une heure par jour, après l'école. Je connus bientôt mon métier et, vers l'âge de

quatorze ans, je me mis à travailler pour des intermédiaires. Comme je vous l'ai expliqué, je faisais uniquement de la dentelle à l'aiguille: dentelle de Bruxelles et de Venise.

J'ai poursuivi mon travail jusqu'à vingt-trois ans, âge auquel j'appris la broderie et le perlage, ce dernier consistant à coudre des perles sur le tissu, les soies et les châles que l'on retrouvait ensuite sur les élégantes des théâtres et des cérémonies officielles. (Et l'on se prend ici à rêver des fastes d'une autre époque, aux débris d'un monde dont les mailles se sont défaites...)

N.N.: Comment pratiquait-on exactement le perlage?

R.D.: On disposait par exemple d'une pièce de soie que l'on plaçait sur un métier semblable à celui qu'on emploie pour la tapisserie faite au métier. Un dessinateur avait au préalable calqué un dessin sur la pièce. On pouvait donc, en suivant ce dessin, coudre des perles et différents motifs en broderie. Je travaillais à domicile pour un patron. Je réalisais des robes, des blouses.

N.N.: Une robe exigeait-elle un long travail?

R.D.: Une robe me demandait entre huit et quinze jours de travail. Un châle m'obligeait parfois à oeuvrer durant plusieurs mois, à raison de vingt heures par jour. Il m'arrivait de travailler jusqu'à une heure du matin et de me relever à quatre heures. Mais je n'étais jamais fatiguée parce que j'aimais mon métier.

N.N.: Vous êtes venue habiter à Bruxelles?

R.D.: J'ai arrêté ce travail vers 1926. En 1928, j'habitais rue des Erables, à Etterbeek, où je me mis à pratiquer le remaillage de bas. J'ai remaillé ainsi des milliers de bas. Je m'occupais en même de ma teinturerie.

Un événement devait me rappeler à la dentelle: il y a quatorze ans, ma petite-fille naquit et je recommençai, pour elle, à faire de la dentelle. J'espérais lui transmettre ce métier et cet art unique au monde, mais vous savez que la jeunesse n'a plus autant de patience et de temps qu'autrefois.

Après la fermeture de mon magasin, vers neuf heures du soir, je reprenais mes travaux de dentelle jusqu'à une ou deux heures du matin. Je m'en occupe de plus en plus aujourd'hui sans que cela me lasse jamais.

N.N.: Certaines de vos oeuvres ont fait le tour du monde...

R.D.: J'ai envoyé plusieurs pièces à l'exposition internationale de dentelles anciennes et modernes, organisée en 1955 à Bruges. Une pièce intitulée «Jeune couple», que m'avait commandée la Commission Nationale des Artisanats d'Art, fut primée. Cette commission organise des expositions de dentelles partout dans le monde.

J'ai également eu l'occasion de montrer mes ouvrages à Bruxelles lors de l'Exposition de 1958. J'obtins la médaille d'argent au palais VII pour une seule pièce, «La Vie des Artistes», qui représentait un musicien, un sculpteur, un clown, etc. Ici encore, la Commission Nationale des Artisanats d'Art m'avait suggéré le thème traité. Cette dentelle voyage à l'étranger. Elle a,

entre autres, été en Amérique, à Munich et à Berlin, ville où j'envoyai encore deux réalisations en 1959.

En 1960, le consul de Belgique m'a demandé plusieurs pièces pour Los Angeles. J'envoie chaque année des oeuvres à l'exposition d'automne d'Etterbeek, et j'ai aussi exposé en 1964 à «L'Artisanat d'Art» où j'obtins le «prix Alphonse Muller». C'est dans cette même salle que vous avez vu cette année «L'Arbre de Vie», et quelques autres ouvrages.

N.N.: Quelle différence existe-t-il la dentelle au fuseau qui se pratique à Bruges et la dentelle à l'aiguille?

R.D.: A Bruges, on travaille sur un coussin avec des fuseaux. La dentelle à l'aiguille, qui exige une technique complètement différente, comporte ce qu'on nomme le point de Bruxelles et le point de Venise. On ne peut pas caractériser ces deux sortes de dentelles par une différence réelle. Il faut cependant noter que la dentelle de Bruxelles est plus fine, je veux dire par là que le fil en est plus fin.

On classe les fils par numéros: 40, 50, 60... jusqu'à 100. Plus le numéro est élevé, plus le fil est fin. A partir de 50 ou 60, le fil devient très fin. De toute façon, on ne pratique plus le point de Bruxelles. Je ne sais pas s'il existe encore du fil assez fin pour le faire. Je n'ai pas l'impression qu'on en trouve encore. Pour la dentelle, on emploie du fil de coton spécial, mais il arrive qu'on use d'un fil plus gros: le fil de lin. Ces dentelles sont inusables. On les lave et elles ne s'abîment pas.

Trinité millimétrique

N.N.: Quelles opérations nécessite la réalisation d'une dentelle?

R.D.: Il y a trois manoeuvres successives. Au moment où je m'apprête à entreprendre mon travail, je possède un dessin fait par un dessinateur sur un papier calque. Je dispose ce dessin sur une feuille de papier bleu spécialement créé pour les dentelles. Je commence alors, en suivant méticuleusement les lignes imposées par le dessin, et au moyen de l'aiguille dénuée de fil, à faire une suite de trous simultanément à travers le papier calque et le papier bleu. Tout le dessin se trouvant reproduit sur le papier bleu sous forme de cette suite de trous je retire le papier calque.

Je dispose ensuite le papier bleu sur un linge double. Je couds le papier bleu à ce double linge en faisant passer mon fil par chaque trou. Je pique au-dessus et audessous en suivant le motif.

Arrive la seconde opération, qui apparaît comme le principal travail: il reste à remplir les espaces entre les lignes, ce qui constituera la dentelle proprement dite. Ici s'impose la patience. Il faudra en effet réaliser des millions de points, et la dentellière marquera sa force par la régularité avec laquelle elle fera ces points.

Sur une dentelle de 10 cm sur 10 cm, je travaillerai peut-être trois semaines à raison de 7 à 8 heures par jour. Mais j'ajouterai que je travaille très vite, aussi

rapidement que lorsque j'étais jeune fille. Une bonne dentellière oeuvre avec goût, minutie et régularité. Ainsi, je fus scandalisée le jour où l'on exposa une de mes pièces à l'envers. Si on ne l'avait pas remise à l'endroit le jour même, je n'aurais pu dormir de toute la nuit.

Mais venons-en à la troisième manoeuvre où l'on se lance dans un dernier tour d'horizon: il s'agit de repasser tous les bords et qu'ils soient impeccablement réguliers.

Si l'on reproduit un visage, il dépendra de la technique qu'il soit ou non vivant. Très peu de dentellières osent créer des personnages, parce qu'une figure exige une très grande régularité dans les points. Quant à la dentelle fabriquée à la machine, elle semble morte si on la compare à la dentelle à l'aiguille ou au fuseau.

Poursuivons. J'enlève le linge double. La pièce demeure sur le papier bleu que je retire également. Je retourne l'ouvrage et je fais disparaître le dessin de fil que j'avais cousu lors de la première opération. A ce moment, la dentelle sort véritablement des derniers liens qui l'emprisonnaient. Elle acquiert une vie autonome, comme un enfant que l'on mettrait au monde et qui commencerait à courir. Le travail est terminé.

N.N.: Ce qui vous donne la joie...

R.D.: Oui, et il m'arrive souvent de m'étonner: je ne parviens pas à admettre que j'ai réalisé cet ouvrage. Je m'étonne encore des mois plus tard en regardant à nouveau une pièce ou l'autre. Je me demande si c'est réellement moi qui l'ai faite.

N.N.: Ce travail achevé, vous incrustez parfois la dentelle dans une toile, n'est-ce pas?

R.D.: Il se peut en effet que, pour obtenir une nappe, un napperon ou une pièce de dressoir, on incruste la dentelle dans une toile fine, trou par trou avec une grosse aiguille, jusqu'à ce que la dentelle apparaisse extérieurement attachée à la toile. La finesse du fil dont on a usé pour créer la dentelle doit être en rapport avec la finesse du fil de la toile. Puisqu'on emploie pour la dentelle de Venise un fil plus gros que pour la dentelle de Bruxelles, la toile peut être plus grosse pour la première.

Couleurs de la sérénité

N.N.: Vous m'avez montré des dentelles en couleurs...

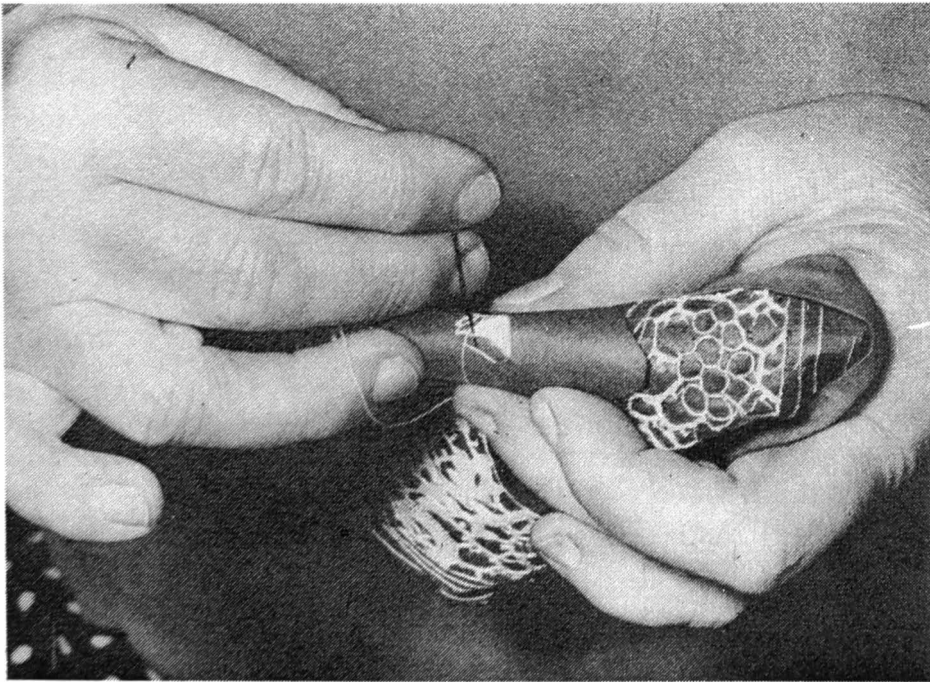
R.D.: Je suis la seule en Belgique qui fasse de la dentelle en couleurs. C'est mon mari qui m'en donna l'idée. On n'avait jamais réalisé de dentelles en couleurs auparavant et j'ai continué à en faire de temps en temps. On m'en commande à plusieurs reprises. J'ai fait des pièces d'un ton unique et d'autres en plusieurs couleurs.

N.N.: Selon vous, pourquoi les dentellières disparaissent-elles?

R.D.: Les gens ne veulent plus payer le prix de notre travail et d'autre part ils

Madame Renilde Rosseels-Denomme présente une de ses oeuvres.

Deux doigts pour diriger une des dernières aiguilles.

s'imaginent que les machines peuvent nous remplacer. Les gens trouvent la dentelle sortie des machines aussi belle que la nôtre, alors qu'on voit très bien la différence entre les deux.

N.N.: D'après ce que je sais, vous seriez la dernière dentellière à l'aiguille?

R.D.: Il existe peut-être encore quelques dentellières qui travaillent à l'aiguille, mais elles ne réalisent pas ce que je fais. Il n'y a certainement plus personne en Belgique qui crée des tableaux comme les miens.

Pour ce qui concerne la dentelle au fuseau, elle ne s'éteindra pas de sitôt: à Bruges, des écoles transmettent toujours cet art. Quand je pense que, lorsque j'étais une petite fille, toutes les femmes de mon village travaillaient à leurs dentelles à l'aiguille...

N.N.: Tout cela demande une patience dont notre époque ne donne pas l'exemple, patience qui renvoie à la sagesse des plus anciennes civilisations...

R.D.: Il faut naturellement beaucoup de patience et l'amour de son métier. On doit aussi jouir d'une bonne santé. On oeuvre alors sans arrêt et sans fatigue. Mais le métier disparaît. La patience n'appartient plus à personne. Tout vit à l'électricité. Plus personne n'a le temps de rester sur une chaise et de travailler calmement.

Il nous reste, se dit N.N., à nous inspirer chez Madame Renilde Rosseels-Denonne d'une patience toute créatrice, la patience que Joyce demandait en pensée à Icare: «Antique artisan, assiste-moi maintenant et à jamais.»

G. Beirens
Bibliograaf

KANT

Over het ontstaan van de naaldkant en zijn vroegere toepassingen hoeft hier zeker niet veel te worden gezegd. Wij weten dat hij afkomstig is uit Italië en Spanje en een zeer grote bloeiperiode heeft gekend ook in onze streken, door verschillende omstandigheden maar niet in het minst door de mode die zich onder de koningen van Frankrijk op de kant inspireerde, hier in Vlaanderen werd hij door bijna iedere huisvrouw beoefend.

Het was de specifieke handarbeid voor de vrouwen thuis. In Brussel alleen al werd hij in de jaren 1920 door zowat 10.000 vrouwen gemaakt en dat volstond nog niet eens om aan de vraag te voldoen.

In Zele werd een kantschool opgericht door toedoen van Minister Rubbens, afkomstig van Zele en onder de bevoegde leiding van Juf. Vergeylen. Ze kende destijds een zeer grote bloei en de werken werden over de ganse wereld verspreid. Door het uitbreken van de oorlog 1940-45 en later door de zeer grote economische opleving verviel de vraag naar kant, de vrouwen werden buitenhuis werkzaam en gaven het zeer slecht betaalde handwerk op.

Jaren gingen voorbij, maar de laatste drie jaren gezien de achteruitgang van de economie zijn weer vele meisjes en vrouwen thuis, en wordt er weer naar een echt vrouwelijk tijdverdrijf gegrepen met name het kantwerk. De aanvraag voor het terug aanleren van deze kunst werd gesteund door de OUD- en Heemkundige kring die voor een paar jaren een tentoonstelling inrichtte, van de oude werken, gemaakt door de vroegere school van juf. Vergeylen en zo werd het idee van een nieuwe cursus in te richten opgeworpen.

In 1977 werd contact opgenomen met Burgemeester Geerinck en de verschillende voorzitters van de vrouwenbonden en op 15 september werd een eerste inschrijving voorzien.

Het succes was werkelijk overrompend: 66 ingeschrevenen en veertien dagen later in een zaal van het gemeentehuis werd dit aantal opgevoerd tot 78. Met de hulp van mevr. Lea Vermeiren en uw nederige dienaar richtten wij een serie lessen in om de week, iedere donderdagnamiddag van twee tot vier en iedere donderdagavond van zeven tot negen, maar gezien het overgrote aantal, reeds 168, zag men zich genoodzaakt een derde cursus op dinsdagnamiddag bij te nemen.

Na enkele weken werden er reeds zulke goede uitslagen geboekt dat een tentoonstelling in het vooruitzicht kon worden gesteld.

Dit gebeurde op 3 en 4 juni in de raadszaal van het gemeentehuis ter gelegenheid van de gouddag voor Oost-Vlaamse Heemkundige Kringen. Het werd

een groot succes, er waren verschillende honderden bezoekers en opnieuw zeer vele inschrijvingen voor de kantcursus, niet alleen uit Zele, maar ook uit Dendermonde, Waasmunster, Hamme, Berlare, Lokeren, Overmere, Lochristie en zelfs Gent, Brugge en Oostende.

In het kader van het jaar van het dorp werden namiddagen kantwerken ingeschreven in andere gemeenten en op 25 augustus een nieuwe tentoonstelling in de lokalen van de scouts kenden een groot succes. Wij hopen op de ingeslagen weg voort te gaan en aan vele vrouwen en meisjes de gelegenheid te geven dit kunstambacht aan te leren en in ere te herstellen en in deze verslechterende economische toestand een kleine bijverdienste te creëren, zij dat een zo fijne arbeid van zeer lange duur niet genoeg kan worden betaald, kan het kleine loon toch voor velen een uitkomst zijn en misschien voor anderen een gelegenheid om de lange uren zonder arbeid op een nuttige en aangename manier te besteden.

Wij hopen dat het initiatief van de Oud- en Heemkundige kring blijvend mag worden beloond door een ruime belangstelling en een herwaardering van onze «ZEELSE KANT»

Irma D'Hooge-Boone

Foto - W.V.Z.

SIGNALEMENT.

G*Illis van Laere* gebortig van *Zele*, oud 58 jaeren, lang vyf voeten en half Dendermondsche maete, bruyn zwart geslepen hair, bruyn aenzigt, bruyn oogen, taemelyken neus ordinairelyk van binnen sterk bezet met hair, sterk en bruyn van baerd, dikke bruyne winkbrauwen, plat lichaem, dunne beenen, gaende met het rechte been een weynig buytenwaerts; sprekende een weynig haeperachtig van tonge, draegende gemeynelyk een donkere groene Cazacque, een blauwe stoffen broecke, schoenen met nagels in de zolen, yzere rondachtige gespen; gemeynelyk met de toebakpype in den mond.

Signalement van Gillis van Laere uit Zele verdacht van brandstichting, verspreid door het Leenhof van Dendermonde op 3 augustus 1791 met bijgevoegde omzendbrief getekend door griffier C.L. Anne.

HERINNERINGEN AAN «RARE SNUITERIJ» UIT ZELE

Agendapunt nummer acht op de dagorde der Gemeenteraadszitting van 27.02.1975 — Ongezond erkennen der woningen n° 49 en 51 op de Gentssesteenweg — doet mij plots pijnlijk ervaren, dat de tand des tijds, dag aan dag, alles onverbiddelijk afknaagt en tot ruïne herleidt.

Een klein fait divers tussen al die andere pietluttige dagelijkse feitjes. Daar waar thans de Jutestraat en de Vlasbloemstraat — eertijds de Vliegenwegel of het straatje van Sander Tukke en de Meerskantwegel of ook nog de wegel naar Pachterse Meulen genoemd — gezamenlijk in de Gentssesteenweg uitmonden, stond vroeger, met hun voorgevel aan de Gentssesteenweg en de achterdeur uitwegend in de Meerskantwegel, een rij onooglijk lage huisjes met zaalruggend pannendak. Ze hingen aaneengeklit net als hun bewoners, in een gevoel van saamhorigheid, sterk door hun tegen elkaar aanleunend bijeenstaan.

Namen als «Meine van Petolierens» die er op de hoek woonde in het spievorstig huis, Petrol die er in een krocht hokte, maken in de geest van iedere Zeelse zestiger bekend met het kleine Kouter gebeuren sluimerde herinneringen wakker.

Lina Paris zaliger vond er het middel om drie keer te verhuizen. Telkens intrekend in een ander van die acht keetjes uit dezelfde rij. — veranderen van woonst was in die tijd bij de arme mensen de nationale sport bij uitstrek. Het huisraad kon gerust in één reis per kruiwagen naar het nieuwe verblijf worden overgebracht.

Het winkeltje van Meine van Gu, met het zittende, knikkende zwarte manneke op de toonbank was er ook één van.

Fons van Gu, de kruiwagenboer met zijn hese bijna onverstaanbare stem, huisde er tussen zijn zusters Meine en Romanie.

Boccave met zijn Mie van Gasse. Van Mele en Mie van Wiel, en Mie Mokke, en nog anderen. Allen hebben ze er gewoond, doorbrave doodarme wroeters. Zij zijn ons allen reeds voorgegaan naar het vaderhuis.

En nu slaat de slopershamer terug twee stukjes weerloze herinnering aan hen stuk.

Waar is de tijd.

G.D.Z.

«Het keuterboerke»

De naam «Mong Snoer» staat in de dikke gemeentelijke bevolkingsregisters, met hun brede lijnwaadkaften en gouden jaartalopdruk niet vermeld.

Daar staat op datum van dertien augustus achttienhonderd twee en tachtig, met sierlijk gekaligrafeerde lettertekens in zwarte chinese inkt, de geboorte aangifte opgetekend van een jongetje dat gekerstend werd met de naam «Edmondus De Kegel», later in de volksmond «Mong Snoer» genoemd.

Algauw werd de naam Edmondus «Mongske». Met het volwassen worden werd «Mongske» «Mong». Maar hoe de bijnaam «Snoer» aan de voornaam werd gekoppeld, kan niemand met zekerheid verhalen.

Feit is, dat deze man amper 59 jaar oud, toen hij op Klaasdag, zes december van het oorlogsjaar 1941 overleed, met zijn karakteristieke personaliteit zo diep in het geheugen van zo velen staat gegrift, dat ze enkel de ogen hoeven te sluiten om de kort gestoempte boerenfiguur terug voor hun geest te zien verschijnen.

De vormloos uitgerokken klak met veel te grote schijn, veelal nonchalant in de nek gepland, kon door Mong ten teken van ingespannen nadeken, met een bijna ingestudeerd gebaar, teatraal van het hoofd worden gelicht en na een bedachtzaam gekrab in de sluike haardos met schwing worden terug geplaatst. Het door de harde trafuk flets verschenen bruin floren kostuum, tenue voor zon en weekdag, getuigde van Mongs boerenstiel.

De frak, een tussenhangel van een Tommy's battle-dress en een ordinaire grote door de weekse jas, was naar één kant scheef getrokken door het hangseel van het enig op de doening voorhanden zijnde vervoermiddel, de karrewagen, waarmee de mest, oogst, melkkannen en alle andere attributen eigen aan een boerenbedrijf werden versjouwd.

De meestal met een zwart beduimeld zeel vooraan saamgebonden broek, beslist twee maten te groot, slodderde om de benen van de boer.

De Spriet, nogal eens verkeerd of helemaal niet geknoopt, onthulde het witte werkmanshemd met blauwgeweven kettingpatroon.

De te lange, door het voortdurend over de grond slepen achter de hielen uitgerafelde broekspijpen, bedekten ook ten dele de muil der houten holle-blokken.

Die houten schoenen aan de voet van haar man, betekenden voor Natte Mongs vrouw een geducht wapen, wanneer ze na haar eenzaam en overdadig herbergbezoek, met onvaste stap door het vele bierdrinken de Kouterstraat kwam afgekloeferd.

Mong kon zijn schuiten uitzwieren met een elan en een nauwkeurigheid, die praktisch verrieden. Natte's beneveld reaktievermogen werd vaak pijnlijk ge-

konfronteerd met de harde aanraking van het vliegend voorwerp.

De taal van Mong was doorspekt met krachttermen en vaak werd een volzin extra aangedikt door een reeks krakende vloeken. Zijn taalvaardigheid was op dit gebied zonder weerga.

En nochtans bij zomeravond voor het slapen gaan heeft menig laat voorbijganger aan het huis van Mong, door de open slaapkamerramen het onveranderlijke avondgebed onder vorm van drie weesgegroeten en één onze vader aanhoort, dat deze brute ongeschaafde boer uitsprak om ons Heer te danken voor de voorbije dag.

Bij naderend onweer wanneer helle bliksemschichten de verduisterde hemel verlichtten en de rommelende donder aanrolde zag men de gejaagde boer haastig het huis uitlopen de koestal in kwistig met wijwater en palmtak zegenend hoopvol betrouwend op het hogere wezen.

Ondanks zijn zwaar labeur werd Mong niet rijk. Op de schrale lapjes Koutergrond wist hij door taai gewroet de magen van zijn hongerig kroost te vullen. De paar koeien in de stal zorgden voor een nooit aflatende bevoorrading aan melk, het onontbeerlijke bestanddeel van de lekkere boerenpap, het traditionele dessert na een dampend bord aardappelen of een paar sneden avondbrood. Zijn doening vooraan op de Gentsesteenweg vlak aan de straat gelegen liet uitbreiding niet toe. Ze bestond uit drie afgedankte woonhuizen, waarvan het eerste komend van het dorp dienst deed als woonhuis. Het daaraan palende was de voorraadschuur. Daarin werd het gewas en de oogst, het voer voor mens en dier opgeslagen. Muizen wisten in de winter een veilig onderkomen in dat gedeelte en vereerden de woonkamer af en toe met hun bezoek.

Het vee bestaande uit drie of maximum vier koetjes, vond onderdak in het laatste der drie huisjes. Menigmaal heeft het kettingsgerammel der dieren de burens uit hun slaap gehouden. De verdraagzaamheid der mensen was toen groter dan nu.

Mong kon de bezetter niet velen. Als lid van de hoekskensstrategen hoeft hij op de hoek van de wezepoelstraat en de Gentsesteenweg aan het huis van Frans Troch, al vanaf de mobilisatie tot kort voor hij stierf in gloedvolle bewoordingen de ondergang van het derde Rijk voorspeld. Churchill overtroevend met de meest gedrufde aanvalstheoriën.

Een andere bevrijding werd zijn deel, Mong ging van ons heen eind 1941.

G.D.Z.

De zonderlingen

Alhoewel «Oude Kouterdreef» de enige officiële benaming was, en zulks aan het straatbegin op een naamplaat in witte letters op blauw veld te lezen stond. Was «Zwarte Molenstraat» toch de enige gangbare betitting door het volk van de Kleine Kouter gebruikt, om de weg aan te duiden die rechtover Wezepoel begint en doorloopt tot Avermaet.

Deze straat werd vooraan gedwarst, door de thans verdwenen Pestwegel, die uitgaf op de Gentsesteeweg rechtover het gedoe van «Den Briet».

Ietwat dieper in de straat, lag de kruising met de Kerkwegel, men noemde die plaats het wit staakske. Langs de Kerkwegel kwaamt Ge aan het Kasteeltje waar Mille Maters woonde, en zo naar de Rijkenhoek. Wou u voorbij het hol van Sooi Smet dan ging U aan het IJzeren Hand rechts af. Nog verder links was er mogelijkheid, voorbij het huis van de Tenenkapper Velkdeken te bereiken. Hier liep vroeger de beruchte heirweg Gent - Dendermonde uit de bende van Jan Praet.

In de jaren dertig was het verkeer in de Oude Kouterdreef nog niet druk. De weg werd hoofdzakelijk gebruikt door boeren, op weg naar of van hun akkerland. Het kon bezwaarlijk straat genoemd worden, want er lag amper 100 meter weg gekasseid. Precies tot aan het huis van Stafke de Kliverren. Daarna was er aardeweg tot even voorbij de stalling van Frans Plas. Nog verderop waren de karresporen zo diep in het mulle zand gereden, dat de weg voor alle verkeer buiten kar en paard onbruikbaar werd.

De benaming «Zwarte Molenstraat» kwam door het gelijknamig gebouw dat er stond, opgetrokken in oude zwart verweerde baksteen. Er rond woonden een paar gezinnen waaronder Tjiej Maes, Lo Plas, Lo Jap en nog anderen.

Het meest zonderlinge paar uit deze buurt was beslist Gust Cornelis en zijn vrouw Bazilia De Petter, in de volksmond beter gekend als «De Pete en de Krune».

Gesloten van karakter, stug, wantrouwig, een onhandelbaar stel en daardoor onnoemelijk eenzaam.

Grote gezinnen waren er in die tijd bij de vleet en ook bij hen was er ruime kinderzegen. Drie meisjes en vier jongens.

De dochters vlogen uit op hun tijd. Matille ging sloop met toerl Revets. Mie huwde de zoon van Mien van Belle, een noeste werker, travauxman zoals ze er te Zele sindsdien nimmer één hebben gehad.

Wie de echtgenoot van Meine werd heb ik nooit geweten.

Van de jongens verliet alleen Maurits het ouderhuis, om zich te Hamme te vestigen «over den bessem», met een vrouwmens.

Bij zijn overlijden tijdens de oorlog, liet het vrouweke, dat haar carnet de mariage had meegenomen, per abuis de nog in leven zijnde wettige echtgenoot uit de bevolkingsregisters schrijven, wat de brave ziel prompt zijn ravitailleringsetgelkes heeft gekost.

De benjamien Flipke was een sukkelaarke en stierf al heel jong. Naar toender-

tijdse geplogenheid, werd het kinderlijkje ten grave begeleid door een schare knaapjes, bloemekens strooiend langs de weg.

In zijn onbeholpenheid, leek Leander zo uit het prentje van onze geschiedenisles over de oude Belgen gestapt. Stoer en zwijgzaam een minder moderne uitgave van Willy Van Der Steens Jerommeke. Van stiel vellentrekker, mussenvanger en poorder net als zijn boezemvriend Rieken Tonus.

Fietoor, had meer weg van een rustige laat maar waaier, eveneens vellentrekker en mussenvanger, leek hij met zijn ronde welgedane figuur meer op een vadsige koning, maar dan niet gewassen en ongeschoren.

De Pete zelf, heb ik nooit weten werken, althans niet op de fabriek of bij een boer. Met wat vellentrekkerij en veel nachtelijk gepoor in de Mere een zijarm van de Schelde, heeft deze ziekelijke man zijn kroost grootgebracht.

De Krune, een chagrijnig mens, troonde over allen als de niet te benaderen heerseres die geen tegenspraak duldde. Haar woord was wet:

Gieriger dan de ergste Schot, eiste zij onverbiddelijk al het geld op dat door de gezinsleden werd verdient, om het stuiver bij stuiver en halfke om halfke op te potten. Ondanks hun arbeid waren de andere huisgenoten in geldzaken van haar afhankelijk.

De zwarte kabas in toile-ciré, haar statussymbool hing onafscheidelijk aan de linkerarm. De mensen vertelden, dat de Krune hierin al haar opgepotte geld had opgeborgen en uit wantrouwen overal meezeulde.

Uitgebreid was haar garde-robe niet. Ik heb haar nooit anders gezien dan in een lang zwart kleed of rok tot over de enkels. Onveranderlijk een blauwe linnen ledenschort achteraan geknoopt, zwarte wollen kousen en afgelopen platte houten kloeffen.

Ze kon stappen als de felste grenadier en wanneer ze fluitend, met forse tred kwam afgestevend was het oppassen geblazen. Dan lag er iets deugniets te broeden en ging men ze beter uit de weg.

De Klappei wist van iedereen wat, wisselde vlijtig allerhande nieuwtjes uit en joeg vaak mensen tegen elkaar in het harnas.

Zo leefden deze zonderlingen, onder de knoet van het despotisch mens.

Gust stierf kort voor de oorlog. Leander werd met arbeidsplicht naar Duitsland gezonden en zou er op bijzonder wrede wijze aan zijn eind komen.

Fietoor bleef dan alleen met het mens in hun groot laag huis achter, dat nu wel erg eenzaam werd.

De Krune heeft de bevrijding niet lang overleefd, waarna Fietoor bij een zuSter werd opgenomen en er met liefde zolang en zo goed mogelijk voor zijn slepende ziekte werd verpleegd.

Ten langen laatste ging Hij over naar een beter leven in het toenmalige huis voor ouden van dagen.

Hun woonst, nu de stallen van Maurits Tackaert, staat wat verloren tussen al die nieuwe gebouwen in de buurt van de nu ook al verdwenen «Zwarte Molen».

G.D.Z.

Een huis van commerce

Vooran op de Gentsesteenweg, aan de rechterkant komende van het dorp, net in de langzame bocht naar links, stond vroeger een laag huis met brede witgekalkte gevel en een dak van door de tijd zwart geworden rode pannen.

Het miek deel uit van een blok schamele tegen elkaar aanleunende kleine woninkjes, deels op een hof, deels aan de straat.

Op het vierkant uitgespaarde voorhofgedeelte, stond een oude roestbruine gietijzeren waterpomp met lange handzwengel. Hier woonden «Den Toon», «Staf Spruyte» en nog anderen.

In het aan de straat liggend gedeelte was de commerce van «Den Briet» ondergebracht. Richard, zo was de voornaam van «Den Briet» een wroeter van een vent, die voor de dag en dauw in de weer tot het licht terug uit de dag verdween, de kost trachtte te verdienen. Irma zijn echtgenote, een struise rondborstige vrouw, met het haar op het achterhoofd in een gedraaide vlecht opgestoken, gekleed in de onafscheidelijke blauwe voorschoot, zwarte gebreide kousen om de benen, gans de dag voortsjokkend op sloffers, stond in voor de groentewinkel.

Hier was het schoonste, het beste, het sappigste groen en fruit van gans de Kleine Kouter te krijgen.

In mijn kinderjaren, kocht men nog voor een kwartje een grote appel of sappige peer. Ons zondagse kwartje werd dan ook prompt hieraan besteed.

Ik zie het nog alsof het pas van gisteren was. Dat lage brede huis met zijn smalle hoge vensters, dienstig als uitstalraam, bij avond afgeschermd door scheve blaffeturen.

De kloke voordeur, sinds onheuglijke tijden in het bruin geverfd, met ronde koperen deurknop blinkend gepolijst door het vele gebruik, stond in de zomertijd gans de dag wagenwijd open. Het winkelgedeelte werd dan van de straat gescheiden door een klein portaal, voorzien van een hekje in houten latwerk, met hetzelfde verkleedje als de winkeldeur. Hieraan bevestigd hing een schel klinkend koperen belletje, dat bij de minste beweging het winkelbezoek aankondigde.

De entree was een trapje af in het voorportaal en menig bezoeker heeft zich hiervan onbewust mistrap bij het binnenkomen, of een pijnlijke teen geschopt bij het buitengaan.

De hoge toonbank, oud van jaren was properkes belegd met balatum en werd gesierd door een groen weegschaal met geel koperen schalen, waarachter de geijkte gewichtjes netjes in hun houdertje gerangschikt stonden.

Langs de winkelmuren lag in de zelf aaneengetimmerde rekken, de koopwaar keurig en appetijtelijk uitgesteld.

Buiten het binnenstromende daglicht werd in kunstlicht voorzien door een armtierige elektrische lamp aan een draad, afgeschermd door een wit porceleinen schild.

In het uitstalraam boven het te koop gestelde fruit, hing voor ieder venster een kleverige vliegenvanger, waaraan de snoepgrage vliegen en wespen na hun laatste smulpartij de doodstrijd uitspartelden.

Het meest in het oogspringende winkelornament was wellicht de grote antieke kader boven het rechthoekige gat van de binnendeur voorstellend een doordringend kijkend mensenoog gevat in een driehoek met de alles betekenende tekst «Hier vloekt men niet, God ziet mij», en o wee! geen mens kon krakender, sappiger en gezelliger vloeken dan «Den Briet» die zulks deed uit pure gewoonte, onbewust want het was een Godvrezend mens.

Naast de groentenwinkel, lag de stalling het domein van Richard, hier lagen de kolen zijn koopwaar.

Aan de straatkant werd de toegang afgesloten door een kramikele dubbele draaiport die betere tijden had gekend, maar door de zorg waarmee ze behandeld werd nog steeds haar dienst deed.

In de binnenruimte op de aangestampte aarden vloer, lagen de eitjes, de briquette, de mussekoppen, de kluiten en het gruis netjes naast elkaar gerangschikt door houten schotten gescheiden. De koopwaar lag er droog, alhoewel door het oude pannendak vele zonnestraaltjes naar binnensijpelden.

In den hoek, met de tremen omhoog stond de paardenkar, naast de keurig gestapelde lege kolenzakken. Die paardenkar van «Den Briet» lokte menige straatbengel verzot op avontuur de koolstal in. Het vehikel deed dan in de op hol geslagen kindergeest dienst als kaperschip. Na afloop van het spel diende de kaperkapitein in spe thuis in de wastobbe met heet water en veel bruine zeep ontdaan van het alles doordringende fijna koolstof.

En toen op een keer, tot ons aller konsternatie, ging «Den Briet» verhuizen. Hij nam zijn intrek als weduwnaar in het rustoord.

Zijn huis van commerce werd met gans het bouwvallige blok tegen de grond gesmeten en er verrees een nieuw mooi groot huis met veel stalling voor een meer moderne commerce.

En ik heb Richard nadien, al wat sukkelend op de gang gewapend met een stokje op wandeltournee, aan het kabien, naar de overkant van de straat zien staren, wellicht mijmerend over zijn huis, waar hij vele jaren met zijn Irma gelukkig is geweest.

G.D.Z.

Ernest Claes, de geboren verteller, wist met zijn «Witte» het dorp Zichem en de daarbijhorende personages onsterfelijk te maken.

In ieder Vlaams dorp, zijn er van die speciale mensen geweest, die door hun fratsen of eigenaardige levenswandel, in het geheugen van velen een onuitwisbare indruk hebben nagelaten.

Neem nu bijvoorbeeld, «Dolfke de Bommensmijter». Iedere vijf en dertiger van de Kouter heeft hem gekend.

Het kleine dikke mannetje, met dat vuilbepoteld klakje van een niet meer te onderkennen kleur, schreef op het hoofd geplamt, sjoffel gekleed in zijn op de draad versleten bruine jasje, gekompleteerd met de uitgerafelde zwarte streepjesbroek, waarvan de ouderdom door de stijve vettigheid niet meer te bepalen viel.

In zijn hand het onafscheidbare elzen wandelstokje, op afgelopen klompjes langs de rand van het troittoir slenterend in de goot naar tipkes of megootjes speurend als sjiektoebak.

Megootjes, een Frans woord dat Dolfke had opgestoken tijdens de eerste wereldoorlog. Ja, het ventje was oudstrijder en de vaderlandsliefde spookte danig in zijn simpel hoofd, dat door het tomeloze geweld van het doorstane oorlogsgebeuren nog meer in de war was gebracht.

Die vaderlandsliefde speelde hem tijdens de oorlog 40-45 nog een lelijke toer. Op één van zijn doelloze wandeltochten op de Kouter kwam Dolfke oog in oog te staan met een Pruisisch officier. Zijn simpele oudstrijdersziel kwam prompt in verzet en hij weigerde fier op het voetpad plaats te ruimen voor de vijandig kijkende officier. Met vooruitgestoken borst vertolkte het ventje zijn gevoelens «Ik wijk niet voor de vijand». Wat prompt een paar fikse slagen in het gelaat met de rijzweep voor gevolg had, alleen bereidwillige uitleg van omstaanders nopens zijn simpele geest behoedde Dolfke voor erger.

Het was al met al een duts, door kinderen veel geplaagd, en door de volwasseneren gebruikt als nar, met een gemoed als koekebrood, niemand kwaad doend, voortsukklend langs de zelfkant van het leven.

Zijn logies was bij Pulse, de vrouw van Kamiel de Zandman, en de legerstede stond in de stal van genoemd echtpaar. Het was een schraminkel hok zonder vensters met een hek van kiekendraad als deur. Als gezelschap in zijn eenzame avonden had hij de zandkar van Kamiel en de trekhond die de leurderskar hielp zeulen.

Hij kwam aan de kost als boodschapper, maar nog het meest als schooier. Op zijn rug droeg hij het nooit verlatend jutenzakje, waarin Hij naarstig de gekregen sneden brood en de restjes patatten in papier gewikkeld opstaarde, die samaritaanse zielen hem toespeelden op zijn bedelronde.

In de cafés op de Kouter liep Dolfke binnen als een stamgast die de herbergbazinnen de moeite bespaarde de verschaalde kletskes bier in de emmer te gieten aldus zijn dorst gratis lessend.

Zijn specialiteit was het alom gesmaakte bommensmijten, een attractie waarvan hij alleen de knepen kende en die vele gratis pinten opleverde.

Het was bijna een ritueel, vooraleer te smijten, trok Dolfke de voordeur open blikte schuw links en rechts in de straat, de overheid had het hem verboden, althans volgens zijn zeggen, en toen begon het vervaarlijk gezwaai in de hoogte met de wandelstok, het woest molenwieken met de armen, het gelaat liep rood aan van de inspanning, de wangen stonden bol en de ogen rolden in hun kassen en onderwijl volgde de ene «Kraak - kardzien — kardzoen - Kraak -petat boem» op de andere tot hij uitgeput en naar adem snakkend zuchtte «t' is gedaan».

Soms verklaarde één of andere toeschouwer doodernstig «Dolf, er is er ene niet ontploft», dan volgde weer een «kardzien, kardzoen, kraak petat boem» en sprak de bommensmijter zelfvoldaan «Voila mens 't kan gene kwaad meer».

En op een keer is deze volksfiguur verdwenen. Hij werd dronken opgepikt en in een gesticht geplaatst, waar hem een menswaardiger lot beschoren werd. Maar of Dolfke, beroofd van zijn zo geliefde vrijheid er gelukkiger om was, Wie weet???

G.D.Z.

Wie indertijd op de Kleine Kouter naar Karel Sanders vroeg, kwam nooit terecht. Maar... het huis van Petrol, dat kon iedere straatbengel u aanwijzen. Tja! , huis kon men een dergelijk krot maar moeilijk noemen. Het lage gedoe zat geprangd in de rekke van Meine van Gu, een rij schamele keetjes, waarvan een volwassene zonder moeite de dakpannen zo kon aflangen.

Door de spleten van het zaalruggend dak vlogen de mussen vrij in en uit. De voordeur of wat ervoor moest dienen, kripte en kreunde gemarteld bij het minste zuchtje wind. Slot en klonk waren sinds lang stuk en nooit hersteld, want bij Petrol viel er toch niets te gappen.

Binnen als één der luttele stukken huisraad stond een wankele tafel voor het raam, dat 's avonds werd afgeschermd of verduisterd met een oud stuk jute of baalgoed.

Stoelen had Petrol niet nodig. De man was kreupel en verliet alleen zijn karretje om in de beddebak te kruipen; die tegen één der zilte muren stond aangeleund, waaraan grote plakken bezetsel ontbraken dat nooit meer werd aangebracht.

Het was een van allerlei soorten planken aaneengetimmerd meubelstuk, met op de bodem als matras een zak vol kaf, stro en vodden, de verzamelplaats van een leger vlooiën dat in het krocht huisde.

De roeste kachel met doorgebrande stoofpot, compleeteerde het weinige meubilair. Alleen dienstig bij zeer guur winterweer, gestookt met op de vuilnisbakken saamgescharrelde oude kranten, stukken hout en alles wat maar enigszins kon branden, dat Petrol in zijn karretje meezeulde.

Het was een zeer arm mens, die zich meermaals met een droge homp brood alleen moest voeden. Een gekregen schelleke spek betekende feestdis. Hij kon er met tandloze mond aan smekken, dat het vet hem over de kin droop. Kieskeurig was hij niet en op zijn bedelrondes werd nooit een patattenoverschotje afgeslagen dat één of andere kompasieuse boerin aanbood...

Wanneer de stumper in het invaliedenkarretje, een houten bak op drie fietswielen zonder banden, de Kouterse straatkeien kwam afgehobbeld, ratelend als een aankomende straatwals, dan joeg zijn houterige Jeroen Bosch figuur alle kinderen schrik aan.

De man zat in het vehikel, de kreupele benen onder het lichaam geplooid, met de armen stekend en trekkend aan de wielen, de romp op en neer bewegend, net als de kop van het zittende negerventje, op de tonbank in de winkel van Meine van Gu, dat «dankt u» knipte, wanneer iemand een cent in het gleufje stak.

Een sjoffele garderobe, dienstig zowel bij winter als zomerweer, bestond uit een oude klak met uitgerafelde schijn, een kleurloze vod als sjerp om de hals, het dunne khaki hemd en om het lichaam een haveloze slodderende frak met afgescheurde zakken en zwartbruine mouwen van het afgeveegde tabaksap en kinnevet. De vuil geplekte broek met doorgezeten knieën, moet eens lichtgrijs van kleur zijn geweest. Slobberkousen met grote gaten, waardoor men het zwarte vel van zijn sinds lang ongewassen voeten zag, voltooiden de kleding van deze man.

Zo leefde Karel Sanders, één groot stuk menselijke miserie, schooiend, hongerlijdend, maar vrij!

Op een keer was Petrol vermist. Dagenlang had men de haveloze figuur in het houtenkarretje niet meer gezien, tot iemand op de dijk, daar waar de vaart in de Schelde vloeit, bij lage tij, het karretje in het slib zag zitten.

Eronder lag Petrol, verdronken.

God hebbe zijn ziel.

G.D.Z.

HEEMKUNDIGE PASTOOR PENNE IS NIET MEER

Vrijdagvoormiddag 6 oktober 1978 verspreidde zich het ontstellend nieuws door de streek: Eerwaarde Heer Frans Penne, pastoor van Bareldonk is plots overleden. Zijn medewerkers, zijn parochianen, zijn ontelbare vrienden zijn even stil geworden toen dit nieuws doordrong... Een goed priester, een edel mens is ons plots ontvallen.

In Zele bezat hij ontzettend veel relaties. Als heemkundige had hij regelmatig contact met onze Kring. In juli 1973 — het Boerenkrijgjaar — verzorgde hij Expo 5, die gewijd was aan de grote Zeelse beeldhouwer Aloïs De Beule, waarvan hij een kenner was. In een kunstige en smaakvolle tentoonstelling heeft E.H. Penne de talrijke bezoekers laten kennis maken met het leven, het uitzonderlijk kunstenaarstalent en de buitengewone produktiviteit van Aloïs De Beule. Zele zal zijn werk zó niet meer zien: 81 beelden, tekeningen en schilderijen werden tentoongesteld.

In het jaarboek 1972-1973 liet pastoor Penne een waardevolle en gedocumenteerde bijdrage verschijnen onder de rubriek «Zele en zijn prominenten»: Aloïs De Beule, Zeelse beeldhouwer, alsook een artikel over Zele en de Boerenkrijg. Ter gelegenheid van de tentoonstelling werd eveneens een brochure over beeldhouwer De Beule uitgegeven.

Op 9 maart 1973, ter gelegenheid van de jaarlijkse statutaire vergadering hield conservator Penne een voordracht, opgeluisterd met lichtbeelden, over de vrijheidsstrijd van vóór 175 jaar «De Boerenkrijg», een specialiteit waarin hij leefde en waarover hij lang en echt gemoedelijk kon praten.

In dezelfde week waarin destijds te Overmere in 1798 de strijd tegen de Franse bezetter en de Boerenkrijg uitbrak — op zaterdag 14 oktober — werd pastoor Penne ten grave gedragen. Op het plein vóór de kapel waar hij duizendmaal was overgelopen, had nu zijn uitvaartdienst plaats. Het was een indrukwekkende plechtigheid door ruim tweeduizend vijfhonderd vrienden van de overleden priester bijgewoond. En ook de laatste zomerzon was van de partij. In zijn homilie bracht Deken J. Van Driessche hulde aan de overleden priester en schetste kernachtig het leven en het levenswerk van de man die niemand anders kende dan vrienden.

Et. Quintijn

HOMILIE UITVAART E.H. PENNE, PASTOOR VAN BARELDONK

De evangelietekst, die we zoëven lazen «Kom gezegende van mijn Vader, en ontvang het Rijk dat voor u gereed is vanaf de grondvesting der wereld» heeft, naar wij vast verhopan, reeds weerklonken voor zijn trouwe dienaar, Pastoor Penne, toen hij enkele dagen geleden voor Gods aanschijn is verschenen.

Wij, zijn medemensen, zijn even stil geworden toen ons de mare van zijn zo plots overlijden heeft bereikt, in het besef dat een goed priester en een goed mens ons ontvallen was, een man die gans zijn leven heeft weggeschonken aan anderen om aldus te getuigen voor de Heer en zijn boodschap.

Wij staan hier rondom zijn dode lichaam verzameld op dit terrein dat hem zo dierbaar was, om Eucharistie te vieren voor zijn zielerust en zo meteen overvloedig te danken omdat God deze priester aan onze gemeenschap heeft gegeven.

Wij willen zijn leven in enkele trekken voor u oproepen: het mogen woorden zijn van bemoediging voor de priesters, van troost voor bloedverwanten en vrienden, van verering en dank voor allen die hem hebben mogen benaderen. Eerwaarde Heer Frans Penne werd geboren te Ninove op 22 maart 1916 in een talrijk schoon christelijk Vlaams middenstandsgezin. Na lager onderwijs aan het St.-Aloïsiuscollege van zijn geboorteplaats studeerde hij aan de Technische scholen van Aalst en Deinze en behaalde zijn A1 textiel-diploma te Brussel. Gods wegen zijn wonderbaar: in het milieu van Technisch Ingenieurstudenten rijpte zijn roeping... toen zijn vader zaliger op het punt stond voor de jonge afgestudeerde een plaats te gaan zoeken, in het textielcentrum van Roubaix, maakte hij thuis bekend dat er reeds enkele tijd contacten lagen met het Bisdome van Gent en dat hij naar het Seminarie ging. Na zijn studies van wijsbegeerte aan het Leo XIII -instituut van Leuven en van theologie aan het Seminarie van Gent werd hij op 8 april 1945 door Mgr. Coppieters te Gent tot priester gewijd.

Een paar weken later wordt hij subregent aan het Internaat van het VTI te Aalst. Trouw heeft hij deze opdracht gedurende 5 jaren behartigd in alle eenvoud, zonder ambitie, diep bewust dat God aan het werk was in de christelijke opvoeding van die grotere jongens, langs mensen die slechts instrumenten waren.

Een korte periode van 2 jaren in het St.-Aloïsiuscollege van Ninove... en gedurende het Kerstverlof 52-53 wordt hij naar deze streek gezonden waar hij meer dan 25 jaren zijn talenten en gaven mateloos zal wegschenken aan de mensen die hem waren toevertrouwd.

Overmere en Bareltonk... aan deze 2 plaatsen staat de kleine, vitale, breeddenkende, joviale en bereidwillige figuur van Pastoor Penne als priester en als mens onafscheidelijk voor altijd verbonden.

14 jaren heeft hij te Overmere als onderpastoor zijn best gedaan om er een goed priester te zijn, een middelaar die God naar de mensen bracht en de mensen naar God.

Hij heeft het gedaan langs zijn woord op de kansel in de organisaties, in de scholen en in zijn dagelijks contact met zijn mensen in blijde en droeve dagen; hij deed het langs zijn sacramentele bediening in het begin, in de loop en op het einde van een mensenleven; hij deed het langs zijn goedheid en mildheid, zijn bereidwilligheid en hartelijke omgang, zoveel uitingen van evangelische liefde.

Naast zijn priesterwerk ging alle vrije tijd naar zijn levenswerk: het Boerenkrijgsmuseum. Niemand zal ooit weten welke som van moeite en inspanningen hij zich daarvoor heeft getroost: hoeveel zolders werden doorzocht, hoeveel antikwariaten werden afgelopen, hoeveel archieven werden uitgepluisd, hoeveel uren hij met zijn medewerkers heeft besteed aan de opkalfatering van documenten en voorwerpen om dit museum samen te stellen. Voor duizenden bezoekers is een brok heldhaftige geschiedenis van onze voorouders tot leven gewekt door de vlotte, boeiende en humoristische uiteenzetting van een mens, die, als geen ander, in deze geschiedenisperiode was ingewijd. Wij danken hem voor alles wat hij, langs dit museum, als heemkundige voor onze Vlaamse gemeenschap heeft verwezenlijkt.

In 1966, midden in de zomer, werd hij benoemd te Bareldonk... Pastoor Penne van de Donk, zo zal hij voortleven in ons aller herinnering.

Beste mensen van de Donk, gij die de laatste 12 jaren van zijn leven met hem hebt doorgebracht voor u was hij zeker eerst en vooral de goede herder. Gij hebt hem langs uw straten zien gaan of rijden, ge hebt hem in uw huizen ontvangen, als er geluk en vreugde was, als er tegenspoed was en rouw, ge hebt hem als raadsman gekend en in uren van wankelmoedigheid van zijn priester-zijn bemoediging en opbeuring ontvangen.

Voor U en voor zovele bezoekers, caravanbewoners, vakantieangers en toeristen heeft hij deze plaats doen uitgroeien tot een tegengewicht voor het nabijgelegen luidruchtig ontspanningsleven aan het meer, tot een plaats van rust voor mensen die hunkeren naar wat geestelijk en cultureel voedsel... De historische kapel van 1774, het bedevaartsoord van de Moeder van Smarten met de ommegang, het openluchtaltaar en de kalvarieberg, alles werd opgeknappt en technisch uitgerust om de mens van vandaag in zijn gerichtheid naar Onze-Lieve-Heer en zijn heilige Moeder te bevestigen.

Zijn jongste initiatief was «Huize Bareldonk», een unieke verzameling afbeeldingen van Maria in muntstukken, devotievaantjes, brandramen, postzegels en beelden uit alle tijden en landen, die samen een rijk inzicht geven in de Mariadevotie van de ganse wereld. Deze enige collectie, cumminerend in het massief koperen Maria-altaar uit de Luikse expositie van 1905 en verder doorlopend in zijn eigen woonst is de vrucht van zijn persoonlijke Mariale godsvrucht, geaccentueerd door zijn pastoor-zijn in dit bedevaartsoord en zijn aangeboren talenten van verzamelaar. We kunnen hem andermaal niet genoeg danken voor wat hij voor onze christelijke gemeenschap heeft bewerkt.

Dierbare familie, hij was voorzeker de sterke band tussen u allen, bij doopsels, plechtige communies en huwelijken, bij gezellige familiefeesten maar ook wanneer ziekte en rouw u heeft beproefd, ge hebt hem langs de andere kant wellicht ook veel moeten missen omdat kerk en gemeenschap zoveel tijd in beslag namen.

Bestuursleden van Middenstand en Gehandicaptenvereniging, als gewestproost heeft hij nog heel wat tijd gevonden om u met zijn raad bij te staan en het

zalvende woord te vinden voor de problemen en noden die de huidige sociaal-economische situatie deden rijzen.

Alle priesters die hem van dichtbij hebben gekend: zijn cursusgenoten, zijn oud-collega's, de priesters uit de Zeelse dekenij, voor wie hij immer de toegankelijke vriend was en die hem met zijn schalkse humor voortaan sterk zullen missen;

De eerwaarde Zusters, die zoveel voor hem hebben gedaan, zijn onderwijzend personeel, zijn misdienaars die met hem waren vergroeid;

Heren Burgemeester en Schepenen van Berlare, Voorzitters en leden van de heemkundige kringen van al de ons omringende gemeenten... alle mensen van de Donk, Overmere, Berlare en Uitbergen, ontelbare vrienden van overal; hoe graag hadden wij allen dit leven nog jaren lang zien voortduren, hoe nodig was hij nog voor deze parochie, voor deze gemeente, voor de verdere uitbouw van zoveel toekomstplannen!

Met ontroering denken wij dan terug aan de laatste uren van zijn leven: in de late namiddag van donderdag was hij nog naar Zele de bidprentjes komen halen want te 19 uur zou hij in de kapel de H. Mis opdragen voor de schielijk overleden paus... Hij sprak er van Gods ondoorgroendelijke wegen en van de Heer die kwam als een dief in de nacht... Het was zijn laatste Eucharistie. Amper enkele uren later zou ook hij plots, op dezelfde wijze, geroepen worden voor de definitieve ontmoeting... en hebben wij, de volgende morgen, dezelfde woorden moeten herhalen wanneer wij biddend een kruis hebben getekend over zijn dode lichaam.

Dierbare vrienden,

Zo zien wij dan het leven en het heengaan van deze dierbare overledene: door zijn hartelijke goedheid, zijn mededeelzame eenvoud en zijn mateloze toewijding heeft deze priester, voor de velen die hem gedurende zijn leven mochten benaderen, gepoogd om in nacht en nevel het schamel licht van geloof en liefde te laten schijnen, dat een zin geeft aan het bestaan en vertrouwen geeft in de toekomst van de mens.

Nu zijn die schuchtere pogingen voltooid, heeft de Heer stilte en eeuwige rust gebracht rond dit leven dat steeds één bedrijvigheid was geweest en is zijn geest verzonken in het eeuwige licht van God.

Daarom dragen wij nu ook een dankoffer op, waarin wij inniger dan ooit gemeenschap hebben met hem, die thans in God volwaardig leeft en van alle aardse dingen de werkelijke waarde kent.

Dierbare Pastoor Penne,

In dit vast vertrouwen dat gij heden moogt delen in het onvergankelijk geluk, dat is weggelegd voor allen die de Heer in de geringsten van de zijnen hebben benaderd en geholpen, danken wij voor wat uw leven is geweest en voor wat gij, door uw voorspraak bij God, nog voor deze parochie en voor ons allen zult blijven verrichten.

Rust in Gods vrede. Amen.

«HET JAAR VAN HET DORP», EN DAARNA...?

Op 31 december '78 werd de actie «Jaar van het Dorp» officieel afgesloten en al dadelijk opgevolgd door het wereldjaar van het kind. Reeds tijdens de laatste maanden vestigden sommigen her en der er de aandacht op dat de geest van die actie echter niet mag wegebber na de laatste dag van '78. In die zin zal ook de actie van de Koning Boudewijn-stichting «Met open oog op weg - Campagne stad en dorp '80» een soort voortzetting van de actie uit 1978 zijn.

Het jaar van het dorp werd geboren, onmiddellijk nadat de fusies van gemeenten waren doorgevoerd. Door deze beleidsdaad waren vele kleine dorpjes en gehuchtjes opgeslorpt in een groter administratief geheel, en men vreesde dat ze hierdoor ook hun eigenheid zouden kwijtspelelen. Het jaar van het dorp was dus een directe gelegenheid die geboden werd om die identiteit van elk dorp te herwinnen of te bevestigen.

Meteen zat er echter ook nog een ander aspect aan die dorpsgedachte vast. En het is hierover dat we in dit artikeltje enkele overwegingen willen neerschrijven.

Sinds enkele jaren is men gestart met de «jaar van»-acties. We herinneren ons o.a. de monumenten en de vrouw. Samen met dat dorp gaat het bijgevolg steeds om situaties, thema's of groepen, die in gevaar verkeren, of dringend geherwaardeerd moeten worden. Wanneer iets of iemand dus een Jaar krijgt, gaat het er niet goed mee en wordt het gedurende één jaar stiefmoederlijk behandeld, in de hoop de evolutie te keren.

Nu is de diepere vraag die daar direct bij aansluit, wat de initiatiefnemende instanties eigenlijk geïnspireerd heeft bij deze herwaarderingsactie. Of, m.a.w. wat ze precies wilden bereiken door het dorp eens in de bloemekes te zetten, en of dat ook geslaagd is.

Achteraf gezien, bestond het Jaar van het Dorp in vele dorpen en vermeende dorpen overal te lande uit een welgevuld programma van wijkkermissen, volkse bals, oude volksspelen, stoeten, voorstellingen uit de oude doos e.a. Deze acties waren duidelijk bedoeld om het initiatief voldoende ruchtbaarheid te geven en de massa warm te maken voor de actie. In de meeste gemeenten en steden zat er ook een reeks van culturele avonden, fietstochten, rally's en andere meer educatief gerichte activiteiten in, die tot doel hadden de bewoner in nauwer contact te brengen met zijn woongebied. Dit soort van activiteiten trok traditioneel ook een selecter publiek dan de eerste.

Het opzet om de massa aan te spreken is zeker gelukt, doch de vraag mag gesteld worden of met de eerstgenoemde reeks activiteiten, die ongetwijfeld wel hun waarde hebben, de kern van zaak geraakt werd. Men streefde er overal naar de oude, folkloristische en meestal vergeten gebruiken en levensgewoonten weer op te rakelen en voor te stellen aan de bevolking anno 1978, waarvan de meesten dat allemaal nooit meegemaakt hebben. Aangezien het echter folklore is, vliegen deze gebruiken weer de kast in, want ze zijn «uit de tijd».

En op deze wijze poogde men ere te bewijzen aan dat «dorp» dat vervlogen is, thans niet meer leeft. Zo'n initiatief is ongetwijfeld op zichzelf nuttig en educatief geweest voor de velen die reeds zonder dat erfgoed geboren zijn. Maar buiten, en misschien wel boven alle feestactiviteiten, beoogde het Jaar van het Dorp een bewustwording om verloren gegane waarden weer te vinden en het herbronnen, een ingegroeide mentaliteit te doen keren, en dit niet slechts voor één jaar.

Het Jaar van het Dorp nodigde uit ons te bezinnen over de vraag «Waar komt al dat beton in onze tuin vandaan?», zoals Prof. Van Isacker het formuleerde. Het hield een uitnodiging in om weer een «dorpsgeest» in onze leefgemeenschappen te doen groeien. En met dat woord dorpsgeest wordt hier niets pejoratiefs bedoeld, integendeel het verwijst naar het hervinden van menselijker relaties en verhoudingen op alle punten van het gemeenschapsleven. In de ganse actie staat het woord dorp dus niet voor de 19^e eeuwse gemeenschap en haar uitzicht, doch wel voor de geest die er heerst. En die dorpsgeest is dus een begrip dat nagestreefd wordt in de 20^e eeuw: het is de verzakelijking van de relaties tegengaan, weer warmte geven waar muren, beton en verkeer dat verstoord hebben.

De nadruk die we leggen op groenvoorziening en nog meer op het behoud van de natuurlijke omgeving van onze gemeente is vooral gegroeid uit de overtuiging dat vele actuele crisisverschijnselen te verklaren zijn uit de vervreemding van de mens van de natuur, een proces dat zich de voorbije 100 jaar — en de laatste 30 zeer intensief — heeft ingezet. Veel meer dan op het eerste gezicht blijkt, is de mens één en verbonden met zijn omgeving en is die natuurlijke omgeving een bron van gezondheid en gezonde verhoudingen in het leefklimaat. Hoe meer door-de-mensen- gemaakte voorwerpen de mens komen omringen, hoe verder we ook van ons natuurlijk milieu verwijderd geraken en het gemis aan contact met de natuur wreekt zich na een zekere tijdsperiode. Een grote stad is daarvan de climax.

Naast individuele gezondheidsklachten, depressies, zenuwziekten, manifesteren zich ook wangedragingen in de sociale omgang: agressie, criminaliteit verhogen, burenhaat neemt toe, vooral in grote stadsgedeeltes waar mensen opeengehoopt zitten en leefruimte missen (hiervan is de analogie duidelijk met kippen die agressief worden als ze samen in te kleine hokjes zijn opgesloten). Vanuit dit gezichtspunt is het Jaar van het Dorp dus een noodzaak om deze evolutie te doen keren.

Denkend nu aan Zele, na deze meer algemene bemerkingen, staan we hier natuurlijk nog voor een relatief aangenaam leefmilieu. We zouden Zele klasseren als een verstedelijkte gemeente, vooral wegens haar uitzicht in de gemeentekern, doch anderzijds is het landelijke karakter overheersend, eens buiten dit centrum. We kunnen dus gelukkig nog niet spreken van een levensvijandig of levensbedreigend milieu, zoals in de grootstad soms wel het geval is.

Het jaar van het dorp en haar begeleidend bewustwordingsproces, laat ons dus over onze gemeente eerder denken in termen van *preventief* optreden. 1978 zou zo de start moeten worden van een periode waarin we oplettend en preventief ons gemeentelijk erfgoed gaan beheren.

Dat is in de eerste plaats een taak voor de gemeentelijke overheid, die in het initiatiefjaar alle speling liet aan het verenigingsleven. Omdat het veel moeilijker is de gehele bevolking te laten delen in dergelijke initiatieven, is het dorpsjaar toch wel een goede idee geweest om zo de bevolkingsgemeenschap bewuster te maken van haar leven temidden van een gemeenschap van medeburgers, echter zonder diepgaand de onderliggende structuur te benadrukken. Wat onze gemeente betreft kunnen we juist in dit laatste opzicht enkele aspecten doornemen. Ruimte om te wonen is er nog voldoende, ook al is de voorbije 30 jaar in de onmiddellijke omgeving van de dorpskern een geweldige uitbreiding op gang gebracht. De spontane vorming van woonkernen werd vervangen door het via de overheid georganiseerd en gestructureerd gaan wonen in nieuwgevormde wijken. Vooral dit verschijnsel heeft onze gemeentekern en haar uitzicht de laatste jaren opmerkelijk gekenschetst. Het is te verwachten dat de bouwdruk ook de komende jaren nog zal aanhouden. De overheid moet hier een goed leidend hand houden boven deze noden, met aandacht voor landbouw, de ecologische noden en de vraag van de mensen om een leefbare buurt op te bouwen. In dit kader zijn ook initiatieven als welzijnsraden en wijkraden — liefst op een niet te formele wijze georganiseerd — zeker het overwegen waard. Ze helpen via directe democratie de bewoners hun eigen lot mee te bepalen. Aan de andere kant moet hier natuurlijk een luisterbereide overheid tegenover staan.

Wat de *verfraaiing* van de gemeente aangaat, spelen hier twee overdenkingen mee. Ten eerste het feit dat deze verfraaiing haar esthetische waarde heeft, hetgeen zeker niet te verwaarlozen is, doch ten tweede, vooral de invloed die ervan uitgaat op de «algemene ingesteldheid» van de mensen die ervan genieten. In die zin zijn de laatste voorstellen (najaar '78) van het groencomité zeker toe te juichen. De keuze van bvb. Amerikaanse eiken i.p.v. de eentonige beplanting met populieren is in alle opzichten verdedigbaar. We denken hier ook aan ons marktplein. Is het zo ondenkbaar dat we op het marktplein zelf, of op de vergrote voetpaden errond bomen zouden aanplanten? Dat valt o.i. zeker te overwegen. Problemen i.v.m. markt en verkeer kunnen toch opgelost worden. Het verkeer zou er overigens zeker niet zo heel veel nadeel van ondervinden en, trouwens, is ons marktplein en dorp dan enkel voor het verkeer van belang, of zijn er ook nog andere functies die een plaats mogen hebben, e.q. menselijk contact? Bemerkingen kunnen ook geformuleerd worden i.v.m. de wegeaanleg. De voorbije jaren zijn er in Zele een groot deel romantische, hobbelige kasseiwegen vervangen door goedberijdbare tarmacwegen. Doch men moet weten dat deze ondoordringbare wegverhardingen de waterhuishouding grondig verstoren en bijgevolg ook beplantingen en land-

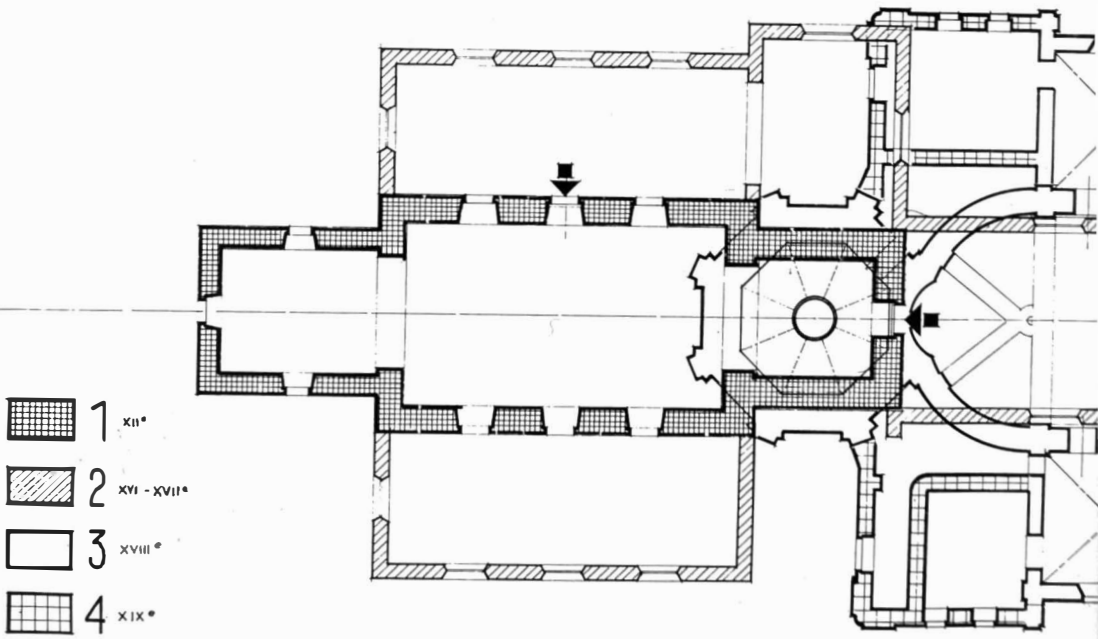
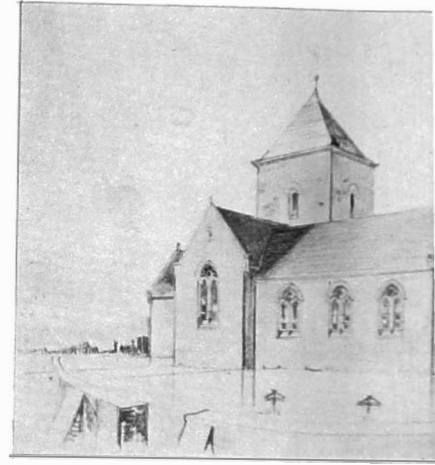
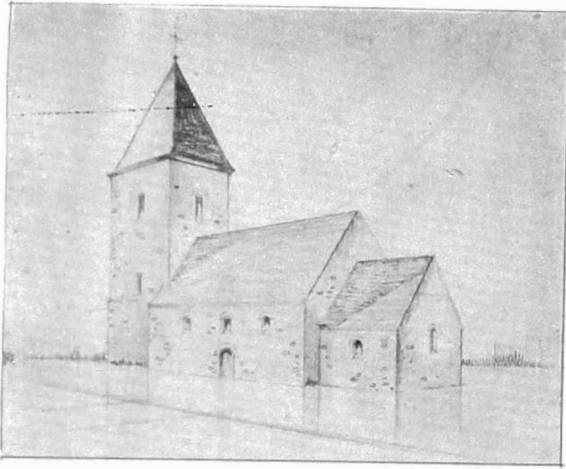
C. Meeusstraat

B.Z.

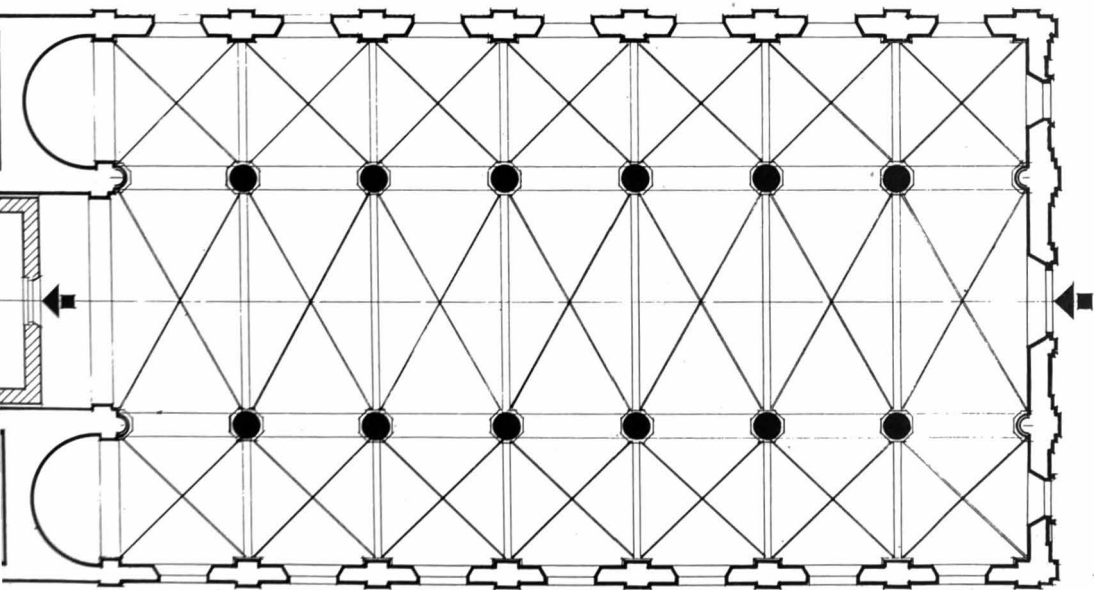
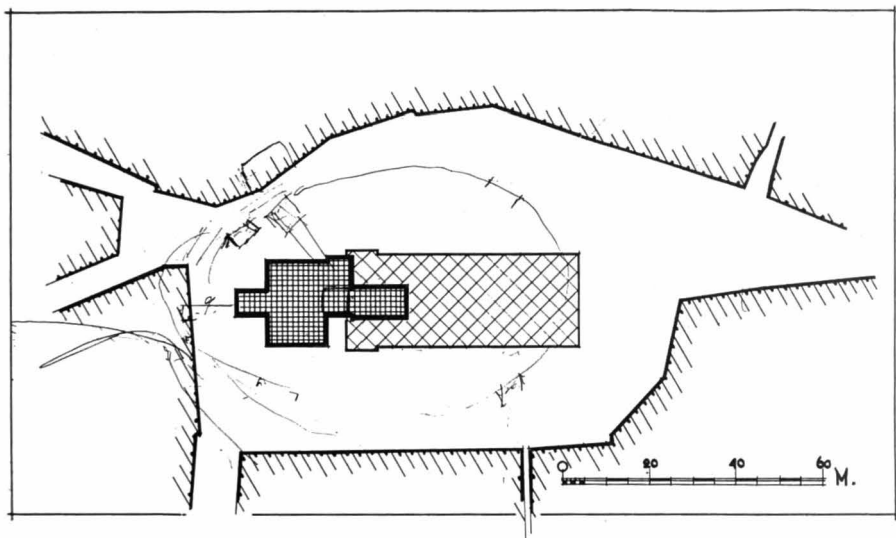
bouwarealen. Omdat we deze gevolgen nog niet ten gronde doorzien, gaan we er vaak te snel overheen. Vele effecten van onze beheersdaden hebben bijgevolg nog ongekend schadelijke aspecten.

Het was hier onze bedoeling vanuit het Jaar van het Dorp 1978 eens kort te peilen naar het «dorpse» dat in onze gemeente nog schuilgaat en er vooral potentieel nog aanwezig is. Het bleef in dit artikeltje dan ook slechts bij enkele algemene opmerkingen die ons tijdens een wandeling door Zele door het hoofd schieten en waarvan we meenden ze eens aan papier te mogen toevertrouwen. We zijn ons bewust van de beperktheid en onvolledigheid van dit geschrift, want veel meer kan nog gezegd, en vooral gedaan worden (bvb. i.v.m. natuurbeheer aan de Schelde- en Durme-uitthoeken van de gemeente). Wij hopen maar enkel dat onze ideeën een bijdrage mogen vormen tot verdere acties en gedachtenvorming in deze richting, want het is toch in onze gemeente dat we een groot deel van ons leven doorbrengen. Hoe aangenamer dit dorpsleven kan georganiseerd worden, hoe beter dus voor haar bewoners. In deze ganse problematiek schuilen nog een ganse hoop vragen m.b.t. de wisselwerking tussen de sociale en de natuurlijke omgeving van de Zelenaar in zijn gemeente. Dit is een idee die wel de moeite loont nog eens uitgebreider overdacht te worden, om zo vanuit het verleden, heden en toekomst van onze gemeente beter te kunnen optekenen.

Marc Quintijn

DE SINT-LUDGERUSKERK MET VERBOUWINGEN

0 5 10 20 M.

**ZELE IN HET
«JAAR VAN HET DORP»**

1. Zele in 1978.
2. Het bevolkingscijfer op 31.12.1977.
3. Manifestaties welke specifiek werden ingericht ter gelegenheid van het «Jaar van het Dorp».
4. Nader belicht.

Etienne Quintijn

1. ZELE IN 1978

- 14-15 jan. 30 jaar Milac-werking te Zele: eucharistieviering, academische zitting, informatievergadering en feestavond.
- maart Gouden fabrieksjubileum van de N.V. Van der Eecken en Co, spinnerij van synthetische - en jutegarens voor de tapijtnijverheid.
- 11-14 mrt. Lentekermis en -jaarmarkt.
- maart De liberale bibliotheek van Zele herdenkt 45-jarig bestaan met een feestzitting.
- 3 apr. Aanvang van de wegeniswerken in de Cesar Meeusstraat, Oudburgstraat en Kouter.
- 27 apr.- 21 mei «Makeblyde» viert 35-jarig bestaan met jubileumconcert, jubelmis, academische zitting en banket. Even lange periode van activiteit van koorleidster Josée Standaert.
- 13, 14, 15 mei Eeuwfeest van de St.-Annakapel te Zele-Hoek.
- 27, 28 mei-3 jun. Viering van het 50-jarig bestaan van de plaatselijke afdeling van het Rode Kruis met gewestelijke oefening, H. Mis met vaandelwijding, academische zitting, banket en reuze Breughelfeest.
- 27, 28 mei De kleuterschool van de Burg. Van Ackerwijk in het zilver.
- 2, 3, 4 juni Kanttentoonstelling in de raadszaal van het gemeentehuis en Gouwdag van het Verbond der Heem- en Oudheidkundige Kringen van Oost-Vlaanderen.
- 20 aug. Overlijden van dr. Eugeen Van Cauteren, 39 jaar ononderbroken gemeenteraadslid en gewezen P.V.V.-senator en Volksvertegenwoordiger. Begrafenis onder enorme publieke belangstelling op 26 augustus.
- 21 aug. Het laatste huis —Café 't Zonneken — op het Driesplein wordt gesloopt. Heeft de ondergrond van de Dries geen geheimen prijs te geven?
- 27 aug. Inzegening van de heropgebouwde Sint Rochuskapel in de Eekstraat.
- 3 sep. Wereldrekord op 29 km 513 m «Haasje over» door de mannen van het Zeelse Jeugdcentrum.
- sep - okt. Viering van 25 jaar ononderbroken activiteiten van de Kunstkring «Were di» met tekenprijskamp voor de jeugd, tentoonstelling van het schildersatelier en retrospectieve tentoonstelling.

- 9, 10 sept. Chirojongens «Sjalom» Zele bestaan 30 jaar. Viering met optocht, voetbaltornooi, eucharatieviering, familiefeest en volksspelen.
- 28 sept. Kermis en Jaarmarkt op 3 oktober.
- 8 okt.
- 25 nov. Viering van het 35-jarig bestaan van de basketbalklub Aurora.
- 1 dec. De nieuwe gebouwen van de v.z.w. «Sociale Werkplaatsen van het Arrondissement Dendermonde» gelegen in het industriepark, worden plechtig geopend. Er kunnen 102 mindervalieden tewerkgesteld worden.
- 17 dec. Parlements- en Provincieraadsverkiezingen.
- 31 dec. De materniteit in de kliniek Onze Lieve Vrouw Middelaeres te Zele wordt afgeschaft. De hospitalisatie wordt gherstruktuerd. Het moederhuis was in 1934 in gebruik genomen.

2. HET BEVOLKINGSCIJFER OP 31 DECEMBER 1977

A. OPNEMINGEN in het bevolkingsregisters	mannen	vrouwen
1. Belgen door geboorte	131	106
Belgen door vestiging	223	220
Vreemdelingen door geboorte	5	6
Vreemdelingen door vestiging	9	4
2. Opneming in het vreemdelingenregister		
door geboorte	15	19
door vestiging	54	56
totalen	437	411
B. AFVOERINGEN van het bevolkingsregister		
1. Belgen door overlijden	100	87
Belgen door vestiging	156	144
Vreemdelingen door overlijden	1	1
Vreemdelingen door vestiging	8	8
2. Afvoering uit het vreemdelingenregister		
door overlijden	—	2
door vestiging	65	53
	330	295
Totaal van de opnemingen	437	411
Totaal van de afvoeringen	330	295
winst	107	116

<i>Bevolkingscijfer 1 jan. 1977</i>	9.644	9.657
Winst	107	116
Bevolkingscijfer 31 dec. 1977	9.751	9.773
	Totaal	19.524

3. MANIFESTATIES WELKE SPECIFIEK WERDEN INGERICHT TER GELEGENHEID VAN HET «JAAR VAN HET DORP»

Een werkgroep

Op aanvraag van verschillende verenigingen en gemeenteraadsleden nam de Gemeentelijke Cultuurraad de taak op zich, de activiteiten ingericht naar aanleiding van het «Jaar van het Dorp» te coördineren. Een algemene vergadering had plaats op 29 januari 1978 in het gemeentehuis, in aanwezigheid van de pers. Hierop werden niet enkel de gemeenteraadsleden en de verenigingen aangesloten bij de gemeentelijke adviesraden uitgenodigd maar ook alle belangstellenden. Deze laatsten werden langs de pers verwittigd. Men hoefde zelfs geen lid te zijn van een vereniging. Op deze vergadering, die een grote belangstelling kende, werden alle suggesties van activiteiten besproken en genoteerd. Uit deze vergadering werd de werkgroep van het «Jaar van het Dorp», toegankelijk voor iedereen die wilde meewerken, samengesteld.

Deze werkgroep stelde aan het College van Burgemeester en Schepenen voor, een bedrag te willen ter beschikking stellen voor de affiches die zouden worden opgesteld. Het voorstel werd onmiddellijk aanvaard. Aan de verenigingen werd gevraagd alle activiteiten te melden op het secretariaat van de Cultuurraad. Verder werd aan het College voorgesteld namen te willen toekennen aan de straten van de Burgemeester Van Ackerwijk. De groep was van mening dat namen gemakkelijk zijn om te onthouden, wat niet het geval is met letters. Het zou ook aan de wijk een menslijker karakter geven, dacht men. Een ander voorstel was, de straatnamen van de gemeente waar namen van personen in voorkomen, te voorzien van een paar aanduidingen zoals geboorte- en sterfdatum en functie of beroep.

Schilderen, bloemen, fietsen, toneel, kermis...

Onder het thema «Ons Dorp», richtte de Kunstkring «Were di» een teken- en schilderwedstrijd in voor de Zeelse jeugd op zondag 19 maart 1978. De werkjes van de 57 deelnemers werden tentoongesteld op 1 en 2 april terwijl de plechtige prijsuitreiking plaats had op zondag 2 april.

De inwoners van de wijk Huivelde - Hansevelde - Mespeleir vonden rond het thema van het «Jaar van het Dorp» de inspiratie om een georganiseerde bloemenactie te lanceren. En werkelijk in de lente- en zomermaanden werden de

smaakvol aangelegde parkjes en bloembakken bijzonder in het daglicht gesteld zodat de wijk er keurig en kleurrijk voorkwam.

De Landelijke Organisaties en de Kristelijke Bond der Gepensioneerden richtten op hun beurt fietstochten in onder het motto «De ronde van Zele», respectievelijk op 7 mei en 1 juni.

«Je dorp, je straat, je thuis» was een kindernamiddag georganiseerd door Jeugdtheater Rhetorica op 29 april. Theater Rhetorica voerde het volkstoneel «Het Dorp der Mirakelen» van Gaston Martens op in het Zeelse dialect. Er hadden zes succesrijke opvoeringen plaats in De Kroon op 8, 9, 10, 15, 16 en 17 december, bijgewoond door een totaal van circa tweeduizend toeschouwers. We dachten terug aan die tijd van vroeger, toen «het dorp» nog een werkelijkheid was, toen de mensen nog eenvoudig waren, en... toen er nog mirakels bestonden...

De Heikant kende met succes zijn Dolle Dorpsdagen die reeds ook in de vorige jaren werden ingericht. Het wijkcomité van Zele-Hoek zag een nieuwe start voor de jaarlijkse inrichting van de van oudsher bestaande Hoek-kermis gedurende de Pinksterendagen.

Op het traditionele Scoutsfeest in het heem in de Eekstraat waren er oude gebruiksvoorwerpen te zien en werd de Zeelse naaldkant door ijverige kantwerksters genaaid.

Groots dorpsfeest uit de goede oude tijd

Ge Gemeentelijke Gezinsraad met de medewerking van alle familiale verenigingen richtte op zondag 3 september 1978 een gezellig dorpsfeest in dat de grote massa lokte op het Dorpsplein en in het Centrum. En het weer was uit de goede oude tijd...!

Oude volks- en gezelschapsspelen werden ongestoord beoefend: katrollen, meetjesschietsen, bollen, over de man, hinkelen, ruiteren, op tuk, knikkeren, zakkenlopen, mastklimmen, bandspel, koorddanses, stoelendans, koordtrekken..

Bier, pansen, wafels en frieten, rijstpap, vlaaien en tamletten kwamen er bij te pas, terwijl verschillende beoefenaars van oude beroepen hun ambacht met volle overgave beoefenden. Wij zagen spinnen, kantwerken, blokmaken, pottenbakken, stoelen- en mandenmaken, koperslagen, vertinnen van lepels en vorken, zeeldraaien...

Het optreden van meerdere groepen brachten de duizende «dorpelingen» in de gewenste stemming. Hiervoor zorgden o.a. Jef Tamboer. «'t Schurend Scharnierke», Rhetorica, «het gezang van de Heikant», een volksdansgroep uit Dendermonde en een dansgroep van de Landelijke Organisaties.

Het uurwerk van het verkeersvrije dorpsplein werd ineens vijftig en meer jaren teruggedraaid. De sfeer, de klederdracht en het ontspanningsleven ontbraken evenmin.

Een zomerse apotheose met een uitermate geslaagd dorpsfeest!

Zelee in beeld vanaf 1900

Ter gelegenheid van de feestelijke openstelling op 29 september van de nieuwe burelen van het plaatselijk agentschap van het Gemeentekrediet van België werd een tentoonstelling gehouden onder het motto «Zelee in beeld vanaf 1900». De verzameling oude prentkaarten van Etienne Quintijn en enkele miniaturen van kunstschilder André Bogaert kregen gedurende de daaropvolgende kermisdagen een enorme belangstelling. Ook de talrijke vergrotingen van oude prentkaarten waarmee de muren van de burelen bekleed werden, zijn geslaagde afdrucken waarbij «oud Zelee» op vergrote schaal de bezoeker onwillekeurig aanspreekt.

Foto- en diawedstrijd «Ons dorp»

Traditioneel schrijft de Gemeentelijke Jeugdraad elk jaar een foto- en diawedstrijd uit telkens met een ander onderwerp. Begrijpelijk stond het onderwerp centraal rond «Ons Dorp». Gedurende de kermisdagen werden de bekroonde werken in de hall van het gemeentehuis tentoongesteld. De wedstrijd stond enkel open voor fotoliefhebbers inwoners van Zelee. De prachtige opnamen, de close ups en de mooie hoekjes uit onze gemeente mochten terecht een grote belangstelling van het publiek genieten.

Van graankorrel tot brood

De Landelijke Organisaties hebben in «Agra» ter gelegenheid van de kermis op 1 en 3 oktober de aandacht gevestigd op ons dagelijks brood. Over het verwerken van graan tot brood hielden zij demonstraties met vlegelen, wannen, ziften, malen, deeg maken en brood bakken. Een zeer interessante tentoonstelling van materialen en werktuigen die vroeger op de boerderij gebruikt werden, omkaderde het geheel. En... men kon ook een verse smakelijke boterham proeven... met nog iets erbij.

Diamontage «Zelee nu, en de tijd van toen»

De traditionele VTB-VAB-avond op de maandag van kermis, stond in het teken van het «Jaar van het Dorp». De diamontage «Zelee nu, en de tijd van toen» van Etienne en Marc Quintijn — op reuzegroot beeld voor het eerst op de muur geprojecteerd — kende een overweldigende belangstelling, zodat er besloten werd een tweede voorstelling te geven in de raadszaal op 9 oktober. De ruim 650 dia's in overvloeiing geprojecteerd, waren voorzien van keurige bindteksten met passende muzikale back-ground.

In het eerste gedeelte wordt de wordingsgeschiedenis van onze gemeente uit de doeken gedaan, komen de grote wijken, onze mooie landschappen, de oude en verdwenen ambachtelijke bedrijven en het moderne bedrijfsleven aan de beurt. In het tweede deel zien wij hoe de gemeente van uitzicht veranderde met beelden van nu en uit «de tijd van toen».

Deze montage werd op de Zeelse wijken en voor diverse verenigingen 12 keren vertoond.

't Schurend scharnierken

Op woensdag 25 oktober trad het zangkoor van de Kristelijke Bond voor Gepensioneerden «'t Schurend Scharnierken» in de raadszaal van het gemeentehuis voor de vijftigste keer op. Dit koor trad reeds in veel lokaliteiten van het land op en zelfs in het buitenland, telkens onder grote belangstelling. Zij waren ook te gast in het TV-programma «Jonger dan je denkt».

Als tussenspel brengen zij een modeshow van klederdracht uit grootmoeders tijd. Een schat van kledij werd op kundige wijze door de dames en heren getoond. Als apotheose besluit de show met een keurige bruidsstoet. Koorleidster Angèle De Loose, animator Jef Kesteleyn, acteur Kamiel Colman met het vijftigkoppig koor halen telkens bij hun menigvuldige optredens een onvergetelijk succes. Met 't Schurend Scharnierken als vreugdezaaiers, wordt de dorpsstijd van 1850-1920 in het heden herleefd!

«Kroniek van mijn dorp»

Van 27 oktober tot 5 november liep in de raadszaal een merkwaardige tentoonstelling van 100 oorspronkelijke pentekeningen, 24 schilderijen met Zeelse motieven en mensen van toen en enkele ex-voto's van Gustaaf Van Driessche. De tekeningen, verschenen vanaf augustus 1945 in de «Gazet van Zele», zijn ware kryptogrammen en bevatten allusies op personen en toestanden, soms in een klein detail, dikwijls reeds toen onbegrijpelijk voor de buitenstaanders maar een waar genot voor de enkele ingewijden. Het zijn o.a. herinneringen anecdoten en humoristische grepen uit het dorpsleven uit de jaren van de onmiddellijk naoorlogse periode.

In het «Jaar van het Dorp» betekent de «Kroniek van mijn Dorp» een waar unicum. Vooral bij de midden- en oudere generatie werden heel wat herinneringen bovengehaald.

Diamontage «zo leeft Zele nu»

Op maandag 20 november liep de raadszaal van het gemeentehuis bomvol ter gelegenheid van de diaprojectie «Zo leeft Zele nu», gegeven door de leden van de Foto- en Diaklub Fodiaz en dit in het kader van de kulturele week. Met drie projectoren tegelijk werden de ongeveer 900 dia's van de Fodiaz-leden op een brede band op de muur beschenen. Het geluid was van Wilfried Bogaert; tekst door Liesbet Dhooge; stem van Frank Van Mossevelde. Gezien de grote belangstelling ging er een tweede voorstelling door op 27 november.

In het eerste deel van de montage kreeg het centrum met zijn verscheidene wijken de aandacht maar ook de mens wordt bijzonder in het daglicht gesteld via zijn dagelijkse levensgewoonten, in zijn werk en in zijn sport- en ontspanningsleven. In deel 2 werd naast elkaar een vergelijking gemaakt tussen beelden van vroeger en nu.

4. NADER BELICHT

Zelee en de «Dag van de postzegel»

Op 15 en 16 april 1978 ging in negen voorafbepaalde lokaliteiten, de voorverkoop door van de jaarlijkse weerkerende uitgifte «Dag van de Postzegel». In een Nederlandse en Franstalige lokaliteit werd een achtdaagse postpropaganda tentoonstelling ingericht; dit waren Lokeren en Dinant.

De zegel «Dag van de Postzegel» 1978 heeft iets specifiek gemeen met Zelee...! Het onderwerp is een voorstelling van de postzegeluitgifte 5 fr. van Leopold II in profiel naar links van 1878.

Het is minder geweten, alhoewel heel goed zichtbaar dat op de afgedrukte zegel de afstempeling «ZELEE 1 AVRIL 9-10 U. 1878» te Zelee op de uitgiftedatum plaats had. Deze postzegel is precies 100 jaar geleden uitgegeven en nu afgedrukt op een zegel van formaat 24,5 x 35,4 van 8 fr. Alleszins voor Zelee een unicum! Spijtig dat in onze gemeente de gelegenheidsafstempeling en de voorverkoop niet doorging..

Eeuwfeest St.- Annakapel

Een wijkcomité van Zelee-Hoek heeft in het weekeinde van 14 mei diverse feestelijkheden op touw gezet ter gelegenheid van het feit dat het precies honderd jaar geleden is dat de St.-Annakapel werd opgericht.

Op de plaats waar de kapel werd gebouwd stond eertijds een kalvarieberg. Ze werd opgericht naar de plannen van de toenmalige onderpastoor Felix De Veirman en mooi ingeplant in het landelijk karakter van de wijk. De plechtige inwijding had plaats op 12 mei 1878 door Livinus Marquenie, pastoor van de St. Ludgerusparochie.

De in neo-gotische stijl opgerichte kapel met een sierlijk torentje, bezit een mooi gesneden altaar met een zestal houten heiligenbeelden. Er zijn een tiental relieken uitgesteld waarvan de authenticiteitsbrieven zijn bewaard gebleven. In 1880 werden de stenen statiën der Zeven Weeën aangebracht en op Lichtmis ingezegend. Gedurende al die jaren werd de bidplaats regelmatig gebruikt door de gelovigen van de wijk.

«Liber Amicorum R. Hulpiau»

Bij de uitgeverij N. V. Het Volk te Gent, verscheen in november 1978 het boek «Liber Amicorum R. Hulpiau». Ter gelegenheid van zijn 65^e verjaardag ontving professor Raphaël Hulpiau deze feestbundel als blijk van waardering en dank voor wat hij als sociaal geëngageerd mens voor velen betekend heeft en nog betekent. Het initiatief ging uit van de Universitaire Facultaiten Sint-Aloysius en de Economische Hogeschool Sint-Aloysius te Brussel.

Professor Hulpiau is een geboren Zelenaar en leeft nog steeds nauw verbonden met zijn geboortestreek. Hij bracht zijn vormingsjaren en studententijd door te Zelee, werd leraar te Jette en professor te Leuven. Hij was o.m. voorzitter van

het A.C.W. van 1950 tot 1965 en Minister van Volksgezondheid van 1966 tot 1968.

Het boek (408 blz.) belicht niet alleen de veelzijdige persoonlijkheid van Raphaël Hulpiau maar het bevat tevens een aantal interessante bijdragen van de hand van 29 vrienden en medewerkers. In het interview met Raf. Hulpiau over de herinneringen uit zijn jeugdijaren, door Bert Maes, komt zijn verbondenheid aan de Zeelse grond ten volle tot uiting.

Sint-Rochuskapel heropgebouwd in de Eekstraat

Voor de Wezepoelgebuurte werd zondag 27 augustus 1978 een hoogdag. De heropgebouwde Sint-Rochuskapel in de Eekstraat werd plechtig ingezegend door Monseigneur Van Peteghem, bisschop van Gent. Dit ging gepaard met allerhande feestelijkheden.

De vorige Sint-Rochuskapel op de hoek van de Wezepoel- en Eekstraat moest in 1977 de plaats ruimen voor een electriciteitskabine. De Confrerie van Sint-Rochus en de buurte schoten uit hun krammen en onder impuls van François Mariman, Jozef Van Kerckhove en Pastoor Vermoesen werden plannen gesmeed en uitgevoerd om de kapel herop te bouwen op een stukje grond van het Scoutsterrein in de Eekstraat. De kapel (foto jaarboek 1976-77 p. 64) was in 1832 opgericht ter ere van de pestheilige Rochus en het jaar daarop werd een broederschap gesticht om het heiligdom te onderhouden en de schutspatroon op waardige wijze te blijven vieren. In 1933 vierde de confrerie haar eeuwfeest onder de bezieling van Prof. Jozef De Keyzer. Dit ging gepaard met een historische stoet waarin het leven van de pestheilige werd uitgebeeld.

In 1977 was het dan zo ver. Zorgvuldig werd de kapel steen voor steen afgebroken en later als een juweeltje heropgebouwd door de Wezepoelploeg onder leiding van dak- en torenspecialist François Mariman. De beelden werden opgesmukt en de kapel werd verrijkt met twee mooie glasramen van Gilbert De Geest.

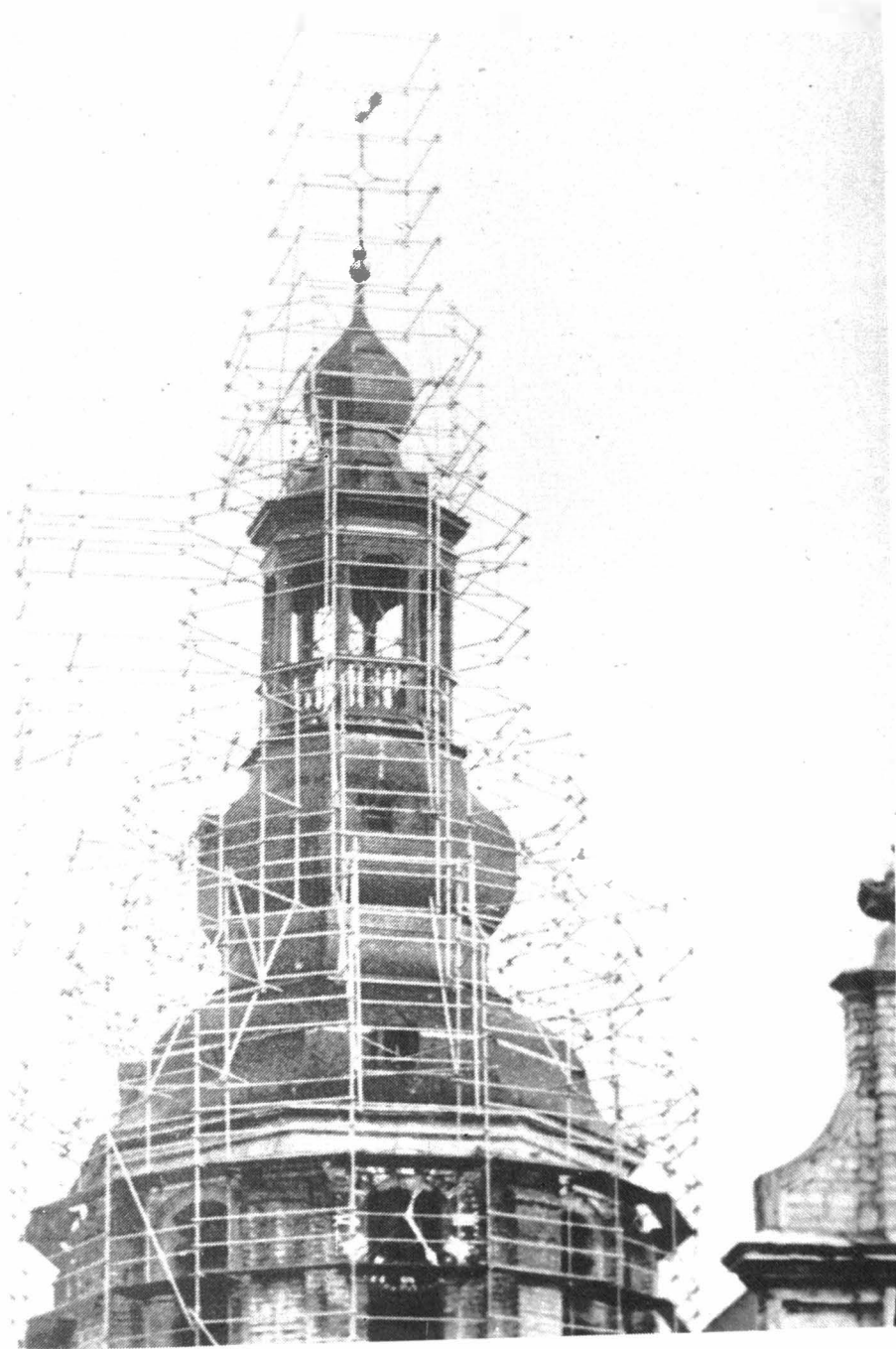
Groepsfoto genomen door G. Felici, Fotografia Pontificia, van de 14 Belgische en 2 Poolse priester-studenten aan het Belgisch College te Rome (1946-48). Staande zesde van rechts bemerkt men de nieuwe paus, Kardinaal Karol Wojtyla en zittend tweede van rechts de Zelenaar E.H. Karel Van Kerckhove.

«Habemus Papam»

De Poolse kardinaal Karol Wojtyla uit Krakau werd op zondag 22 oktober op het Sint-Pietersplein te Rome plechtig aangesteld als paus en opvolger van Johannes Paulus I, de glimlachende paus die ongeveer een maand na zijn aanstelling plots overleed.

Paus Johannes Paulus II werd op 1 november 1946 priester gewijd en studeerde filosofie aan het Belgisch College te Rome waar hij in 1948 de dokterstitel behaalde. Samen met nog een landgenoot verbleef hij te midden van Vlaamse priesters. Vandaar dat de nieuwe paus ook Nederlands spreekt, meerdere malen ons land bezocht en hier talrijke vrienden telt. In de Brugse kathedraal heeft hij zelfs in het Nederlands gepreikt.

Onder de 14 Vlaamse priesters waarmede Karol Wojtyla in 1946-48 studeerde was er een Zelenaar nl. E.H. Karel Van Kerckhove, afkomstig van Wezepoel en broer van schepen Jozef Van Kerckhove E.H. Karel Van Kerckhove is sinds 3 oktober 1977 pastoor-deken van Sint-Jan Baptist in Gent. Het is ongetwijfeld een unicum dat een Zelenaar samen met een latere paus studeerde.

Geprangd in zijn buizenstel!

foto Bogaert

*Restauratiewerken aan de toren
van de Sint-Ludgeruskerk*

De Zeelse toren of «Het pronckstuck van den lande van Dendermonde» zoals de Wase kronijkschrijver Daneel Braem hem typeerde, zit in een keurslijf. Inderdaad onze monumentale toren die reeds sinds 1705 alle weer en wind trotseerde, moet een ernstige beurt ondergaan waarbij talrijke vernieuwingen en herstellingen, vooral boven de stenen romp reeds sinds geruime tijd nodig bleken.

Architect is F. Weyers uit Sint-Niklaas. De werken werden toegewezen aan de Zeelse firma: dak- en torenwerken François Mariman, Wezepolestraat 78, een firma die niet aan zijn proefstuk is. De voorbereidende werken namen een aanvang op 1 juni 1978. De gegalvaniseerde buizenstelling, de zgn. steigerstelling, zou pas na het verlof op 4 augustus definitief opgebouwd worden.

De eerste fase van de werken bestond in de noodzakelijke vernieuwing van de trappen. Er werden 89 trappen volledig vernieuwd in blauwe steen, dit tot aan de vierde zolder in de toren. Daarboven volgden nog 65 gemetselde treden in baksteen. Bij de uitbraak van de totaal uitgesleten treden bemerkte men dat bij de opbouw destijds herbruikte materialen in witte en leisteen aangewend werden. De gezaagde steen met aan de binnenkant nog goed zichtbare moluren moeten destijds ergens in andere monumenten of in de vorige kerk gediend hebben en zijn dus wel zeer oude bouwmaterialen.

Ook 4 van de 5 plankenvloeren zijn reeds vernieuwd in eikenhout van 41 mm. Een bijkomende verdieping welke voorzien was, werd aangelegd, zodat met deze herstelling nuttige ruimten zijn vrijgekomen waarmee later zeer interessante initiatieven kunnen verwezenlijkt worden.

Ter gelegenheid van de dorpsfeesten op 3 september brachten 575 bezoekers, verdeeld in groepen, een bezoek aan de toren.

De voorziene werken behelzen een volledige vernieuwing van de sierlijke achthoekige lantaarn en de peer met nieuwe steunbalken, stijlen, leuning, torenluiken en vensters, de bebording en leien. Half 1979 zou dit gedeelte van onze toren ontmanteld worden waarbij dan alles beneden wordt gereedgemaakt en gekonstrueerd. Tenslotte wordt een nieuw smeedijzeren kruis en een haan op de peer geplaatst. Ook de klokvormige piramide, het zgn. opgaande gedeelte onder de appel, en de appel zelf, moeten vernieuwd worden met bebording en schalies.

Het parament of de vlakke muur moet volledig gerestaureerd worden: vervangen van de diep verweerde steen waar dit nodig blijkt; de voegen uitkappen en invoegen met cement gemengde met Doornikse kalk. De gebruikte gele Balegemse steen is niet meer ter beschikking vandaar dat een gelijkaardige steen in gebroken wit uit de groeven van Massangis (Département de l'Yvonne) — genaamd roche jaune — moet aangewend worden. Hij moet volgens «de oude wijze behouwen worden».

De Balegemse steen werd al eeuwen lang geroemd in alle standaardwerken van de oude architectuur. Naar het schijnt zijn de Balegemse groeven nog niet uitgeput en men beweert zelfs dat ze nog tot leven kunnen gebracht worden. Men onderscheidde drie soorten: de grijze, de witte en de gele steen.

Rond al de ramen van de stenen torenromp komen nieuwe omlijstingen van de zelfde steen. In de opengemaakte ramen komt «brons bâtiment» (68% koper) met antiek glas er in.

Voor de volledige herstelling zijn 250 werkende dagen voorzien, wat neerkomt op anderhalf jaar. Deze termijn is echter afhankelijk van de duur der bijkomende werken. De Commissie van Monumenten en andere instanties hebben op heden nog geen beslissing genomen inzake de meerwerken. Eén van de 8 steunberen werd ontmanteld en het bleek dat deze hoogdringend aan herstelling toe zijn.

De grote blinde vensters zouden rond 1900 dichtgemetseld zijn waarbij ook de toren een herstellingsbeurt had gekregen. Frans Mariman, de vader van aannemer François Mariman zou als jonge knaap nog geholpen hebben aan dit werk, dat uitgevoerd werd door zijn vader Leonard Mariman, toen ook schepen van de gemeente Zele en gekend molenmaker.

Vermelden wij tenslotte nog dat de firma François Mariman reeds heel wat kerken, torens en historische gebouwen heeft gerestaureerd. Wij citeren enkele referenties uit de streek: het Bisschoppelijk Paleis te Gent; het Begijnhof en het Museum te Dendermonde; kerken en/ of torens te Daknam, Sinaai, Wieze, Ursel, Beervelede, Mespelare, Moerzeke, Wachtebeke - Overslag, Bassevelde, Baasrode, de nieuwe Kristus-Koningkerk te Temse. Momenteel staan Zele en Appels op het programma terwijl ook in de nabije toekomst de kerk van Denderbelle een beurt krijgt.

Elke Zelenaar volgt met belangstelling het verloop van de werken aan onze toren. Wij zijn er van overtuigd dat wij binnen een paar jaren een schitterend nieuwe «wachter» zullen kunnen aanschouwen die zich tot ver aan de horizon van het Schelde- en Durmelandschap zal aftekenen maar... dan zal misschien het kerkgebouw uit de toon vallen...

11 november 1978

Voor de jaarlijkse plechtigheden ter gelegenheid van de 11 novemberherdenking bleef het te Zele slechts bij het traditionele: een eucharistieviering ter nagedachtenis van de oorlogsslachtoffers en een stoet naar en een hulde aan het oorlogsmonument op het Kon. Astridplein. Het was nochtans een bijzondere verjaardag want 60 jaar geleden werden de wapens op 11 november 1918 neergelegd.

In de stoet stapte nog één oudstrijder van 1914-18 op, nl. vaandrig Petrus D'Hollander terwijl aan het monument nog twee dapperen aanwezig waren: Alfons Christiaens en Aloïs De Beule.

Oudstrijders uit de wereldoorlog I zijn er niet zo veel meer. Het zijn immers allemaal mensen van boven de 80 jaar. Lokeren telt er nog een tiental terwijl in Zele nog negen vuurkruisers in leven zijn:

Christiaens Alfons, 17.11.91, Koevliet, 1.

De Beule Aloïs, 01.01.92, Durmen, 28.

D'Hollander Petrus, 19.12.91, Veldeken, 79

Everaert Gustaaf, 16.8.91, Dr. Van Cauterenstraat, 45.

Fierens Leonard, 14.12.94, B. Van Ackerwijk, H. 189.

Poppe Karel Benoit, 23.06.93, Lokerenbaan, 116.

Van Holewinckel Raymond, 30.08.93, Kortestraat, 3.

Vercauteren Fr. Cyriel, 15.05.93, Bos 94.

Vrydaghs Jul. Cesar, 30.08.93, Koevliet, 1.

Etienne Quintijn

**UIT HET VERSLAGBOEK
VAN DE GEMEENTERAAD**

Art. 6. - Afschriften daarvan zullen gezonden worden aan de Griffie der Rechtbank van eersten eentlig in der Politiewachtbank van 't kanton Zele.

Siedelijk zal het medegedeeld worden aan den Gemeenteraad en een afschrift daarvan gezonden aan den heer Gouverneur der Provincie ter uitvoering van art. 94 der Gemeentewet.

B.) De Burgemeester van Zele.

Gezien het Koninklijk Besluit van 14. Oogst 1914 en de brieven van den heer Gouverneur der Provincie van 5. en 8. September t.t.

Bestuit:

Art. 1. - De tarwe, rogge en aardappelen, zullen aan niemand mogen verkocht worden, zonder mijne tusschenkomst.

Art. 2. - Ieder landbouwer, zal zijne tarwe, rogge en aardappelen meden afstaan tot volkomen beliep van het beschikbare, 't is te zeggen nae afbroek van den voorraad voor zijn huishouden en voor het herverzamen of herplanten. Het afgehouden graan zal in geen geval de helft der totale opbrengst mogen overschrijden.

Art. 3. - De overtreders zijn strafbaar met een tot acht dagen gevangenis en met een boet van 50 tot 500 fr. onverminderd de toepassing van artikel 311 van het Strafwetboek (Koninklijk Besluit van 14. Oogst 1914).

Gezien art. 98 der Gemeentewet,

De Gemeenteraad bekrachtigt deze beide besluiten en keurt dezelve volkomen goed.

Pubbel afschrijft van het proces-verbaal dezer zitting zal aan den heer Gouverneur der Provincie gezonden worden met 3 afschriften van die besluiten en het bewijs van de afkondiging derzelve.

4^e Punt. - Weldadigheidsbureau. - Borgtocht van den ontvanger. Vaststelling.

De Gemeenteraad,

Gezien de bevaadslaging van 22. September 1914, waarbij het Weldadigheidsbureau de borgsom door den heer Jan Van Goethem, nieuw-bemorden ontvanger van dit Bureau tot zekerheid van zijn beheer te storten in geld, vaststelt op twee duizend frank;

Gezien het koninklijk besluit van 13. Januari 1825;

Beslist eenparig deze bevaadslaging goed te keuren.

5^e Punt. - Mededeelingen.

A. Ziektenvervoer. De heer Voorzitter geeft den Raad mededeeling van de rekeningen over de maanden Juli, Augustus en September van den lijkwagendienst.

B. Verslag over de gebeurtenissen van den oorlog.

De heer Burgemeester leest den Raad volgende verslag voor door heere opgemaakt, over de gebeurtenissen te Zele voorgekomen sedert het begin van den oorlog tot heden.

Mijnheeren,

“Eet over eenige weken hadden wij hier in onze gemeente enkel te klagen van 't geen wij zouden mogen noemen de onrechtstreekse gevolgen van den oorlog. Het binnen wepen op 31. Juli 11. der maatschappijen van de verschillende militieklussen; het stil leggen der openbare werken zeevel als die der bijzondere ondernemingen; het kwijnen en eindelijk het totaal steken der nijverheidsinstellingen; het volkomen ophebben van allen huis- arbeid, zooals kantwerksters, heurverhuizers enz. deden zich gansch de gemeente door pijnlijk gevoelen.”

“Een dien geestige en aangezien den eered onzer werkerstelling was het getal der te ondersteunen huisgezinnen van in het begin aanzienlijk. Het hongerloos leven dat de meesten dizeg arbeiders hier gewoon waren te leven, het totaal gebrek aan vooruitzien hield voor gewild dat van in de eerste dagen der werkloosheid, het grootste getal zonder de minste terugspandiny, zonder de minste schreemde hun aandacht bij het voedingsverschikheit bleven vragen. Dit zoo ernstig vraagstuk der ondersteuning verwickelde zich dan nog met de moeijelijkheid van het aanwachten der levensmiddelen, meelijdzaam die niet weinig vermeerderde door de inkwartiering op 2°. Augustus van nagen honderd burgerwachten van Molenbeek en Bunderlecht.”

“Over de rol hier burgerwachten in onze gemeente, over de opreisingen van allen aard zooals honden, koeien, schape, lijfrokken, wollen stekens en zelfs automobielen spraken wij liever niet in dit verflag. Zeggen wij enkel dat de maatschappijen van Molenbeek en Bunderlecht den 29. Augustus vervangen werden door die van Elene, Etterbeek en Watermaal-Boisfort, welke op hunne beurt den 4. September vertrokken om den 12. daaropvolgende terug te keeren. Wij hielden ons schouwen tegen dit terugkomen te wezellen en aan te wenden dat ten gevolge der vernieling van Dendermonde ten minste 5000 inwoners dize stad hier een onderkomen waren komen zoeken, dat onze behaten zoo- wel als vele particuliere huizen bezet waren. . . er was niets aan te doen en kortaf antwoordde Gendebaul Waukes dat de krijgsvold- wendigheden alles voorttroffen en dat we die “wegloepers” zee als hij die weerde maar elders te zenden hadden. Eet steuning van dit gezegde voeg ik hierbij dat telegram dat wij te die gelegenheit van hem ontvingen: “Necessité militaire nous l'ontes autres, envoyez fusils plus loin, devez absolument lever et nourrir les 500 hommes Lt. Faellé. (Gen.), Général. Commandant Supérieur, Waukes.”

“Machteloozigt verstichtte de toestand van den linkerover der Schelde en op 3°. October 5 moeyens vertrokken ze wederom om niet meer terug te keeren

“Ik zegde dater zooeven dat we tot den door de rechtstreekse gevolgen van den oorlog nog niet bejaeld geweest waren en de begraving onzer gemeente door de Schelde liet ons hopen dat de graven van Dendermonde en andere plaatsen ons zouden gespaard gebleven zijn. Engelukkiylyk werd die hoop teleurgesteld. Sedert den 4°. September, dag der inneming van Dendermonde schien er van tijd tot tijd, door de Duitse troepen een poging aangerevend om de Schelde over te trekken. Doch 't is maar te

Zitting van 19. December 1914.

"Behre van 1. Citer dat de arrond en zoo te zegen onophoudend werd
"en dat er hier gikamerend werd door de twee ingandlijke groepen gader
"aan de beide oeuen der sabbid. Geal bopadde mind te brug van ontar
"mende. Jpreddid de arrond jich uit van kypelo te aan de fropgen van
"referevarede en Weelen".

"Den 7. gelukten enkele Overfchen van de fobalid om te hebben,
"maar te en der vropgen murgend van dan 8. dat hid gro van te feger
"den etron overkamen. det fobagische legar dat vdelv enige dagen in
"enige gemende gkandnteried veds kerog dat ref. te lere joo spudly me-
"gelyk in de refting van fokuern wuf te heklen. De mraatregel en wuf
"minder te neerfchikke gemeddakmming van ten groet gdel bekakte ef-
"fieren bvechten met wernig. by om onge beeffering te kormuuen. Ommer
"redant lang waeren de gemeddaren hier duif geedofte door de etbreuken me
"Ondermound, de werveffing van fobekte en fobghe gewel als door net
"mishandelen en hit meddemen van medegme en onanfudlye fuigeg.
"Alte recht wreeg men jich of de werve der fobkade in omte ge-
"munde deglyde befudlyklye qudden gung fubten in te in meef dan
"eok nunaund mervvunden det de efbekte van te fobgische legar gemaad
"ging met den willek van te gredde gedelle onger beeffing".

"Vrend 9 me begon van gpedelge ftimmulidlyng waarden de
"redikvarede van te fobagische legar ar de vropuouan nar den vguend. De
"kegels wiken tot op de fuigun van den klein vbeuuer te gung gmoeg
"was om de menfchen die er neg geluuen waeren eok ge de wulle te
"geffen te Querde ecklyer met jear lang en veds om. It was vropukom
"de eovle Quadchev en de Oropfuakid. te Wica van groet van 18 96 fukom
"te geerd onmpooverd door ten onderffarer. De aekm joch utgekuden of
"den weg naar de fobte en dan naar de fobshaal en Weepod.

"Vftomel te was vveedem ge op Weepod vewegd door en groet
"feger dat jach naar Weekaar loc fegaf. Velders vchen alles hit wueg
"te worden afspen. Jom vunt te wte onfteklye en gwerdlyg vtilidly-
"pauit amvulle. De kurmme uit te weking van fobkon in was op
"jcker eopvulle joo gwerdlyg dat de wunge vintern van te eentum du
"te ficut gbblyer. gnovdquakly vnter ut den fubder ome onfteklye te
"gekan. Deon alles vweedem vueg veds vernaemen wuf dat de fobakid
"der fuuen fuuouen in brand vnter, de franddepuit ter pkerate gebrachte
"mooel emvewefthengke lueg kormen; op kormen tyd fag te geboes om
"joo te zegeren totaal ten groende. My handden de gtelegmheid met ons
"kenglyden dag nog vndly in te faken over de fobide die hier gwerdlyg
"was vrent rond te van karmen. Quake offtieren ons wropken naar
"te wropgellen te by dan gemat van Weger da op Weepod in te fuo oem
"te. My. G. Van den debbid kantonverde".

"Het. M. f. ficut. Wrua. fukpene, My. G. Wealdit, vrenters en
"te. Stieu de fimmid, brovoren; pouten wuf en Weepod als gtelegkars den mude
"denbrenge om te beftelliar. . . joo fegden 74. . . det de beefting vt de Wee-
"joch vobekken jou gvochten fubten. My. Wealden vreen hier te vorklaren det

"indien de onderofficier die 's morgens bij ons kwam bet en brutaal te werk ging, deze officieren integendeel zeer hoffelijk waren, dat ze niets verwaarloosden om ons gerust te stellen, en ons de verzekering gaven dat wij 's anderdaags rond 't uwe zouden vrij geweest zijn, 't geen dan ook gebeurde en ons dan te gelykenheid gaf bij een nader onderzoek vast te stellen wat er zooal omgegaan was."

"Het dit onderzoek bleek dat het de Heuler was die meest geleden had. Wel waren er binnin gevallen op enkele huizen der De Tackerstraat, in de tuven der aanpalende huizen, in de Eldstraat, de Langenmuntstraat en de Druisstraat, doch waren het de Heulerstraat en de Druisputtenstraat die om zoo te zeggen 't mekpunt geweest waren der vernardering. De meeste huizen droegen er de groten veen; aan de huizen van H^o. Euphil Ode en Joseph De Sutter was de schade aanzienlijk. De fabriek der heeren Goossens waarvan hierboven reeds sprake, is 't enigste gebouw dat veer gevat heeft en ongelukkiglyk zovelenig dat er weinig of niets van overblyft; de magazijnen, de weverij en de machienkamer waren op korten tyd "de prooi der vlammen."

"Een proces-verbaal door de zorgen van 't Gemeentebestuur opge- maakt zal voor iederen eigendom de schade vaststellen en ten gepasten tijde aan de bevoegde overheid gezonden worden."

"Ongeukkiglyk is al die schade veroorzaakt door de Belgische artillerie zonder dat er de vijandel 't minste door geleden heeft; de Belgische kanonnen geplaatst in Boleaar vuurden naar 't zuiden en iets of wat naar 't zuid-vosten terwijl de Duitsche troepen in 't westen vertoefden. De inhuwartiering der troepen geschiedte hier zovals ze overal elders gebeurd was. De soldaten - de eerste dagen toek - zorgden zelf voor hun handonnement; zij drongen overal binnen in deuren waar de bewoners afwezig waren. Wempen zij de deuren open of brakken de ruiten. De inwoners van den Heuler, Wisspeel, Busch, Heickant, Kamersthoek, Meiskant en Bovermaat zulten er leing weken van te spreken. Overal hebben zij de meeste schade berokkend: kelders, kamers, keisson, schuiven alles werd opengebroken en geplunderd; op den wijn en de botten waren ze bijzonder verlekherd; wollen dekens en ander slaapperiefnamen ze mie in overloed. Dit duurde zoo tot den 12^{en} October wanneer de laatste soldaten van dit eerste leger de gemeente verlieten."

"Sedert dien was het hier een gedurige doortocht van nieuwe troepen; voetvolk en paardvolk met kanonnen en wagens van alle stach. De troepen die overdag kwamen trokken voortij; degene die 's avonds of 's nachts aankwamen moesten hier inhuwartieren en levorden zoo nogal veel last op; den Waterdag 12^{en} October kwam er gelukkiglyk een einde aan. Van dan af hervand onze gemeente haar gewoon uiterlijk, maar niet hare gevone bedrijvigheid. De meeste vluchtelingen kwamen terug; doch alle werk bleef totaal ontbroken; de ellende groeidete aan van seg tot dag en het aanschaffen van levensmiddelen, kolen en petrool vermolijkte hoe langer hoe meer. Het voedings-comitee voorziet zooveel mogelijk in de noodwendigheden

"der werkloozen en krijgt zich op voorstreffelijke wijze van zijne lastige en ondankbare taak. Later zullen wij de gelegenheid hebben de werkzaamheden van dit comité breedvoerig uiteen te zetten."

"Eet daar wachten wij met geduld op betere tijden en hoesteren wij de hoop dat wij weldra terug zouden mogen leven als vrije en onafhankelijke Belgen onder 't bekeer van den moedigen Vorst wiens heldhaftige houding in deze moeilijke tijden de bewondering en den eerbied afdwingt niet alleenlijk van Europa maar van gansch de beschaaftde wereld."

Op voorstel van den heer Dr. Vöbelen drukt de Raad zijnen heftigsten dank uit aan de heeren Burgemeester, Schepene Houes en Gemeentesecretaris, omdat zij op hunnen post gebleven zijn bij de overvloediging van het grondgebied van Dèle door de Duitschers, en alzo de gemeente bevestigd hebben van meerdere onheil.

De heer Burgemeester bedankt den Gemeenteraad voor die eervolrijge goedkeurende stemming.

De heer De Smet doet opmerken dat volgens hem de heer Burgemeester te weinig belang heeft gehecht aan de gebeurtenissen voorgoed in den vormiddag van Donderdag 8. October, toen de eerste Duitschers rond 11 ure ter Goppplaats verschenen met hunne geweren gereed om te schieten, en de aanvoerder van deze groep Ukänen met den resolutie dreigend in de vuist aan het huis van den heer Burgemeester kwam aankloppen met den kolf van een geweer; en vervolgens den heer Burgemeester verzocht voor hen te gaan in gezelschap van den heer De Wolf, rijksonvranger, die hen den weg had moeten wijzen.

Enen zij op dien tocht in de nabijheid der Stakestraat kwamen zag de heer Burgemeester een Belgische schillwacht op den hof van St. Connerman Springen en vreesde terecht dat er misschien van beide vijandelijke zijden gewerschoten gingen gelost worden waarbij mogelijks hij eerste slachtoffer kon zijn.

Gelukkigly maakten de Duitschers daar rechtsomkeer en reden dan langs de Langermunt naar Stokstraat waar de heer Burgemeester, na enige aanwijzingen te hebben moeten geven aan den rond horn geschadren groep, dit onvriendelyk gezelschap mocht verlaten en naar huis terugkeren.

De Raad is nogmaals eenparig van gevoelen dat de heer Burgemeester, uit bescheidenheid, te weinig belang heeft gehecht aan die eerste ontmoeting met de Duitschers, gewis de gewaarlijkste en de onzekerste. Deze terechtwijzing zal dorthan tot vollediging van het getuigen verslag dienen.

Hierna verklaart de heer Voorzitter de zitting geheven om 5.30 ure.

De Secretaris,
J. Deleculden

De Voorzitter,
J. W. M. J. J. J.

Gemeenteraad van Kele.

Zitting van 30. November 1914, om 5 ure namiddag.

Aanwezig de Heeren: D^r. Kaulbens, Burgemeester-Voorzitter; Meus en Goossens, Schepenen; Van Kerckhove, Volckerick, Croch, De Smedt, Verbelen en Famaey, Raadsleden en De Maulder, Secretaris.

Afwezig de Heeren: Mariman, Vercauteren en Caens, Raadsleden.

Proces-verbaal. Het proces-verbaal der vorige zitting wordt gelezen en goedgekeurd.

Dagorde:

Eenig punt. - Oorlogscrediet. Leening.

De Gemeenteraad van Kele, arrondissement Pendermonde;

Gezien de verplichting voor dewelke de gemeente zich verbindt te voorzien in de buitengewone uitgaven voortvloeiende uit den staat van oorlog;

Verklaart het Schepenen-College te machtigen bij de maatschappij het Gemeente-crediet de som te ontleenen noodig om te voorzien in de betaling van:

1° de jaarcijfden en loonen der bedienden en werklieden van het Gemeentebestuur;

2° onderstand eum de familieën der soldaten onder de wapens;

3° de sommen benoodigd tot de voeding der inwoners;

4° de hulpgelden aan de liefdadigheidsbesturen;

5° onderstand aan de werklozen.

De leeningen zullen worden aangegaan naarmate de behoeften van den oorlog. De intereststels zal door den Beheerraad der Maatschappij worden bepaald onder goedkeuring van den heer Minister van Geldwezen. Die interest zal per half jaer worden betaald.

De heer Voorzitter verklaart de zitting geheven om 5 ure 45.

De Secretaris,
J. De Maulder.

De Voorzitter,
J. Kaulbens.

Gemeenteraad van Kele.

Zitting van 21. December 1914, om 4.30 ure.

Aanwezig de Heeren: D^r. Kaulbens, Burgemeester-Voorzitter; Meus en Goossens, Schepenen; Mariman, Van Kerckhove, Volckerick, Croch, De Smedt en Famaey, Raadsleden en De Maulder, Secretaris.

Afwezig de Heeren: Vercauteren, Verbelen en Caens, Raadsleden.

Proces-verbaal. Het proces-verbaal der voorgaande zitting wordt, na lezing, goedgekeurd.

Dagorde:

1^e Punt. - Gemeentesecretaris. Jaarwedde. Vijfjarige verhooging.

De gemeentesecretaris, ingevolge de uitdrukkelijke voorschriften van art. 68 der gemeenterwet, verlaat onmiddellijk de Raadszaal.

Zitting van 24. December 1917.

De Gemeenteraad brengt het advies uit deze rekening goed te keuren zooals ze is voorgesteld met in ontvangsten en in uitgaven eene som van 1000.00 ff.

13^e Punt. - Schrijven van wege de Kommandantur Dendermonde. Afstelling van den heer Burgemeester.

De heer Voorzitter deelt een schrijven mede van de Kommandantur aan hem gericht en gedagtekend van 20 December 1917 geschreven in de Duitse taal als volgt:

"Etappen Kommandantur Dendermonde. E. O. den 20 December 1917.

"An den Heeren Burgemeester in Zele,

"mit der Aufforderung innerhalb 10 Tagen eine Gemeinderatsitzung einzuberufen, in welcher Sie zu Protokoll erklären, dass Sie Ihre amt als Burgemeester freiwillig niederlegen. Gleichzeitig ist in derselben Sitzung aus den Gemeinderatsmitgliedern die Neuwahl eines geeigneten Stellvertreters vorzunehmen. Das Protokoll ist bis zum 28. Dezember 17 in doppelter Ausfertigung dem 'Geschäftszimmer' der Kommandantur einzureichen. Sollten Sie bis zum genannten Tage der Aufforderung nicht Folge leisten, wird Ihre zwangsweise Entfernung vom Amte verfügt werden.

"A. B.

"(Get.) Doehl.

"Hauptmann und Adjutant."

Vertaling.

Etappen Kommandantur Dendermonde.

E. O. den 20 December 1917.

Den Heeren Burgemeester, te Zele,

met opdracht binnen de 10 dagen eene zitting van den Gemeenteraad te houden, in dewelke gij tot besluit verklaart dat gij uw ambt als burgemeester vrijwillig nederlegt. Gelijkzeitig is in dezelfde zitting uit de Gemeenteraadsliden eenen bevoegden plaatsvervanger te kiezen. De beschikking is tot 28. December in dubbel in de handekamer der Kommandantur binnen te leveren. Zoudt gij op den gestelden dag deze opdracht geen gevolg gegeven hebben, zoo zal uwe verwijdering van het ambt dwangswijze geschieden.

A. B.

(Get.) Doehl.

Hauptmann, und Adjutants.

Daar dit schrijven de redenen van den genomen maatregel niet aangeeft is de heer Schepere Noeus met den secretaris naar Dendermonde geweest om van den heer onderofficier Hauptmann en Adjutant Doehl te vernemen welke de reden waren. De heer volgens zijne verklaring geen tijd hebbende voor ontvangst verzocht in den namiddag of 's eendeedaags weder te komen. Landvandaag was de heer Hauptmann afwezig en voort de tweede maal niet sprekelyk. De heer secretaris heeft dan door Leutnant Pierson vernomen en door onderofficier Hoff dat het was om het niet innichten van den meldienst volgens de orders der O. C. van Dendermonde,

N°. 1196.

Zitting van 24. December 1917.

onderafdeling van de R. B. C., om aan de bevolking te veel overdrappels, te hebben
tus:) uit te geven en om het derde exemplaar der handboeuwopstelling aan de
burean niet te hebben overhandigd. Nochtans is schrifteling om de redenen
gevoerd.

De heer Voorzitter deelt mede dat er dus in zijne vervanging zul moeten
voorzien worden.

Op 26. December zal eene vergadering gehouden worden van den Raad
om eene bepaalde beslissing te nemen.

Waarop de vergadering sluit om 6 uur.

De Burgemeester-Voorzitter.

Th. van Tolbeek

De Secretaris,

Stamelaer

N°. 1197.

Zitting van Woensdag 26. December 1917.

Aanwezig de Heeren: D^r. Bernardus Kubbens, Burgemeester-Voorzitter,
Meeus, Schepens; Volckeriok, Groch, De Smedt, Verbeke, Haeseus en Feenay,
Raadsleden en Formelaer, Secretaris.

Afwezig de Heeren: Groosens, Schepens; Van Koorckhove en Kerckerey,
Raadsleden.

Twees-verbaal. De heer Secretaris leest het verslag der voorgaande
zitting dat zonder aanmerkingen aangenomen wordt,
Dagorde:

Genig puntz. - Schrijven van wege de Kommandantur.
Afstelling van den heer Burgemeester.

De heer Voorzitter deelt mede dat door hem aan de Kommandan-
tur om de reden verzoekt werd zijne afstelling.

De heer Kommandant richt daarop in Deutsche taal aan het
Gemeentebestuur een schrijven waarvan de vertaling volgt:

"Stappen Kommandantur Dendermonde. E. O., den 25. December 1917.

"An die Gemeinde-Verwaltung in
"Koele.

"Die Entlassung des Bürgermeisters D^r. Kubbens ist verweigert,
" weil er wiederholt die Befehle der Kommandantur in ungenügender
" Weise ausgeführt hat. Besonders tadelnswert ist die eigenmächtige Ver-
" teilung von 800 kg. Kartoffeln in anstelle der zugelassenen Menge von
" 600 kg. an die Bevölkerung. Die Kommandantur kann nur solche
" Bürgermeister und Schular in ihrem Amte belassen, die ihre Befehle
" genau und pünktlich ausführen.

(Get.) Joh. v. Gall.

"Hauptmann und Kommandant."

Vertaling.

Stappen-Kommandantur Dendermonde.

E. O., den 25 December 1917.

Zitting van 26. December 1913.

Van het Gemeentebestuur van Zele.

De afzetting van den Burgemeester Ds. Rubbens is voltrokken omdat hij meermalen de bevelen der Kommandantur op niet voldoende wijze nagekomen is. Bijzonder plichtig is de eigenmachtige verdeling van 800 Kg. aardappelen aan de bevolking in plaats van de toegestane hoeveelheid van 600 Kg. De Kommandantur kan slechts zulke Burgemeesters en Secretarissen in hun ambt laten, die hare bevelen juist en stijf uitvoeren.

(Get.) Fel. v. Gall.

Hauptmann en Kommandant.

In het schrijven is een fout geslopen.

De heer Voorzitter deelt mede dat er dus moet overgegaan worden tot het aarnduiden van den plaatsvervanger.

De heer Gemeentebedeccarius neemt daarop het woord in volgende voege:

Achtbare Heer Burgemeester,

Met deze gelegenheid houden wij u aan U in naam van het Schepencollege en in naam van den Gemeenteraad onze warmste sympathie en onze volle verbleeftheid met onze gevondens van oprechte dankbaarheid uit te drukken. Was onze hoopechtalting te Uwen opzichte voor den oorlog niet gering nochtans is de waardering Uwer onschatbare diensten gaansch de bevolking onbaatzuchtig bewegen steeds meer en meer gestegen.

Uw opoffering voor Uwe bestuurde burgers zijt gij bij het invallen der Duitsche troepen in onze gemeente ondanks het gevaar op Uwen post gebleven tot bescherming van hare en goed en van de belangen van gaansch Zele. Ge hebt U waarlijk als beschermer aangesteld en de eigenvermomen uwer ingezetenen beschut tegen vernietiging en geweld, tot als we Uwen welgekomen oproep beantwoordende weer naar huis zijn gekerd.

Sindsdien hebben wij de moeilijkste tijden beleefd die men zich voorstellen kan. Dag op dag worden ons door de bezettende macht de moeilijkste vragen ter oplossing gesteld. Dag aan dag werden de belangen van gaansch de bevolking bedruigd. Twee maal hebt ge met Uwe bevondrens waardige workraacht in Uwe buitengewoon doorzichtig de zaken zoo welen te regelen dat alle belangen in de mate van 't mogelijkst werden beherzigd en beschermd.

Bij het aanvragen der droeve opreischingen hebben wij gezien hoe zeer voor hen Uwe hant bleede vondaat ge ondanks alle moeite en alle opufferingen, niet bij machte waart deze gesel van ons volk af te keeren en die vromenschelijke handelwijze te doen ophouden. Dag op dag hebt ge U als waaren burgerwadir met het droevig lot der verhammenen bekormmend en al het conigzins mogelijk gedaant tot het bevrijden der opgevechten of tot het verzachten van hun lot. Alle Uwe wettige bemoeiingen in die zaak al werd volk alles door weeuwil meesttijds

5 zitting van 26 December 1917.

van de hand geygen weeten ten Beamen eynde en veldigen handbaret
van al Beur ingeslaren. My dit met de weeten men had wil of kuchtling
had gy uer de beskeren men eenen genden de manke ufgenderen men
den dag leydet.

Daarom is uer ene en uer gansch Beur uunghiding die men ene
eyndingt ten gen dpynghe geyntentis die ene uerward uer die Beur loking
veer dpy hennuenderend die en alle uergeradering met de Beuandl macke
over Beur Beuren in een de uerindiyng al hylangen der hylangen uerindiyngd uaren
en de uerindiynde. Ver de uergeraderen der Beuengeweter tenat ge uerindien
en gewaerde tancorren uer uerhilde ons ladeet uer van Beur loking
die gy uer die dpy uerindiele uer den Beuren die gy mit Beure ueruyndyng
uerragen.

My nochtens, Beuindien Beur Beuengeweter, uerden Beuren allen met
uerragen en uer uerlangen die gy ons drede en dge muelhe uerandiyngden
dpyetale me mo mit Beure uerde uerde uerden uerde in hed ueruynden mepel
laenge Beuendiale.

Beuindien Beur Beuengeweter, uerindiyng genda en hed ten Beur Beuenge
uerrallen de Me de Beueng gedy Beuyg huiud met de uerandiyng uer
Beuendian de Beur de uerandiy dard gy huiud als uerandiynde in Beuere
uere Beure uerale Beure Beuendle te uerle uerindiy uerandiyng de Beure
uere Beure uerale Beure Beuendle te uerle uerindiy uerandiyng de Beure
Beuendle uerandiyng uerandiyng Beuendle te uerle uerandiy uerandiyng de Beure
uere Beure uerale Beure Beuendle te uerle uerandiy uerandiyng de Beure
Beuendle uerandiyng uerandiyng Beuendle te uerle uerandiy uerandiyng de Beure
uere Beure uerale Beure Beuendle te uerle uerandiy uerandiyng de Beure

5 zitting van 26 December 1917. De Beuendiale uerandiyng in geyne geyng.
De Beuendiale uerandiyng in geyne geyng.
De Beuendiale uerandiyng in geyne geyng.
De Beuendiale uerandiyng in geyne geyng.

De Beuendiale uerandiyng in geyne geyng.
De Beuendiale uerandiyng in geyne geyng.
De Beuendiale uerandiyng in geyne geyng.
De Beuendiale uerandiyng in geyne geyng.

De Beuendiale uerandiyng in geyne geyng.
De Beuendiale uerandiyng in geyne geyng.
De Beuendiale uerandiyng in geyne geyng.
De Beuendiale uerandiyng in geyne geyng.

N^o: 1197.

Zitting van 26 December 1917.

Gezien er in die omstandigheden van wege het Schepencollege
geene wetlige beraadslagingen kunnen genomen worden,

Gezien art. 107 der Gemeentewet,

Gehoord dat de heer Van Kersckhove Hoofd. Lodewijk, oudste lid
van den Gemeenteraad en na hem de heer Vleckerick Cesar, beiden
het verlangen uitdrukken geenen dienst te moeten doen als dd. Schepene,

Besluit:

De heer Dr. Armand Koubbens die volgens de rangorde daarop-
volgend het oudste lid is, te aanzien als dd. Schepene bij afwezigheid
van den heer Groosens.

Waarop de zitting geheven wordt.

De Burgemeester Voorzitter,

De Secretaris,

H. Kraus

J. Van der Vliet

N^o: 1198.

De Gemeenteraad van Zele,
Buitengewone vergadering van Maandag 21st
Januari 1918.

Aanwezig van wege den Gemeenteraad: De heeren Notaris Hees,
dd. Burgemeester; Dr. Armand Koubbens, dd. Schepene; Van Kersckhove,
Vleckerick, Groch, De Smedt, Verbeke, Caesens en Tamay, Raadsleden
en Familiaal Secretaris.

Van wege de Kommandantur Dendermonde: Feldweibel Leut-
nant Petersen, Onderofficier Hoff, Onderofficier-Krijgsrechtsecretaris
Meertz en Obergendarm Heuser.

Afwezig de heeren: Groosens, Schepene en Vercauteren, Raads-
leden.

Dagorde:

De heer Feldweibel Leutnant Petersen zegt dat zij van wege den
heer Kommandant der Kommandantur Dendermonde Freiherr von
Gall gezonden zijn om een bevel over te maken over de aflevering van
aardappelen waarover de heer Onderofficier Hoff in de Vlaamsche
taal nader uitleg zal geven.

Heer Onderofficier Hoff leest een schrijven af van 26. December
en deelt daarna het volgende bevel mede van wege den heer
Kommandant:

Etappen Kommandantur Dendermonde.

Dendermonde, 19. Januari 1918.

An die Gemeinde Verwaltung Zele.

Auf das Schreiben v. 26. XII 17 wird erwidert, dass die der
Berechnung bd. Hauptst. Ablieferung zu Grunde gelegten Angaben
nicht den tatsächlichen Verhältnissen entsprechen.

Gemeins. Schreiben der Kommandantur v. 20. X 17 beträgt die

Zitting van 21 Januari 1918.

afleveringsplichtige menze		1.682.080 kg.
für Selbstzügiger sind geschätzt:	564.080 kg.	
„ Rationserpzügiger“ 10 monate:	428.830 kg.	
„ Heeres-Verwaltung sind bis 10. Janr. 1918 geliefert und:	110.000 kg.	1.102.910 kg.
so dass noch eine ablieferungs-pflichtige menze von verbleibt:		<u>579.170 kg.</u>

Der von der Gemeinde gemachte abzug von Pflanzkartoffeln besteht zu Unrecht, da die Pflanzkartoffeln bereits bei der Ablieferungs-pflichtigen menze von 1.682.080 kg in abzug gebracht sind. Was die Ernte von frühen oder mittelfrühen kartoffeln anbelangt, so erkennt die Verordnung nur für Erzeuger bzw. Kenbauer von frühen oder mittelfrühen Kartoffeln gewisse Erträge für zurückhaltung an. Für die Heereslieferung werden bestimmte Sätze festgesetzt, sind die Überschüsse wenn durch die Lebensmittel-Versorgungskommissionen der Bevölkerung zu überweisen. Dies ist, soweit möglich, geschehen. Wenn Gemeinderath glauben, zu wenig erhalten zu haben, so trifft das Verschulden nicht die Heeres-Verwaltung, sondern die anderen Gemeinden, die nicht genügend zur Ablieferung brachten. Die von der Gemeinde Zele verrechneten 566078 kg frühe, mittelfrühe und kleine Kartoffeln sind nicht an zu rechnen. Dagegen ist in Anmerkung zu nehmen, dass der für Wasserschaden gemachte abzug von ca. 24 reichlich noch bemessen ist. Ausserdem dürften gerade, in der Gemeinde Zele die grössten Heereslieferungen bzw. Nichtanmeldungen erfolgt sein, da gegenüber 1910 mehr wie 100 ha. Kartoffeln weniger gemeldet sind, was einen Erträge von 80.000 kg. gleichkommt. Rechnet man diese menze auf die Selbstversorgung an, so ergibt sich noch ein Überschuss.

Die Kommandantur muss daher auf ablieferung der errechneten mengen bestehen.

Hohes Geld- und Freiheitsstrafen hat die Gemeindeverwaltung und ihre Organe zu erwarten, wenn nicht die restlose Ablieferung der befahlernen Menge erfolgt. Grösste zwangsmassregeln, die die ganze Gemeinde betreffen, sind in betracht genommen für den Fall der nichtausführung dieses Befehl.

Es wird eine wöchentliche ablieferung von 100.000 kg. kartoffeln befohlen.

(G.) Fehr. v. Gall.

Hauptmann und Kommandant K.

Feldwebel. Leutnant steunt daarna in volle gewisshap op de ernstigheid der bedruging en strengheid der maatregelen die zullen getroffen worden.

De Gemeenteraad weerlegt de berouking der Kommandantur en vort aan dat de gewraagde opvangst overschat is. Door de landbouwopstellingen van 1904-1902 en 1901-1909 wordt bewezen dat de opgegeven opvervalkte niet is onder die van vroeger.

N^o: 1198.

Zitting van 21. Januari 1918.

Van wege de Kommandantur wordt nog eens in heilige bewoos-
dingen medegedeeld dat wat ze vragen niet te veel is en dat Hele
jebst met het natte zomersuizen een goede aardappelvoorst heeft gehad.

Nutteloos werd hierheen verzet aangezekend geen enkele reden
werd aangenomen.

De krijgsgerechtssecretaris leest daarop zijn verslag over de
zitting waartegen geprotesteerd wordt doch dat als echt moet eian-
vaard worden en aldus onderteekend.

Feldweibel Leutnant Petersen gebiedt nog eens de verdere af-
levering van wortels en vuderbeet even als uitabayas waartop weeron
te vergefs het gebrek aan veeveder werd opgeworpen.

Waarop de vergadering werd gehwen.

De dd. Burgemeester,

Albert Meus

De Secretaris,

J. J. J. J.

N^o: 1199.

Gemeenteraad van Zele. Zitting van Vrijdag 25. Januari 1918, om wie namiddag.

Aanwezig de Heeren: Actaris Meus, dd. Burgemeester-voorzitter,
Van Herckhove, Wolcherick, Croch, De Smeedt, Verbelen, Caussens en Farnelaer,
Raadsleden en Farnelaer, Secretaris.

Afwezig de Heeren: Goossens, Schepene, Dr Armand Raubbers,
dd. Schepene en Vercauteren, Raadsleden.

Agende:

Proces-verbaal. - De heer Secretaris leest het verslag der vorige
zitting dat zonder aanmerkingen aangenomen wordt.

1° Punt. - Proces-verbaal van nazicht der gemeentekas
van 4° kwartaal 1917.

De heer Voorzitter onderwerpt aan de goedkeuring van den Gemeente-
raad het proces-verbaal van nazicht der gemeentekas over het 4° kwartaal
1917. - Dit proces-verbaal wordt goedgekeurd met een in kas van 14136,75 f.

2° Punt. - Heraanname van de gemengde school van
Zele-Heikants.

De hieronder volgende overeenkomst gesloten tusschen het College van
Burgemeester en Schepenen en het Bestuur-komitee der school wordt
aangenomen.

Alte van overeenkomst der aanname van de 8° Gemengde
school van Zele-Heikants.

Tusschen het College van Burgemeester en Schepenen der Gemeente
Zele, vertegenwoordigt door den heer Albert Meus, dd. Burgemeester en
den heer Farnelaer E., Gemeentesecretaris, van den eenen kant,
en den heer Leo D' Hondt, pastoor, voorzitter van het Bestuur-

Zitting van 25 Januari 1918.

Kon. Overzeker, leden van het Bureau kunnen de rijkse regere gemengde
Kennis, prof. Van der Bruggen, Heisterkamp, Schrijver van het Bureau
Kennis, de 2e Kamer, dr. van Gorkum, als de Wet van 1918, m. a. d. s.
Kennis, de 2e Kamer, dr. van Gorkum, als de Wet van 1918, m. a. d. s.
Kennis, de 2e Kamer, dr. van Gorkum, als de Wet van 1918, m. a. d. s.

Artikel 1. De Gemeenteraad van alle gemeenten van Nederland
van hun leden, beginnende te rekenen van den 1. Januari negen maanden
achtien, de rijkse regere gemengde zaken van den rijkse Oorkonde aan.
bet. 2. De bevoegdheid vrie akte zal onderwerpen bijeen niet
het den duer de erantinnung aan de verwaarde en in art. 15
der organisatie wet men het rijke onderve en aan de veranderingen te maken
en den staat van veranderingen gested bij de bevoegdige evenwermale

bet. 3. Het Bureau houdt der akte houdende zich het recht niet
aan de bevoegdige samenvolging van het onderwijzend personeel binnen
de perken der wettelijke bevoegden, wetten en bijlagen te dien, dat
het bevoegdige zal worden. Het Bureau kent het rijkse klas of
schaffen gende de bevoegden der Gemeente. De bevoegdige der rijkse
dering van het rijkse bevoegden, het het bevoegden van een of meer
Klassen bevoegden wordt alleen door het bevoegden, verhoudende de
Gemeenteraad de rijkse rijkse bevoegden aan te nemen of de
verwaarde bepaald voor de bevoegden Klassen. De bevoegden aan

ruiming zal worden bevoegd als de bevoegden aanneming.
bet. 4. De rijkse bevoegden akte zal de bevoegden of de
onbevoegden en de akte alle rijkse, gende wat kon het rijk als
wat aangenaal de bevoegden gende in den rijkse gende en de bevoegden
dueren der bevoegden rijkse bevoegden die bevoegden gende te bere
ghenmen van de bevoegden van een of meer van de bevoegden de rijkse
dijheid hunnen bevoegden gende en gende allen onder bevoegden

bet. 5. De College van Burgemeester en Wethouders kan de bevoegden
recht voor de bevoegden akte te bevoegden kan inde rijkse bevoegden
of de bevoegden van de bevoegden evenwermale gende rijkse rijkse na-
ghenmen. De bevoegden zal zich ontwikkelende gende rijkse rijkse na-
in de bevoegden rijkse bevoegden, gende wat kon het rijk als
bevoegden van het rijkse, in de bevoegden der bevoegden
bet. 6. De Gemeente zal maken:

1. a) Van de wettelijke bevoegden gende rijkse rijkse
ontlezen van de bevoegden van het rijkse, de bevoegden en de bevoegden
bevoegden van de bevoegden bevoegden by de wet ten verdede der gemeent-
e) aan de bevoegden der bevoegden van een bevoegden

100 jaar postdienst te Zele

MIJN DORP ZOALS HET EENS WAS

Dorpsmuziek van toen

1978 is tot «het jaar van het dorp» uitgeroepen. Het is normaal dat je gedachten nu vaak teruggaan naar het dorp waar je geboren bent, je denkt beslist meer aan vroeger tijden en je geest dwaalt meermaals af naar je eigen jeugd jaren; meerdere belevenissen keren terug, gesitueerd in het oude kader waarvan je zoveel houdt. Een gevoel van heimwee welt weleens op, met welbehagen herleeft je de romantiek van die vervlogen dagen. Herinneringen aan dorpsfeesten schieten voorbij, de charme van stille en rustige straten lacht je toe, de tramrails glinsteren nog voor je ogen en de scherpe fluit van de aanstormende tram voelt je zo aan, de schooltijd en de speelkoer, de bekoring van de kermis, de molekes, de kramen, de gezellige atmosfeer daarrond, veel speeldingen, veel snoep en zoveel meer andere indrukken gaan voorbij. Denken aan al wat voorbij is, aan al het aangename dat je hebt meegemaakt in een vertrouwde omgeving wekt onweerstaanbaar een verlangen op naar je geboortedorp *zoals het eens was*. Het dorp dat heden zoveel meer en zoveel nieuw en beter te bieden heeft, kan je dat niet meer geven wat het toen zo vriendelijk en aantrekkelijk maakte: de rustige veiligheid, de menselijkheid en gezelligheid die je overal ontmoette.

Graag dwaal ik af naar deze tijden, de goede oude tijd zoals het heet; het werkt kalmerend op je gemoed; ge geraakt een poosje uit het jachtige leven van nu. De lust bekruipt je daarbij dieper door te dringen in het dorpsleven en even te vertoeven met je gedachten in het dorp van de vorige eeuw en te mijmeren. Hoe ging het er toen aan toe? Hoe pakten de mensen hun zaken aan? Wat deden ze in hun vrije tijd? Hoe leefde het dorp en hoe zag het er uit? Allemaal vragen die je zo stelt om meer te weten over je dorp van toen, vooral nu er zoveel aan veranderd is.

Ik sla oude verslagboeken open en lees uren, dagen lang. Mijn verbeelding werkt mee en meteen beleeft je een boeiend verhaal over mensen en dingen van toen. Je herkent er je voorouders in, je ziet je dorp zoals het er toen uitzag en opeens bekruipt je de lust enkele merkwaardige belevenissen en voorvallen waarheidsgetrouw weer te geven in een schrijven bestemd voor leden van de Oudheidkundige Kring.

Leerzuchtige broeders

Op 17 maart 1848 zaten vijftien welstellende Zelenaren in kantoor van Notaris De Permentier te Lokeren. Ze hadden een stichtingsreglement in de hand van de nieuwe maatschappij die ze opgericht hadden, waarvan de akte moest geregistreerd worden.

Vele maanden lang hadden ze er over beraadslaagd onderling, langdurige besprekingen en hevige redekavelingen hadden ze er over gehouden, vooral koster Leon D'Hooghe had er hemel en aarde voor verzet om belangstellende mensen bijeen te krijgen, muzikanten op te sporen.

Eindelijk hadden ze hun statuten klaar gekregen en in het mooi handschrift van verslaggever Clemens De Block werd het ter registratie voorgelegd. Het was meer een GRONDREGLEMENT voor de stichting van een Maatschappij van symphonie met zinspreuk «De Leerzuchtige Broeders». Ze had alleenlijk voor doel *«den Vooruitgang in het muzyk en door deszelfs bevljting, alzulke muzykanten aan te kweeken welke de goede uitvoering van de onderscheidene muzykstukken vereische en wel namentlijk die van het Kerkmuzyk»*.

Om dat kerkmuziek was het te doen. Meer dan vijftig jaar lang, tot het moment dat het Bisdom het verbod, luisterden ze hun Ceciliamis op met kerkgezangen en een kerkconcert.

De statuten waren zeer streng, zowel voor leden als voor muzikanten. Ze verbonden zich op erewoord deze statuten: *«in al hun delen te volgen, te onderhouden en te doen onderhouden»*.

Artikel I stelt het bestuur samen: *«eenen hoofdman - eenen directeur-verslaggever - eenen orchestmeester - eenen directeur-ontvanger - eenen secretaris»*.

Daarna volgen zeventien artikels waaronder de meest typische zijn: *«Allen persoon welke begeert lid der Maatschappij te worden, zal zich aengeven bij den Directeur-verslaggever, om in de eerste daeropvolgende vergadering daerover te beslissen bij middel van ballotering»*.

«Als entree als lid zal hij een som van TWEE frank te betalen hebben» «Als een lid ontslag neemt wordt hij verplicht, ten titel van uitrede VIER FRANKEN TE BETALEN. Om de lopende onkosten te kunnen dekken, legt men de eerleden op een maandelijke «retributie» van 50 centiemen af te dragen, de werkende leden betalen maandelijksch 10 centiemen».

Het BOETENSTELSEL dat ze invoeren moet de financiën aanvullen en vooral de aanwezigheid stuwen. Zo wordt aan de leden gevraagd voor een afwezigheid op de maandelijks(ch)e vergadering 10 centiemen, aan spelende leden op de wekelijkse repetities 5 centiemen, aan de laatkomers en 10 centiemen als ze niet «compareeren».

Vreemde personen zijn niet toegelaten op de repetities; bij overtreding wordt een boete van 30 centiemen geëist.

Voor deugdzaamheid en deftigheid in de omgang wordt veel gedaan: *«men mag geen godslasteringen uitspreken (vloeken), geen onbetamelijke redekavelingen houden (vuile praat vertellen). Wie zich hieraan schuldig maakt krijgt in het eerste geval een boete van 50 centiemen en bij herhaling, zonder tegenspraak, wegzending door den heer Hoofdman der Maatschappij.» «Zullen ook niet aenvaerd worden personen die tot eerschennende straffen veroordeeld zijn*

Opvallend is de volgende regel: «*Op een teeken door den orchestmeester gegeven, zullen de muzykanten de stilzwijgendheid houden; de snaertuigen zullen alsdan worden gestemd, zonder dat de muzykanten, welke andere instrumenten bespelen, de stemming op eenigerwijze mogen stooren, hetzij bij middel van hun instrument of iets anders, want het is genoegzaam bewezen dat de eensluidendheid der instrumenten veel bijbrengt tot het wel uitvoeren der muzykstukken*».

Dit en zoveel meer regels werden opgelegd om tevens ook de opvoeding van onze volksmensen wat te schaven.

Vijftien aanwezige stichters tekenden het officieel dokument van Notaris De Permentier, die er de volgende formule in het rood aan toevoegt: «*Enregistre à Lokeren le dix-sept mars milhuitcent quarante huit vol. 44 F¹ Pr. Cases 3 contenant trois rôles et deux renvois. Reçu pour droit deux francs vingt centimes. Additionnels compris. Signé De Permentier*». Heel wat later zullen nog tientallen nieuwelingen bijtekenen. Het zijn familienamen die klinken als klokken in de geschiedenis van de maatschappij en heden ten dage nog altijd bekend voorkomen b.v. P. de Saedeleer, J.F. Van Goethem, Gustaaf Haegens, notaris Schicks, Leon De Smet, August Beirnaerd, enz.

Ernst bij de stichting, zorg voor een eervolle en deftige omgang, beroep op een boetensysteem en de vrijgevigheid van de «bezonderen» in de Maatschappij, zijn de pijlers waarop werd gebouwd. Wat een tegenstelling met de eigentijdse opvatting in dergelijk geval, waar de openbare subsidiëring en steunverlening het allemaal zoveel gemakkelijker maken.

Twee jaar later in 1850, streefden enkele vooruitlopers er naar aan de symphonie en rhetorika een fanfarekorps toe te voegen; men wilde meer en dichter naar het volk toe gaan. Dat was voor die tijd een stoutmoedige onderneming, die door de conservatieven toen met minachting en spotternij werd begroet. Alhoewel ze haast geen geldmiddelen hadden lieten de Leerzuchtige Broeders zich niet afschrikken en zeker niet ontmoedigen. Alle tegenkanting ten spijt lukte hun opzet en spoedig daarna klonk er fanfaremuziek op den buiten, in open lucht, in de straten en in de hovingen van rijke lui.

De symphonie was er voor kerkmuziek, de rederijders ijverden voor toneel en voordracht, de fanfare schetterde op straat en schitterde in de concertzalen. Dat gebeuren op korte tijd bracht verandering mee in het volksleven, bracht buiten het aanwakkeren van levensvreugde en muzikale ontwikkeling een weinig licht in het vrij donkere bestaan van toen.

Nu was het moment gekomen om de Maatschappij haar ware naam te geven:

MAATSCHAPPIJ VAN RHETORIKA
SYMPHONIE EN FANFARE
De Leerzuchtige Broeders
ZELE

De eerste belangrijke daad die werd gesteld was het aanschaffen van het vaandel. Iedere Societeit die zich respecteert had eerst en voor alles zijn «drapeau». Geld om er een te kopen was er niet, tot het lid Francis Verlaeckt van den Dijk aan de «drapeau» van een ontbonden bolmaatschappij geraakte. In de lente van 1850 haalde de fanfare dit vaandel af op den Dijk. Ze verwijderde de opschriften en bracht de hare in de plaats. Met 17 muzikanten, waarvan 10 leerlingen, kwamen ze voor de eerste maal op straat; om meer lawaai te kunnen maken huurden ze er 8 trommelaars bij. Drie maanden later telde de fanfare 25 muzikanten en in de maand Augustus van ditzelfde jaar nam ze al deel aan het muziekfestival te Dendermonde. Van een snelle start gesproken! Te Dendermonde behaalden ze hun eerste eermetaal (medaille), hechtten het pronkstuk onmiddellijk aan het kroonstuk van den «drapeau» en meteen stak het bewijs in de lucht van het bestaan van een nieuwe fanfare. Vanaf dat moment werd ze erkend en aanvaard door alle reeds bestaande maatschappijen. Voortaan zou ze overal uitgenodigd worden en zelf gretig deelnemen aan alle festiviteiten.

Het eerste bestuur dat in Algemene Vergadering bij ballotering werd verkozen bestond uit:

Hoofdman Jan Klein.
Directeur-verslaggever Adolf Haegens
Secretaris Clemens De Block
Directeur - ontvanger Henri Pirijns
Orchestmeester Karel Geerinck
Lokaalhouder P. De Saedeleer

Hoofdman Jan Klein had een slechte gezondheid en overleed vijf jaar later. Hij werd opgevolgd door de «bezondere» Adolf CONVENT, de man die aan de Maatschappij een stevige basis zal geven. Hij was het die een nieuwe zaal liet bouwen in 1864 aan het lokaal «Het Hert» in de Kloosterstraat om het ledental te kunnen opdrijven dat op maximum 60 was vastgesteld in 1860 bij gebrek aan ruimte.

De Zelenaren die hierboven uit de oude boeken werden opgediept, legden het bestaan en de levensloop vast van een vereniging die door de jaren heen tot in 1978 is blijven voortbestaan tegen de tand des tijds in.

In het jaar van het dorp kan men daarover wel eens nadenken en mijmeren...

Ceciliafeesten honderd jaar terug.

In de vorige eeuw was het Ceciliafeest ook de belangrijkste gebeurtenis van een maatschappelijk jaar.

De juiste datum werd een paar weken op voorhand op de Algemene Vergadering vastgesteld, (steeds rond eind november begin december).

Twee dagen duurden de feesten en wel «*dinsdag en woensdag*». De leden werden opgeroepen te vergaderen om 8 ure 's morgens in het lokaal op boete van 50 centiem. Gezamenlijk onder het spelen van een pas-redouble en luid tromgeroffel trokken ze naar de kerk voor het bijwonen en ook zingen van de aangevraagde H. Mis. Aansluitend op de Mis brachten de Leerzuchtige Broeders een muzikaal concert voor de aandachtig luisterende kerkgangers. De Directeur-Ontvanger van de Societeit betaalde voor zo een mis in de jaren 1860 6.- fr. aan de Kerk, 2 fr. aan de stoeltjeszetster, 2 fr. aan de klokkenluidder.

Na de Mis volgde natuurlijk de grote uitstap doorheen de Gemeente onder het spelen van pas-redoubles afgewisseld met stapliederen!

Om 1 ure zat iedereen aan de dis voor een uitgebreid maaltijd. Zo uitgebreid dat we hierna het *MENU van het jaar 1857* aanhalen:

1. Bouillonsoep
2. Bouillie met schorseneren
3. Saucissen met spruiten
4. Roastbeef met petatten
5. Haché met citroen gestoofd
6. Fricandon met sjalottensaus
7. Kiekens
8. Dessert

Voor dit overdadig diner betaalde men aan de lokaalhouder 1.75 fr. per man. Om 6 ure volgde dan reeds een CONCERT in de zaal.

In ditzelfde jaar werd het toneelstuk «De Kermisvogel» van de Zelenaar E. Van Driessche opgevoerd. Op het concert werden alleen toegelaten, dit werd bij reglement voorgeschreven, «*de ouders der leden, de broeders en zusters, eene of meer jonge vrouwen door de leden binnengebragt, mits vooraf kennisgeving aan het Bestuur*».

Na het Concert aansluitend het BAL tot 1 uur 's nachts.

De tweede dag, verzamelen de muzikanten zich in het lokaal woensdag om 2 ure om «*alsdan de genoeglijke wandeling te doen*». Al de honoraire leden worden verzocht deze wandeling mede te maken. Des avonds om 6 ure wordt als gewoonlijk een souper opgediend in het lokaal ten prijze van 50 centiem per persoon.

In de annalen staat geschreven dat *het concert* (eigenlijk een toneelstuk en zangnummers) zó schoon was, het Concert in de kerk was buitengewoon hartverheffend (!) . De namiddaguitstap van de 2^e dag «naar den Kauter en den den Driesch bij eenige leden-herbergiers was goed verlopen. Veel honoraire leden hadden deze uitstap meegemaakt tot groot jolijt van de muzikanten».

Ter kennisgeving aan alle fijnproevers en smulpapen van vandaag:

HET FEESTMAAL
OPGEDRAGEN DOOR DE ZELENAARS T.G.V.
25 JARIG JUBELFEEST VAN
BURGEMEESTER CESAR PHILIP MEEUS
12 SEPTEMBER 1897

SPIJSKAART:

1. Oxtailsoep
2. Lucullus pasteikens
3. Zalm op zijn Hollandsch
4. Ossenharst met bloemkoolen
5. Kiekens (Marengo)
6. Haas
7. Kreeften met Moayonnaise saus
8. Pronkgebak
9. Ooft
10. Nagerecht

(De orde der heildronken is door de feestkommissie geregeld).

WIJNKAART:

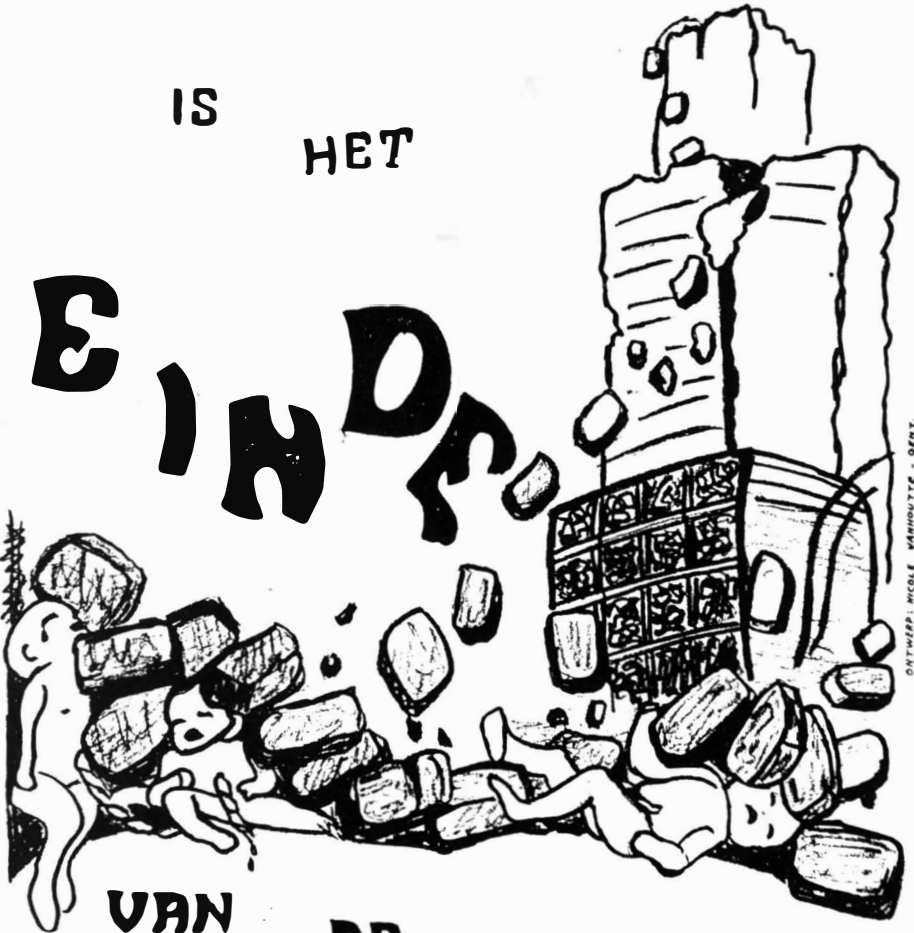
- Bordeaux: St. Emilion 1893 - fr. 2.00
Panillac 1891 - fr. 2.50
St. Julien 1891 fr. 3.00
Bourgogne Pommard - fr. 4.50
Champagne Auger-Godinot - fr. 5.50

F.D.L.

LIBERALISATIE VAN ABORTUS

IS HET

EINDE

ONTWERP: NICOLE VANHOUTTE - OERT.

VAN DE TOEKOMST!

GEEN ABORTUS

"STILLE TOCHT VOOR HET LEVEN"
te ELSENE 14 oktober 1978 te 15 u.
ingericht door: het
NATIONAAL FRONT VOOR HET LEVEN
Ver. uitte: D. MARIEN Grote Molenvan 79A - 3020 Herent

INLICHTINGEN en INSCHRIJVING:

ORKESTMEESTER EN MUZIEKMEESTER KAREL JOZEF GEERINCK 1848-1888

Meester GEERINCK was een merkwaardige en belangrijke figuur in de Directie der Maatschappij van Rhetorika, Symphonie en Fanfare. Als men de verslagen over de eerste 15 jaren van het bestaan der Maatschappij doorloopt, stelt men vast dat de muziekmeester een bijzondere betekenis genoot en een bedrijvigheid aan de dag moest leggen, die ons nu kan verbazen.

Hij was Zelenaar, muziekmeester, medestichter van de Maatschappij in 1848, maakte van bij het begin deel uit van de «Directie» en medeondertekende, zonder een enkele afwezigheid, alle «proces-verbalen» die de Directeur-Verslaggever in zijn verslagboek neerpende.

Op zijn schouders rustte de verantwoordelijkheid van de muzikale leiding van de Maatschappij. Voor een symphonie en fanfare is deze taak het belangrijkste element van het beoogde doel.

Toen in 1848 de Symphonie werd gesticht, maakte de Directie statuten die overliepen van maatregelen om nette manieren aan te leren, om alle ernst tijdens de repetities op te wekken, om de muziek- en toneelspeelkunst te beoefenen tot het hoogst mogelijke peil van kunst en vaardigheid kan worden bereikt (het boetenstelsel). Aan het hoofd van dit alles stond de muziekmeester en hij deed het goed.

De administratieve maatregelen en de goede indeling van een plichtbewust Bestuur dat Voorzitter Adolf Convent, na ballotering door de Alg. verg. had bij mekaar gekregen, en de menigvuldige muzikale prestaties die hij van zijn muzikanten en zangers verlangde, maakten het lidmaatschap wel zwaar, maar daartegenover getuigde de guitige en speelzieke omgangsgewoonten van de leden, dat het verblijf in dit voor de tijd nieuwe midden van gezonde ontspanning en volkskunst een ideaal werd nagestreefd waarvoor zij alles over hadden.

Voor de zware taak van muzikale opleiding is Meester Karel Geerinck de geschikte en de meest opvallende figuur geworden.

Hij leidt het snaorkest, dirigeert bovendien het fanfarekorps, afzonderlijk of gezamenlijk, geeft muziek- en zangles, houdt er zelfs een koor op na.

Als het enige betaald werkend lid, kent men hem een jaarlijkse wedde toe, maar die ligt ongelooflijk aan de lage kant. Hij ontvangt in het jaar 1854 een appointement van 75 fr. Op herhaald verzoek om opslag, verhoogt men zijn wedde in 1864 tot 100 fr. en dit voor een gans jaar. Dit is buitenmate slecht betaald als men ziet in het kasboek dat de Cecilia-mis 6 fr. kost plus 2 fr. voor de klokkenluider en 2 fr. voor de stoelenzetster totaal 10 fr. De meester verdient maar 8 fr. per maand en krijgt dan nog de volgende opgave uit te voeren:

1. Ten minste DRIE muzikanten 's jaars aankweken
2. Alle dagen les geven in het lokaal aan de aangehaalde drie leerlingen. Deze les zal ten minste één uur duren.
3. Buiten deze lessen zal er nog alle maanden één uur vóór de Alg. Vergadering les gegeven worden, ter informatie van de leden.
4. De wedde zal in 4 delen van 25 fr. uitbetaald worden.

De Heer Geerinck neemt nochtans de functie waar zoals ze van hem wordt verwacht met de volledige inzet van zijn kunnen. Dat leert men uit de verslagboek en dat merkt men aan de goede resultaten die hij bekomt met zijn orkest. Rekening houdend met het overgroot aantal concerten, wandelingen, verplaatsingen waaraan hij met zijn muzikanten deelneemt, is zijn bedrijvigheid gewoon indrukwekkend.

Wij hebben de prestaties opgetekend van het gewoon dienstjaar 1862 en zien:

- 1 serenade op Nieuwjaarsdag aan de Voorzitter
- 2 Repetitïes per week, Dynsdag en Donderdag, op boete van 5 ct.
- 3 Lesuren per DAG en een supplementaire lesuur per maand.
- 1 Reisje naar Appels met uitvoering van 2 muziekstukken.
- 1 Deelname aan het Festival te Gent. Bij loting wint de Maatschappij daar een «zilveren cafetière» waarde 200 fr.
- 1 Serenade aan E.H. Pastoor van Oosthuyze.
- 1 Concert voor het Kermis-bal op Zaterdag van Kermis.
- 1 Ceciliafeest, Dynsdag en Woensdag.
- 1 Toonkundig en muziekfeest op 2e Kerstdag.

Uit pure nieuwsgierigheid noteerden wij de voornaamste muziekstukken die hij in die tijdsperiode kon op het programma brengen:

Fantasie sur la Favorite: Bellini

Bolero: Ravell

Les Deux Foscari: Verdi

Air varié voor fluit: Luytgaerens

Symphonie burlesque: Romberg

Fantasie op Jerusalem: Verdi

Poète et Paysan: von Suppé

Anna Bolène Fantasie: Donizetti

Les Dragons de Villars, ouverture: Maillard.

Aangename momenten beleeft de Meester als zijn bugel solo Alexander BEIRNAERDT een nieuw instrument ten geschenke krijgt van het pas gebaloteerd lid Auguste Van Langenhove (1859). Het speelreisje met zijn mannen naar Wichelen met de boot van vriend Petrus GEENS van den Dijk (1860), de succesvolle uitvoeringen van Muziekstukken te Gent, te Appels e.a., de deelname aan de dubbele jubileumfeesten van E.H. Egigius Judocus VAN OOSTHUYZE op 6 juli 1863 om 8 ure met de uitvoering van 1. La Sirène, 2. Pot-pourri national, zijn allemaal hoogtepunten uit zijn nog jonge carrière. De grootste vreugde beleefde hij op 9 juni 1864 als 10 beste leerlingen tot

LEDEN VAN DE MAATSCHAPPIJ worden geballoteerd, o.m.:

D'Hooghe Emiel, zoon van kostenier Leon,

Van Lierde Jozef, mulder, Zandberg

Staes Cesar

De Mets Gustaaf

Melis Clement

De Donder Cesar, De Walsche Leon, Van Den Abbeele Hyp., Wauters Louis, Dauwe Emiel. Terzeldertijd werden 2 commissarissen benoemd, Gustaaf *Haegens*, en François Blancquaert.

Het onvergetelijke CECILIAFEEST van 6 à 7 December 1864 met dat prachtig AVONDCONCERT in de NIEUWE ZAAL, door Voorzitter Adolf CONVENT gebouwd, betekent een mijlpaal in de geschiedenis van de fanfare.

Onze meester Geerinck dirigeerde daar o.a. bravourestukjes:

Les deux Foscari: van Verdi

Het groot Aria uit De Barbier van Sevilla: Rossini voor Piston

De Koorzang uit Jerusalem: Verdi

Een GROOTE WALS voor Orkest

Dit mooie feest overtrof alle vroegere opbrengsten en alle vroegere feestvreugde.

De Directie beloonde de ijver van onze Meester door de wedde op 100 fr. te brengen.

Een maand later in Februari 1865 trad Meester Geerinck in het huwelijk met Jufvrouw Adelaïde VAN LANGENHOVE. Zijn muzikanten brachten hem een klinkende serenade.

En die inspanningen, met goed gevolg bekroond, gaan zo maar verder door, jaar aan jaar. Zo is 1874 het jaar waarin de Maatschappij wordt uitgenodigd door de stad GOES (Nederland) t.g.v. de 75-jarige regeeringsherdenking van zijn Majesteit WILLEM III. Het is een driedaagse reis geworden met onvergetelijke hoogtepunten van verbroedering met de Hollanders.

WATER IN GOES GEBEURDE IN 1874

(Verslag Clemens Ide)

Langs rijk versierde straten, onder het donderend gejubel eener dichte volkschaar, werden wij geleid naar de Sociëteit «Van Ongenuchten Vrij» waar de plechtige ontvangst plaats had. Indrukwekkend was de optooi dezer zaal, waar de Hollandsche met de Belgische driekleuren waren dooreengevlochten en het borstbeeld van Leopold II en dat van Willem III naast elkaar waren opgesteld.

De edele Heer VAN DER BILT - DE LA MOTTE, voorzitter van het Feestcomité, bracht de welkomstgroet.

Met een bijzondere welsprekendheid bracht hij een toespraak waarin hij het doel van het feest liet uitschijnen en tevens de dankbare gevoelens uitdrukte

omdat Belgen met Nederlanders kwamen feestvieren. Tevens bood hij een heildronk aan op de vriendschap en de toegenegenheid der beide Koninkrijken.

Onze voorzitter, *de heer Gustaaf HAEGENS*, nam vervolgens het woord en drukte zich nagenoeg uit als volgt:

Mijne Heren,

Toen wij uwe uitnodiging ontvingen en besloten deze te zullen beantwoorden, wisten wij wel dat wij hier niet als vreemdelingen zouden aankomen. De geschiedenis leert ons immers dat wij in de langen strijd voor VRIJHEID EN BESCHAVING, Noord en Zuid, Zeeland en Vlaanderen in lief en leed waren verbonden.

Het zo warm, het zo broederlijk onthaal dat wij hier genieten, treft en ontroert ons diep, des te meer omdat wij volkomen in uw vreugde kunnen delen.

Gij viert het 25-jarig jubileum van uw vorst, omdat gij uw vorst bemint, omdat gij met fierheid van hem getuigen kunt dat hij zijn voorvaderen waardig is, dat hij voor het welzijn van zijn volk leeft.

Wij ook beminnen onze vorst, wij ook hebben het 25-jarig jubileum van onzen eersten koning gevierd en bij die gelegenheid met blijdschap kunnen zien dat Noord Nederlandse bezoekers de hollandse driekleur op de borst droegen. Thans komen wij de Belgische driekleur op Hollandschen bodem tonen. Met Jacob van Lennep roepen wij uit:

«oude veeten zijn vergeten»

Immers, Mijne Heren, de driekleur, hetzij uit het zuiden of het noorden staat in innig verband met de leeuw, die eeuwenlang onsterfelijke roem over de beide nederlandstalige landsdelen heeft gebracht!

Was onze scheiding dan ook pijnlijk, een vertoog als dit is in staat er de bitterheid van te verzachten; want wat betekent een staatsgrens waarover wij elkaar de hand kunnen reiken, waarover wij elkaar de broederkus kunnen brengen; wat heeft een bestuurlijke afbakening te beduiden wanneer wij de overtuiging hebben dat wij vrienden zijn door dezelfde Nederlandse taal te spreken, dat wij op kunst- en wetenschappelijk gebied tot dezelfde stam behoren, wanneer wij zien dat onze grootste wetenschapsmensen uit Noord en Zuid sinds meer dan 30 jaar op Nederlandse Taalcongressen het voorbeeld geven van eenheid in het betrachten onzer duurzaamste belangen: verknochtheid aan onze respectievelijke vorsten.

Ontvangt, in gemoede, Mijne Heren, onze hartelijke dank voor het prachtig onthaal dat gij hebt voorbereid, voor de heerlijke gelegenheid welke gij ons hebt aangeboden, hier, in het gastvrije Zeeland, te midden uwer Nationale Feestelijkheden, de hand onzer Zeeuwsche Broeders te kunnen drukken.

Na een korte tussenkomst van de Feestleider, nam onze secretaris Clemens IDE het woord, in dezer voege:

Mijne Heren,

Als secretaris bestuurder der Fanfare van ZELE, zij het me toegelaten U insgelijks onze diepgrondigen dank uit te drukken voor het gulhartig onthaal welke wij hier genieten.

Dit onthaal alleen, Mijne Heren, bewijst dat wij hier niet bij vreemden zijn aangeland, maar bij broeders, bij een volk van denzelfden stam als wij, een volk wiens verleden nauw met het onze verbonden is en met hetwelk wij heden, door handel en vooral door eenheid vantaal in nauwe betrekking staan. Het is ook met een bijzondere toegenegenheid dat wij uwe uitnodiging hebben beantwoord. Ik mag U verzekeren dat wij ons geen moeite zullen ontzien om ons het vertrouwen waardig te maken waarmede gij ons hebt vereerd en aan deze feesten allen mogelijken luister bij te zetten.

Het geldt hier niet een gewoon feest, het geldt hier niet een dagelijkse gebeurtenis. Een Vorst die 25 jaar met wijs beleid en echt vaderlijk gezag zijn staten heeft bestuurd gaat in deze dagen de hulde zijner onderdanen ontvangen. Deze gebeurtenissen zijn te treffend en te zeldzaam opdat wij ze niet uit al onze krachten zouden toejuichen en met deelnemende zielsverrukking zullen wij ons talent en onze stemmen met de uwe mengen opdat uwe jubelkreten met dubbele kracht ten hemel zouden stijgen.

Deze feesten zullen in de jaarboeken van Nederland een schone bladzijde beslaan. Ze zullen aan al de volkeren der aarde eerbied en bewondering afdwingen en tevens doen zien dat de Nederlanders wel degelijk zijn trouw gebleven aan de aloude kenspreuk «Voor Vorst en Vaderland».

Wij achten ons gelukkig aan dit feest te kunnen medewerken en uit de grond van ons vlaams gemoed wensen wij dat gij uw doorluchtige vorst nog lang moge bewaren; Hij is de ware telg van dit edele volk van Oranje dat van in de Middeleeuwen de vaan van vrijheid en verlichting met fierheid heeft gedragen en ook ten allen tijde de Nederlanden van de dwingelandij en verdrukking der vreemde overheerschers heeft weten te verlossen.

Ook roepen wij eenparig uit:

LEVE WILLEM de Derde, LEVE de Vorst der VRIJE NEDERLANDEN!!!

Een donder van toejuichingen brak los na deze redevoering, die de geestdrift der Vaderlandslievende Hollanders ten top bracht.

Broederlijke handdrukken werden gewisseld, iedere Goessenaar wedijverde om ons aangenaam te zijn, ons gemak te verschaffen, ververschingen aan te bieden. De Voorzitter der Commissie bracht in antwoord nog een hulde aan de Koning der Belgen.

Na deze plichtigheid werden wij door de Goesse Harmonie en al de leden der Feestcommissie naar ons logement gebracht.

De Directeurs logeerden in «De Zoutkeet» en de overigen bij Des. Coppieters. (Oud Zelenaar in Goes gehuwd).

's Avonds om 8 ure hadden wij repetitie in den hof «Van Ongenuchten Vrij» alwaar wij een zeer aangename avond doorbrachten. Tamelijk vroeg begaf zich iedereen ter ruste om tijdig op post te zijn voor de grote dag van 12 mei 1874.

Deze toespraken zijn teskstueel uit de verslagboek genomen: ze tonen aan, beter dan wat ook, de geest en de gemoedsgesteldheid van onze dorpsgenoten honderd jaar geleden; het verdient de aandacht; daarom ook stellen we ze even in het licht van onze moderne tijden en onze moderne opvattingen; wij kunnen er uit leren dat onze dorpsgenoten toen een zelig woordje konden meepraten en onze noorderburen door hun woordenvloed aardig deden opkijken.

Later ook weer met Karel Geerinck treden de Leerzuchtige Broeders op bij de plechtige begrafenis van de alom geëerde Pastor Egidius Judocus Van Oosthuyze, overleden op 31 december 1874, bij de inhuldiging van Pastor Marquenie, de opvolger, bij de serenade van Schepene Em. J. Roels, gedecoreerd op 19.6.1876, in de samenwerking en verbroedering met de Harmonie Ste Cecilia tijdens hun gezamenlijk verzet tegen de dwangmaatregelen van Pastor Marquenie in zijn strijd tegen de danspartijen.

Muziekmeester Geerinck heeft het niet breed met zijn armtierige wedde. Hij bidt de Directie van de Maatschappij om weddeverhoging en krijgt inderdaad 150 fr. 's jaars i.p.v. 100; maar de retributie moet daardoor worden opgeslagen van 0.50 fr. maandelijks tot 0.75 fr., mede omdat de Ceciliadiners van 2 fr. op 3 fr. gebracht werden. Het gevolg van deze opslag: 7 ontslagnemende leden! De bedrijvigheid van de Leerzuchtige Broeders houdt niet op, neemt steeds meer toe.

In 1877 o.a. gaat de Fanfare en de Harmonie samen op wandel naar Heikantskermis, deelname aan de Inhuldiging van het Nieuw Vaandel van de Harmonie van de Heikant; in 1878 opnieuw een Festival te Goes, daarbij Ceciliafeesten met 111 deelnemers, zes huwelijks serenades o.a. van Jozef Van Lierde-Maria De Clercq, Gustaaf De Mets en Marie Schepens, Burg. Cesar Meeus tot provincieraadslid verkozen, deelname aan het Festival te Namen. In 1880 deelname aan de grootse Onafhankelijkheidsfeesten te Brussel enz. enz., teveel om allemaal aan te halen.

Muziekmeester Geerinck wordt ziek in 1883. De Heer Seghers Armand, muziekmeester van Dendermonde en van de Harmonie Ste-Cecilia Zele, vervangt hem tijdelijk. Hij herstelt, maar wordt nooit meer de oude. In 1887 uitgeput door ziekte en ouderdom kan hij niet langer in zijn onderhoud voorzien; de Maatschappij schijnt evenwel geen weddeverhoging te kunnen toestaan; een bijstandskas wordt ingericht te zijnen gunste. In September 1888 is hij niet meer in staat te dirigeren. Dan verschijnt Muziekmeester *Sylvain Vannueten* op het podium.

De oude meester, na 40 jaar goede diensten, krijgt zijn wedde volledig uitbetaald! Maar het einde nadert; op 13 maart 1890 wordt gemeld op de

Algemene Vergadering dat Meester Geerinck in het Ouderlingentehuis zal worden opgenomen... dan verliest hij zijn wedde... Zo gebeurt het ook. De verdienstelijke muziekmeester verdwijnt arm en berooid in het oudmannekeshuis.

Op 13 augustus 1897, het jaar v.h. 75-jarig Jubelfeest v. Burg. C. Meeus, overlijdt de man, die de pionierstijd van zijn symphonie en fanfare heeft geleid, alle wel en wee heeft gedeeld, met zijn jongens, 40 jaar lang de muziek in Zele heeft hoog gehouden.

Om 7 ure 's morgens heeft de lijkdienst plaats in de kapel van het tehuis. Hij wordt in alle stilte begraven; alleen enkele fanfaristen zijn opgekomen met «een schone rouwkroon» die ze piëteitsvol op de kist hebben neergelegd.

De periode van muziekmeester Karel Jozef GEERINCK was gewoon een passage in het bestaan van de Leerzuchtige Broeders. De opdracht van de volksmaatschappij was na hem niet ten einde. Met iever en eendracht streefde ze verder tot «bevlijting en verspreiding» van de goede volksmuziek in het dorp van toen. In het jaar van het dorp hebben we even de sluier van de vergetelheid opgelicht en een stukje van onze gemeente ontdekt zoals het eens was.

F.DL.

INHOUD

Verslag over de werking van de kring dienstjaar 1978	7
Bedenkingen bij het Jaar van het Dorp	7
Verslagen van het Verbond voor Heemkunde Oost-Vlaanderen	8
Verslag van de voordracht gehouden te Zele op vrijdag 19 mei 1978 met als onderwerp «Hoe stel ik mijn stamboom op?»	12
Zeelse kant	39
Herinneringen aan «rare snuiterij» uit Zele	70
Heemkundige pastoor Penne is niet meer	80
«Het Jaar van het Dorp», en daarna...?	84
Zele in het «Jaar van het Dorp»	90
Uit het verslagboek van de gemeenteraad	104
Mijn dorp zoals het eens was	120
Orkestmeester en muziekmeester Karel Jozef Geerinck 1848-1888	127